

Tööstusheite seaduse, riigilõivuseaduse ja keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Tööstusheite seadus (edaspidi *THS*) on Eesti keskkonnaõiguse keskne õigusakt, millega reguleeritakse suurima keskkonnamõjuga tööstuskäitiste tegevust. Seadus rakendab Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/75/EL tööstusheidete kohta (saastuse kompleksne vältimine ja kontroll) (ELT L 334, 17.12.2010, lk 17–119) (edaspidi *tööstusheite direktiiv*) ning seda kohaldatakse käitistele, mille tegevus võib oluliselt mõjutada välisõhu, vee ja pinnase kvaliteeti, tekitada jäätmeid ning avaldada mõju inimeste tervisele.

Kavandatud tööstusheite seaduse, riigilõivuseaduse ja keskkonnatasude seaduse muutmise seadusega on kavandatud võtta Eesti õigusesse üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2024/1785, millega muudeti direktiivi 2010/75/EL tööstusheite kohta ning nõukogu direktiivi 1999/31/EÜ jäätmete ladestamise kohta (edaspidi ka *direktiiv (EL) 2024/1785 või THD*). Direktiivi (EL) 2024/1785 ülevõtmise tähtaeg on 1. juuli 2026. Seaduseelnõu menetlemise ajal on Euroopa Liidu tasandil menetluses Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiive 2008/98/EÜ, 2010/75/EL, (EL) 2015/2193 ja (EL) 2024/1785 seoses teatavate nõuete lihtsustamisega ja halduskoormuse vähendamisega ehk nn keskkonnaomnibuss. Keskkonnaomnibussi eesmärk on lihtsustada muuhulgas THD nõudeid, vähendada ettevõtjate ja pädevate asutuste halduskoormust säilitades keskkonna ja inimeste tervise kaitse kõrge taseme. Selle jõustumisel tuleb vajaduse korral muuta tööstusheite seadust ja üle vaadata käesolevas eelnõus kavandatud kompleksloa nõuded. Keskkonnaomnibussi jõustumine on kavandatud 2027. aasta esimesse kvartalis. Käesolev seaduste muutmise eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks siiski juba praegu, kuna keskkonnaomnibussis kavandatavad muudatused on piiritletavad konkreetsete sätetega.

Ülevaade peamistest muudatustest

1. Veisekasvatuse tegevusalalt kompleksloa kohustuse kaotamine. Senine kogemus on näidanud, et veisekasvatuse puhul ei ole kompleksloa menetlus ega kompleksloas seatavate tingimuste mõju proportsionaalne keskkonnakaitse eesmärkide tagamisega ning kompleksloa kohaldamine veisekasvatusele nõuab märkimisväärset menetlusressurssi.
2. Uue peatüki loomine sea- ja linnukasvatuse käitise käitamise kohta koos 2030. aastaks kompleksloa kohustuse kaotamisega. Kompleksloa detailne ja käitispõhine tingimuste süsteem ei ole selliste käitiste puhul alati kõige tõhusam viis keskkonnakaitse eesmärkide saavutamiseks. Seadusemuudatuse kohaselt rakendatakse sea- ja linnukasvatusele ühtseid, kogu Euroopa Liidus kehtivaid käitamisreegleid, mis sätestatakse otsekohalduva Euroopa Liidu õigusaktiga. Need käitamisreeglid toimivad sektoripõhiste miinimumnõuete ja on lihtsustatud ja standarditud alternatiivid THD alusel kehtestatavatele PVT-järeldustele.
3. Keskkonnatoime tasemed kui uus loatingimus. Loatingimuste käsitlemine laieneb pelgalt heite piiramiselt ka ressursikasutuse ja keskkonnatoime küsimustele. Kui seni käsitleti paljusid ressursikasutuse ja -tõhususe teemasid kaudselt, siis edaspidi peavad need olema integreeritud komplekslubadesse numbriliste piirväärtustena, mille juures seatakse selgelt esikohale veekasutus ja kvaliteetse vee tagamine.
4. Keskkonnajuhtimissüsteemid saavad siduvaks elemendiks loatingimustes, mille kaudu käitaja peab juhtima käitise keskkonnamõjusid. Lisaks keskkonnajuhtimissüsteemi rakendamisele laieneb kohustus ka keskkonnajuhtimissüsteemi avalikustamisele.

5. Täpsustatakse karistumäärasid, sidudes need raskemate rikkumiste korral käitaja majandusnäitajatega.

Eelnõukohase seadusega täpsustatakse ja ajakohastatakse kehtivat regulatsiooni kooskõlas direktiiviga (EL) 2024/1785 ning vähendatakse oluliselt halduskoormust, asendades loomade intensiivkasvatuse kompleksloa keskkonnalubadega. Suur osa muudatusi ei loo uusi kohustusi, vaid selgitavad ja struktureerivad seniseid nõudeid, mis omakorda kiirendavad loa andmise ja muutmise menetlust ning vähendavad vaidlusi.

Eelnõu vähendab halduskoormust järgmiselt:

- 1) veise-, sea- ja linnukasvatusega tegelevate käitiste puhul loobutakse keerukast ja ressursimahukast kompleksloa menetlusest;
- 2) künnisvõimsused määratakse paindlikumalt: loa andjal on võimalik tõendatud põhjenduse alusel arvestada käitise tootmisvõimsusega, vältides asjakohatut kohustuslikku kompleksloa nõuet käitise puhul, mis tegelikult kompleksloa künniseni ei küündi;
- 3) kujunemisjärgus tehnika katsetamisele ja kasutamisele rakenduvad senisest pikemad üleminekuajad.

Muudatustega kaasneb ettevõtjate mõningane halduskoormuse ning ka Keskkonnaameti töökoormuse kasv, eeskätt uute loatingimuste elementide rakendamise, lisakohustuste kontrollimise ning nendega seotud menetlustoimingute ja teabe avalikustamise nõudega. Eelnõu sisaldab mitut üleminekusätet, mis on kujundatud nii, et uued nõuded ei rakenduks kõigile käitistele üheaegselt ja sõltumata nende olukorrast. Arvesse võetakse käitise tegevusvaldkonda, tegevuse alustamise aega ning parima võimaliku tehnika järelduste avaldamist. Selline lähenemine annab käitajatele ja loa andjale piisava aja muudatustega kohanemiseks ning aitab vältida nii liigset kiirustamist kui ka põhjendamatu viivitamist.

Kokkuvõttes toetavad eelpool kirjeldatud seadusemuudatused selgemat, kiiremat ja paremini toimivat lubade süsteemi. Veisekasvatuse kompleksloa kohustuse kaotamine ja selle asendamine keskkonnaloaga on eelnõu kõige mõjusam halduskoormust vähendav muudatus, mis lihtsustab märkimisväärselt loamenetlusi, vabastab olulisel määral riigi ressursi ning säilitab samal ajal kõrgetasemelise keskkonnakaitse.

Lisaks tehakse eelnõukohase seadusega keskkonnatasude seaduses (edaspidi *KeTS*) täpsustavad muudatused, mille eesmärk on suurendada õigusselgust. Uuendatakse terminoloogiat, viiakse osa regulatsiooni määruse tasandilt seaduse tasandile, lihtsustatakse ja kiirendatakse menetlusi (merereostusjuhtumite puhul) ning täpsustatakse üksikuid tasude arvestamise ja tagastamise tingimusi.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu valmistas ette ja seletuskirja koostas Kliimaministeeriumi keskkonnakorralduse ja kiirguse osakonna tööstusheite ja kemikaalide valdkonna juht Pärtel Niitaru (partel.niitaru@kliimaministeerium.ee). Eelnõu koostamisel osalesid sama osakonna nõunikud Sandra Gaškov (sandra.gaskov@kliimaministeerium.ee), Hanna Vahter (hanna.vahter@kliimaministeerium.ee), Eva Suurkaev (eva.suurkaev@kliimaministeerium.ee), Aivi Aolaid-Aas (aivi.aolaid-aas@kliimaministeerium.ee) ning õigusosakonna jurist Kaili Kuusk

(kaili.kuusk@kliimaministeerium.ee) ja nõunik Helen Holtsman
(helen.holtsman@kliimaministeerium.ee).
Eelnõu õigusekspertiisi tegi õigusosakonna nõunik Mari-Liis Kupri
(mari-liis.kupri@kliimaministeerium.ee).

Keeletoimetaja oli Justiits- ja Digiministeeriumi õigusloome korralduse talituse keeleteoimetaja Aili Sandre (aili.sandre@justdigi.ee).

Seletuskirja sõnastuse täpsustamisel on osaliselt kasutatud ka tehisaru abi.

1.3. Märkused

Eelnõu on seotud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2024/1785 tööstus- ja loomakasvatusheidete kohta (saastuse kompleksne vältimine ja kontroll).

Eelnõu on seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

Eelnõukohase seadusega muudetakse:

- 1) tööstusheite seaduse 01.01.2027 jõustuvat redaktsiooni (RT I, 07.01.2026, 26);
- 2) riigilõivuseaduse 01.03.2026 jõustunud redaktsiooni (RT I, 29.02.2026, 4);
- 3) keskkonnatasude seadus 01.07.2026 jõustuvat redaktsiooni (RT I, 07.01.2026, 21).

Seletuskirja selgitustes viidatakse THD sätete ülevõtmisel konsolideeritud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2010/75/EL tööstus- ja loomakasvatusheidete kohta (saastuse kompleksne vältimine ja kontroll).

Arvestades Vabariigi Valitsuse 22. novembri 2011. aasta määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ (edaspidi *HÕNTE*) § 1 lõike 2 punkti 5, ei koostatud enne seaduseelnõu ja seletuskirja koostamist eelnõu vajaduse kooskõlastamiseks ja õiguslike valikute selgitamiseks väljatöötamiskavatsust.

Tegemist ei ole õiguskorras põhimõttelist tähendust omavate muudatustega ning seetõttu ei koostatud eelnõu ettevalmistamisel *HÕNTE* § 1 lõikes 3 nimetatud kontseptsiooni.

Eelnõukohase seaduse vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthääle enamus.

2. Seaduse eesmärk

Tööstusheite seaduse keskne eesmärk on tagada, et suurte tööstuskäitiste tegevus tagaks keskkonnakaitse kõrgel tasemel, kasutades parimat võimalikku tehnikat (edaspidi PVT), ning et keskkonnakaitse oleks käsitletud terviklikult ühe loa kaudu. Parima võimaliku tehnika rakendamine on tööstusheite seaduse alustala ning tagab, et keskkonnakaitseõuded põhinevad tehnoloogia ja teadmiste ajakohasel tasemel, toetavad innovatsiooni ning loovad ettevõtjatele stiimuli kasutada tõhusamaid, puhtamaid ja ressursisäästlikumaid lahendusi.

Seaduse eesmärk on tagada, et Eesti tööstusheite seadus oleks kooskõlas ajakohaste Euroopa Liidu nõuetega, toetaks keskkonna ja inimeste tervise kaitse kõrget taset ning võimaldaks loa andjal keskenduda eelkõige nendele tegevustele ja käitistele, millel on tegelikult suurim mõju keskkonnale. Samal ajal loob eelnõu selgema ja paremini toimiva raamistiku käitajatele, võimaldades neil oma kohustusi paremini mõista ja täita, seejuures toetades tehnoloogilist arengut ja innovatsiooni.

Keskkonnatasude seaduse muudatuste esmasteks eesmärkideks on täpsustada kehtivat regulatsiooni ning tagada parem õiguselgus. Ühtlasi kiirendatakse muudatustega keskkonnatasu määramise protsessi merereostuste korral.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõukohane seadus koosneb kolmest paragrahvist.

Eelnõu §-ga 1 on kavandatud muudatused tööstusheite seaduses.

Paragrahv koosneb 86 punktist.

Punktiga 1 muudetakse seaduse eesmärki. Seaduse eesmärk on saavutada inimeste tervise ja keskkonna kui terviku kaitse kõrge tase, vältides võimaluse korral või pidevalt vähendades saasteainete heidet õhku, vette ja pinnasesse, jäätmete tekkimist, parandades ressursitõhusust, edendades ringmajandust ning vähendades süsinikdioksiidi (CO₂) heidet. THD eesmärki laiendati vajadusest kohandada õigusraamistikku Euroopa Liidu kliima-, energia- ja ringmajanduse poliitika laiemate eesmärkidega. Varem keskendus direktiiv eelkõige saasteainete heite vältimisele ja vähendamisele, kuid uus eesmärgipüstitus rõhutab senisest selgemalt inimeste tervise kaitset ning võtab arvesse ka keskkonnapoliitika uusi suundumusi.

Eesmärki täiendati kolme olulise aspektiga:

- Ressursitõhusus – tagamaks, et tööstus mitte ainult ei vähendaks heidet, vaid kasutaks toor- ja abimaterjale, vett ning energiat võimalikult säästlikult, vähendades koormust keskkonnale ja suurendades konkurentsivõimet.
- Ringmajanduse edendamine – toetada materjalide taaskasutust ja vältida jäätmete teket, et vähendada lineaarse majandusmudeli kahjulikke mõjusid ja soodustada uute säästlike ärimudelite arengut.
- CO₂ heite vähendamine – sidudes tööstusheite õigusraamistiku kliimapoliitikaga, et panustada Euroopa Liidu kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamisse.

Selline laiendus loob sidususe poliitikavaldkondade vahel ning tagab, et tööstussektori reguleerimine ei keskendu kitsalt reostuse vähendamisele, vaid toetab ka süsteemset üleminekut kestlikule, kliimanetraalsele ja ressursitõhusale majandusmudelile.

Punktiga 2 lisatakse seaduse kohaldamisalasse sigade ja kodulindude intensiivkasvatusega tegelevad käitised, millele luuakse THS-is eraldi peatükk. Nendele käitistele nähakse ette lihtsustatud loamenetlus, mitte täiemahuline kompleksluba, mida kasutatakse muude tegevusalade puhul. Loomakasvatus erineb teistest tööstuskäitistest, sest saasteained eralduvad teisiti ning nende vähendamiseks on vajalikud teist laadi tegevused. Eraldi peatükk võimaldab rakendada põllumajandusele sobivamaid reegleid, vähendades loa taotlemise ja loa seatud nõuete täitmisega seotud halduskoormust nii käitajale kui ka loa andja töökoormust .

Punktiga 3 muudetakse THS-i § 2 lõiget 2, mis käsitleb THS-i kohaldamist teadusuuringutele, arendustegevusele või uute toodete ja protsesside katsetamisele. Uue sõnastusega ei kohaldata seadust teadusuuringute, arendustegevuse ega uute toodete ja protsesside katsetamise suhtes, piiramata selle ulatust tegevustega, mille puhul on kindlaks tehtud, et need ei mõjuta keskkonda oluliselt. Tihtipeale selgub nimetatud tegevuste mõju

ulatus alles katsetegevuse käigus või pärast seda. Muudatus soodustab innovatsiooni edendamiseks vajalikke katsetusi.

Punktiga 4 muudetakse § 5 ja selle pealkirja täiendatakse terminitega „keskkonnatoime“ ja „keskkonnatoime piirväärtus“.

Lõikes 1 esitatakse saastamise mõiste, mille määratlusse lisatakse ka lõhnast tulenev mõju keskkonnale või inimese tervisele ja heaolule. Lõhnahäiringute ja õhusaaste tajumine on inimese tervise seisukohalt olulised, sest need võivad põhjustada stressi, vaimse tervise häireid ning ka füüsilisi tervisemõjusid isegi juhul, kui otsesed saastetasemed jäävad alla toksiliste piiride. Sellega võetakse üle THD artikli 3 lõige 2.

Lõigetes 2–4 muudatusi võrreldes kehtiva seadusega ei tehta.

Lõikega 5 lisatakse THS-i termin „keskkonnatoime“. Keskkonnatoime on THS-i tähenduses tarbimistasemetega, materjalide, vee- ja energiaressursside kasutamise tõhususega, materjalide ja vee korduskasutamisega ning jäätmetekkega seotud toime. Terminis nimetatud toime võib olla millegi mõju, tulemus või väljenduv efekt keskkonna seisukohalt mõõdetavates näitajates. Lõikega võetakse üle THD artikli 3 lõige 13aa. Termin lisatakse, kuna Eesti õiguses kasutatav terminoloogia tuleb ühtlustada tööstusheite direktiivi (EL) 2024/1785 terminikasutusega, ning seaduse reguleerimisala laiendatakse nii, et see sisaldaks lisaks heidetele ka ressursi- ja energiatõhususe aspekte, suurendaks õigusselgust ja tagaks ühtse aluse kompleksloa tingimuste määramisel.

Lõikega 6 lisatakse THS-i termin „keskkonnatoime piirväärtus“. Keskkonnatoime piirväärtused on PVT-järelustes toodud parima võimaliku tehnikaga saavutatava keskkonnatoime taseme alusel kehtestatavad ning loaga määratavad toimeväärtused, mida ei tohi ületada. Lõikega võetakse üle THD artikli 3 lõige 5a. Tegemist on uue siduva tingimusega, mille loa andja kompleksloale määrab. Varem oli tegemist soovitusliku tasemega, kuid uue THD alusel kehtestatavad PVT-järelused peavad sisaldama lisaks heitetasemetele ka siduvaid keskkonnatoime tasemeid ning nende vahemikke, mille piiresse peavad käitised oma tegevuse käigus jääma.

Punktiga 5 täpsustatakse § 6 lõikes 1 käsitletud käitise mõistet. Muudatusega võetakse üle THD artikli 3 lõige 3. Tegemist on täpsustusega, käitise sisuline tähendus ei muutu, vaid selle ulatust täiendatakse viitega sea- ja linnukasvatuse tegevusala käsitlevale peatükile, sest sea- ja linnukasvatuse tegevusala viiakse pärast üleminekuaega THS-i II peatüki kohaldamisalast välja ning nendele rakendatakse eraldi nõudeid.

Punktiga 6 täiendatakse § 7 lõiget 3 punktiga 3, lisades sellele viite uuele peatükile 6¹. Täienduse eesmärk on selgitada, et seaduse tähenduses käsitatakse peatükis 6¹ loana keskkonnaluba. See on vajalik, kuna sigade ja lindude intensiivkasvatusega tegelevad käitised ei kuulu pärast §-s 169⁵ sätestatud üleminekuaega kompleksloa kohustusega käitiste hulka ning tegutsevad edaspidi keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 41 lõike 1 alusel antava keskkonnaluba alusel. Viide loob õigusselguse loa liigist ning tagab uue peatüki süsteemse kooskõla seaduse üldosaga. Kuna uue THD kohaselt nähakse sea- ja linnukasvatuse käitistele ette kehtivast korrast erinevad ning lihtsustatud menetlusnõuded, mis hakkavad kohalduma alles pärast ELis ühtsete käitamisreeglite vastuvõtmist, seotakse nende nõuete rakendumine käitamisreeglite jõustumisele järgneva nelja-aastase üleminekuaajaga. Eeldusel, et käitamisreeglid kehtestatakse THD-s ette nähtud ajaraamis,

jõustub punkt 3 seepärast 1. septembril 2030. Seetõttu on ka punktile 3 ette nähtud jõustumise tähtajaks 1. september 2030.

Punktiga 7 muudetakse § 8 lõike 2 punkti 3. Punktiga 3 võetakse üle THD artikli 3 lõike 10 punkt c, millega lisatakse terminile „parim“ ka inimeste tervise ja kliimakaitse mõõde, mis tuleb THD eesmärgi laiennemisele.

Punktiga 8 muudetakse § 8 lõiget 4, millega võetakse üle THD artikli 3 lõige 12. Varasema regulatsiooni kohaselt käsitlesid PVT-järeldused eelkõige heitkoguste ja seirega seotud tehnilisi näitajaid, st teavet selle kohta, milliseid tehnikaid ja meetodeid tuleks kasutada saasteainete heite vähendamiseks ning millised on nendega saavutatavad heitetasemed. Uue direktiivi kohaselt peavad PVT-järeldused hõlmama lisaks heidetele ka keskkonnatoime tasemeid ning keskkonnanjuhtimise süsteemi elemente koos võrdlusalustega.

Mõiste laiendamise eesmärk on tugevdada integreeritud keskkonnakaitse põhimõtet, kus tööstusettevõtete tegevust hinnatakse mitte üksnes heitkoguste vähendamise alusel, vaid terviklikult kogu nende keskkonnale avaldatava mõju põhjal.

Punktiga 9 täiendatakse seadust §-ga 8¹, millega võetakse üle THD artikli 3 lõige 9a. Uue THD kohaselt mõistetakse terminiga „tööstuse põhjalik ümberkujundamine“ ettevõtte tegevuse olulist muutmist või uue, keskkonnasäästlikuma tehnoloogia kasutuselevõttu kogu käitises või selle osas. Mõiste toob sisse innovatsiooni ja ümberkorralduse mõõtme, mis tähendab, et lisaks heitkoguste vähendamisele toetatakse ka selliseid tegevusi, mille käigus ettevõtte muudab oma tootmistehnoloogiat või rajatist niivõrd, et saavutatakse oluline samm edasi kliimaneutraalsuse ja ringmajanduse suunas.

Eesti õigusesse kõnealuse termini lisamisel tagatakse vastavus THD eesmärgile edendada tööstuse üleminekut keskkonnasäästlikule ja vähese süsinikuheitega majandusmudelile. See võimaldab selgemalt eristada tavapäraseid tehnoloogilisi uuendusi nendest juhtumitest, mille käigus toimub strateegiline ja süsteemne ümberkujundamine, ning loob aluse selliste projektide soodustamiseks ja hindamiseks kompleksloa menetluses.

Säte selgitab, mida saab arvestada tööstuse põhjaliku ümberkujundamisena, millele seaduses ettenähtud erandeid rakendada tohib. Tegemist on tööstusettevõtjate poolt kujunemisjärgus tehnika või parima võimaliku tehnika rakendamisega, mis võimaldab väga oluliselt vähendada kasvuhoonegaaside heidet kooskõlas kliimaneutraalsuse eesmärgiga ning optimeerib kaasnevat keskkonnakasu vähemalt sellises ulatuses, mida on võimalik saavutada kohaldatavates PVT-järeldustes kindlaksmääratud tehnikaga. Ehk väga tähtis tingimus on kasvuhoonegaaside heite vähendamine olulises mahus. Seda tehes tuleb vältida keskkonnalist ristmõju. Keskkonnaline ristmõju tähendab olukorda, kus ühe meetmega vähendatakse saastet või koormust ühes keskkonnaelemendis, tekitades samal ajal suurema koormuse teises keskkonnaelemendis. Näiteks paigaldatakse õhuheite vähendamiseks heitgaaside pesur, mille juures küll õhuheite väheneb, aga tekib saastunud reovesi või jäätmed. Teise näitena võib tuua ka täiendava reovee puhastuse, kus vee kvaliteet paraneb, aga kasvab energia tarbimine ja CO₂ heide ning võib tekkida rohkem jäätmeid settena. Kuigi kasvuhoonegaaside heite oluline vähenemine on üks tööstuse põhjaliku ümberkujundamise tingimus, tuleb ka selle tingimuse täitmisel jälgida muid olulisi muutujaid, et saaste ei suureneks ning säiliks keskkonna kui terviku parim kaitse.

Punktiga 10 täiendatakse § 17 lõiget 1, lisades käitajale kohustuse teavitada Keskkonnaametit lisaks keskkonda oluliselt mõjutavast avariist või vahejuhtumist ka nendest avariidest või vahejuhtumitest, mis mõjutavad oluliselt inimeste tervist. Muudatuse eesmärk on täiendada kehtivat teavitamiskohustust, et tagada operatiivne reageerimine olukorras, kus juhtum võib avaldada mõju mitte ainult keskkonnale, vaid ka inimeste tervisele. Täienduse vajadus tuleneb § 1 lõikes 1 kavandatavast muudatusest, mille kohaselt laieneb THS-i eesmärk keskkonnakaitse kõrval ka inimeste tervise kaitsele. Selle muudatusega võetakse üle THD artikkel 7.

Punktiga 11 asendatakse § 18 lõikes 3 sõnad „ja inimese“ sõnadega „või inimeste“ ning lõiget 3 täiendatakse sõnaga „viivitamata“. THD artikkel 8 lõige 3 sätestab, et käitise tegevuse peatamiseks peab olema täidetud vähemalt üks järgmisest tingimusest - kui loa tingimuste rikkumine ohustab otseselt inimeste tervist või kujutab endast otsest ohtu kahjustada keskkonda olulisel määral. Kehtiva sõnastuse kohaselt peavad olema täidetud mõlemad need tingimused. Seega viiakse sätte sõnastus THD-ga kooskõlla.

Kui loa nõuete rikkumine võib kaasa tuua vahetu ja olulise ebasoodsa mõju keskkonnale või inimeste tervisele, on Keskkonnaametil kohustus peatada käitise, põletusseadme, jäätmepõletus- või koospõletustehase või selle osa tegevus, kuni käitaja tegevus vastab loa nõuetele. Sõna „viivitamata“ lisamine täpsustab, et Keskkonnaamet peab kirjeldatud juhtumi korral tegevuse peatama võimalikult kiiresti. Kuigi Keskkonnaametil oli ka varasema regulatsiooni kohaselt kohustus peatada käitise tegevus oluliste rikkumiste korral, rõhutab täiendatud sõnastus kohustuse viivitamatu täitmist, mis on vajalik olukorras, kus viivitus võib põhjustada või süvendada tõsist keskkonna- või tervisekahju. „Viivitamata“ jäetakse seaduses täpsustamata, sest tegemist on määratlemata õigusmõistega, mis peab katma väga erinevaid olukordi. Seda ei saa siduda kindla ajaga (minutid või tunnid), kuna ohu ulatus ja tehnilised võimalused võivad olla igal juhul erinevad. Liiga täpne tähtaeg võiks mõnes olukorras olla liiga aeglane ja teises ebareaalne. Seetõttu tähendab „viivitamata“ õiguses tegutsemist ilma põhjendamatu viivitusega, nii kiiresti kui konkreetses olukorras võimalik ja vajalik. Täpsustusega võetakse üle THD artikli 8 punkt 3.

Punktiga 12 täiendatakse § 18 lõikega 5. Lõikega 5 antakse Keskkonnaametile võimalus peatada käitise, põletusseadme, jäätmepõletus- või koospõletustehase või selle osa tegevus loa nõuete püsiva rikkumise korral. Keskkonnaametil on õigus peatada käitise, põletusseadme, jäätmepõletus- või koospõletustehase või nende osa tegevus, kui:

- rikkumine on püsiv;
- see kujutab ohtu inimeste tervisele või põhjustab olulist kahjulikku mõju keskkonnale;
- THS-i § 155 lõikes 5 osutatud kontrolliaruandes märgitud parandavaid meetmeid ei ole rakendatud.

Lõikega 5 luuakse selge õiguslik alus käitise tegevuse peatamiseks, kui korrigeerivad meetmed ei ole toimunud. Keskkonnaamet saab peatada tegevuse kuni olukorra normaliseerumiseni. Säte loob proportsionaalse, kuid tõhusa järelevalvemehhanismi juhuks, kui senised korrigeerivad sammud ei ole andnud tulemust. Tegevuse peatamine on viimane abinõu ning seda rakendatakse üksnes siis, kui muud meetmed – hoiatused, ettekirjutused, sunniraha – ei ole piisavad.

Riik saab seega vältida pikaajalisi või korduvaid rikkumisi, mis muidu võiksid põhjustada märkimisväärset saastust või terviseriski. Lõikega 5 võetakse üle THD artikli 8 lõige 4. THD

artikli 8 lõige 5 seab liikmesriikidele kohustuse tagada, et pädevate asutuste võetud peatamismeetmed oleksid tegelikult jõustatavad ja tulemuslikud. Eesti õiguses tähendab see, et Keskkonnaameti otsustel peab olema siduv toime ning vajaduse korral on tagatud haldus- ja järelevalvemenetluste kaudu ka mõjuvate sunnivahendite kasutamise võimalus. See suurendab direktiivi täitmise tagamise usaldusväarsust ja õiguskindlust, vältides olukorda, kus rikkumise tuvastamine ei too kaasa tegelikku vastutust.

Punktiga 13 täiendatakse seaduse 1. peatüki 3. jagu §-ga 18¹, mis käsitleb joogiveevarusid mõjutavatest ning piiriüleste mõjudega avariidest, vahejuhtumitest või nõuete rikkumisest teavitamist.

Lõige 1 sätestab Keskkonnaametile kohustuse teavitada asjaomaseid joogivee- ja reoveekäitlejaid meetmetest, mis on võetud inimeste tervise kaitseks või keskkonnale kahju ärahoidmiseks või põhjustatud kahju heastamiseks avarii või vahejuhtumi korral, mis mõjutab joogiveevarusid, sealhulgas piiriüleseid varusid, või kaudse heite korral reoveetaristut. Lõikega 2 võetakse üle THD artikkel 7.

Lõikes 2 sätestatakse Keskkonnaametile kohustus avarii või vahejuhtumi korral, mis mõjutab oluliselt inimeste tervist või keskkonda teises liikmesriigis, teavitada viivitamata teise Euroopa Liidu liikmesriigi pädevat asutust, et piirata avarii või vahejuhtumi põhjustatud tagajärgi keskkonnale ja inimeste tervisele ning vältida edasisi võimalikke avariisid või vahejuhtumeid. Lõikega 3 võetakse üle THD artikkel 7. Kasutatud sõna „oluliselt“ puhul on tegemist määratlemata õigusmõistega, mil seadusandja loobub detailsete ettekirjutuste andmisest seaduses, delegeerides normi täpsustamise seaduse rakendajale. Määratlemata õigusmõisted saavad sageli tähenduse kohtulahendite ja õiguspraktika kaudu, mh arvestades ka ajaloolist konteksti. Seejuures on oluline välja tuua, et määratlemata õigusmõiste tõlgendamine sõltub alati kontekstist, milles seda kasutatakse. Määratlemata õigusmõistete kasutamine THS-is on taotluslik, arvestades, et seadus reguleerib komplekslube, mis haakuvad väga erinevate tegevuste ja olukordadega. „Olulist“ mõju on kasutatud THS-is eri paragrahvides ja lõigetes. Üldiselt võib olulist ebasoodsat mõju keskkonnale või inimeste tervisele eeldada, kui tegevusega põhjustatakse saastust. Saastatus THS-i tähenduses on saastamisest põhjustatud oluline ebasoodne muutus välisõhu, vee või pinnase kvaliteedis. Seega võib ühe viitena olulisusele lugeda keskkonna kvaliteedinormatiivide, nt välisõhu kvaliteedi piir-/sihtväärtuse või veekogumi keskkonnakvaliteedi standardi ületamist või ületamise ohustamist.

Lõike 3 kohaselt tuleb Keskkonnaametil teavitada teise liikmesriigi pädevat asutust, kui loa nõuete rikkumine ohustab inimeste tervist või keskkonda teises liikmesriigis.

Lõikes 4 täpsustatakse Keskkonnaameti kohustust tagada tõhus ja kiire teabevahetus, kui käitise tegevuses tuvastatud nõuete rikkumine võib mõjutada joogiveevarusid või reoveetaristut, sealhulgas piiriülesest. Säte kohustab Keskkonnaametit viivitamata teavitama joogivee- ja reoveekäitlejaid ning teisi asjaomaseid asutusi, kelle vastutusvaldkonda kuulub keskkonna- ja terviseohutuse tagamine, rikkumise olemusest ning meetmetest, mis on võetud võimaliku kahju vältimiseks või juba tekkinud kahju heastamiseks. Lõike eesmärk on tagada, et kõik olulised osalised oleksid kiiresti informeeritud, kui rikkumine võib mõjutada inimeste tervist, joogivee kvaliteeti või reovee puhastamise toimimist, sealhulgas piiriüleste veekogude või põhjaveevarude korral. See aitab vältida olukordi, kus teabe hiline mine või puudulik koostöö võib põhjustada laiaulatuslikuma keskkonna- või terviseriski. Lõike 4 lisamine tugevdab asutuste vahelist koostööd ja kriisivalmidust ning

aitab tagada, et rikkumistele reageeritakse koordineeritult ja ennetavalt. Täiendusega võetakse üle THD artikli 8 lõige 6.

Kokkuvõttes tugevdavad need sätted riiklikku järelevalvet ja teabevahetuse süsteemsust.

Punktiga 14 jäetakse § 19 lõike 2 punktist 8 välja tekstiosa „veise-“, millega loobutakse kompleksloa kohustusest veisekasvatustes. Veisekasvatuse käitised ei kuulu THD kohaldamisalasse, mistõttu ei ole põhjendatud nende tegevuse reguleerimine THS-i alusel. Seaduse kohaldamisala täpsustamise eesmärk on vähendada veisekasvatuskäitiste halduskoormust ning tagada õigusselgus seaduse kohaldamisel.

Edaspidi reguleeritakse veisekasvatuskäitiste tegevust valdkondlike eriseaduste ja nende künniste alusel. Veevaldkonnas tegutsemiseks on vaja veeluba veevõtuks ja sademevee juhtimiseks tööstusmaalt suublasse, õhuvaldkonnas õhusaasteluba ning jäätmevaldkonnas on asjakohaseks nõudeks eeskätt jäätmeregistreering. Seega ei vabane käitised keskkonnakaitselistest kohustustest, vaid nende tegevusele kohaldatakse edaspidi sihipäraseid ja valdkonnapõhiseid nõudeid.

Punktiga 15 tunnistatakse kehtetuks § 19 lõike 2 punkt 8, loobudes kompleksloa kohustusest sea- ja linnukasvatustes. Punkt 8 jõustub 1. septembril 2030. aastal, kui hakkab kehtima peatükk 6¹ ning sea- ja linnukasvatused, mis on seaduse kohaldamisalal, viiakse kompleksloa kohustuselt keskkonnaloa kohustusele.

Punktiga 16 täiendatakse § 19 lõiget 2 punktidega 16–18, millega lisatakse THS-i uued tegevusvaldkonnad, mille korral tuleb käitajal taotleda kompleksluba.

Punkt 16 sätestab uue kompleksloa kohustusega tegevusvaldkonnana vee elektrolüüsil vesiniku tootmise. Punktiga 16 võetakse üle THD I lisa punkt 6.6.

Punkt 17 sätestab uue kompleksloa kohustusega tegevusvaldkonnana akude tootmise. Punktiga 17 võetakse üle THD I lisa punkt 2.7.

Punkt 18 sätestab uue kompleksloa kohustusega tegevusvaldkonnana maakide tööstuslikus mahus kaevandamise, sealhulgas kohapeal töötlemise. Punktiga 18 võetakse üle THD I lisa punkt 3.6.

Punktiga 17 asendatakse § 19 lõikes 3 viide Vabariigi Valitsuse määrusele viitega ministri määrusele. Vabariigi Valitsuse määruse asemel kehtestab valdkonna eest vastutav minister ehk energeetika- ja keskkonnaminister määruse, millega muu hulgas täiendatakse kompleksloa kohustusega käitiste alltegevusvaldkondade loetelu. Ühtlasi täpsustatakse nimetatud määruses ka uutele tegevusvaldkondadele kohaldatavaid künnisvõimsusi. Muudatuse eesmärk on viia regulatsiooni tase kooskõlla selle sisuga. Kompleksloaga hõlmatavate tegevuste valik ja nende künnisvõimsused tulenevad THD I lisast ning on olemuselt tehnilised ja dünaamilised ning vajavad ajakohastamist eelkõige Euroopa Liidu õiguse muudatuste või tehnilise arengu tõttu.

Arvestades, et komplekslubade süsteem ning selle rakendamine kuuluvad energeetika- ja keskkonnaministri valitsemisalasse ning tegemist on täidesaatva võimu tehnilise rakendusnormiga, on põhjendatud kehtestada asjakohane kord ministri määrusega. See võimaldab tagada normi paindlikuma ja operatiivsema ajakohastamise, säilitades samal ajal õigusliku järjepidevuse ja kooskõla THD-st tulenevate nõuetega. Muudatus ei too kaasa

sisulist muutust kompleksloaga hõlmatavate tegevuste ulatuses, vaid puudutab normi vormi ja taset. Määruse eelnõu on esitatud seletuskirja lisas.

Punktiga 18 täiendatakse § 19 lõigetega 4 ja 5, mis täpsustavad käitise künnisvõimsuse määramist.

Lõikes 4 täpsustatakse, et käitise künnisvõimsuse määramisel lähtutakse käitise või seadme maksimaalsest tehnilisest võimsusest või tootmismahust, mida on võimalik saavutada tavapäraste töötingimuste juures. Tegemist on olulise täpsustusega kompleksloa künnisväärtuste tuvastamisel. Täpsustus tuleneb Euroopa Komisjoni koostatud juhendmaterjalist THD rakendamise kohta (Answers given by DG Environment on the implementation of the industrial emissions directive¹), mis viitab, et võimsuse ühtne tähendus on maksimaalne võimsus, millega käitis on tehniliselt piiratud, ning sellest tuleb künnisväärtusega võrdlemisel juhinduda.

Lõige 5 lubab käitajal künnisvõimsuse määramisel arvestada tehniliste või tehnoloogiliste lisapiirangutega, mida käitises rakendatakse ja mis vähendavad seadme või käitise tööaega või tootmismahu alla lõikes 4 nimetatud maksimaalse tehnilise võimsuse või tootmismahu. Seejuures tuleb tagada, et rakendatavad piirangud peavad olema tõendatud. Tehnilisi ja tehnoloogilisi piiranguid ei ole lubatud rakendada energeetikatööstuse tegevusvaldkonnas. Näiteks põletusseadme kütuse etteandmise piiramine seadistamise abil vähendab küll näiliselt põletusseadme projekteeritud soojussisendile vastavat nimisoojusvõimsust, kuid seadistatud kütuse etteandmist on võimalik igal ajal ümber seadistada. Põletusseadmete saasteainete heite piirväärtused on kehtestatud kütuseliikide kaupa soojussisendile vastava nimisoojusvõimsuse kohta, mistõttu ei anna võimsuse väiksemaks seadistamine või programmeerimine vabastust või leevendust seadmele kehtestatud heite piirväärtustest. Kui põletusseadet ei saa enam kasutada sellisel võimsusel, nagu see oli kunagi ehitatud/projekteeritud, peab käitaja põletusseadme kütuse etteandesüsteemi ümber ehitama selliselt, et see piiraks põletusseadmesse antavat kütusekogust. See tähendab, et põletusseadme soojussisendile vastavat nimisoojusvõimsust vähendatakse vaid ümberehitamise teel ja tõendatud tehnilise dokumentatsiooni alusel.

Punktiga 19 muudetakse § 20, millega võetakse üle THD artikli 3 lõiked 13a ja 13b. Paragrahvi pealkirja lisatakse parima võimaliku tehnikaga saavutatava heitetaseme kõrval parima võimaliku tehnikaga saavutatava keskkonnatoime tase ja võrdlusalused.

Lõige 1 esitab parima võimaliku tehnikaga saavutatava heitetaseme, mida võrreldes varasemaga ei muudeta. Tegemist on heitetasemega, mida on võimalik saavutada tavapärasel käitamistingimustel, kasutades PVT-järeldustes kirjeldatud tehnikaid või nende kombinatsiooni. Heitetaset väljendatakse teatava ajaperioodi keskmise väärtusena kindlaksmääratud võrdlustingimustes, mis võimaldab võrrelda erinevate käitiste ja tehnoloogiate tulemusi ühtsetel alustel. Sisuliselt määrab see tehniliselt ja majanduslikult saavutatava parima tulemuse, mida on võimalik saavutada erakorralisi meetmeid võtmata või ebaproportsionaalseid kulusid tegemata. Heitetase kujuneb PVT-järeldustes toodud andmete ja praktika alusel ning moodustab aluse heite piirväärtuste määramiseks komplekslubades.

¹ <https://circabc.europa.eu/ui/group/06f33a94-9829-4eee-b187-21bb783a0fbf/library/a48be361-4d5c-4a40-abaf-fe5d5fa0f686/details>.

Lõige 2 määratleb PVT-ga saavutatava keskkonnatoime taseme termini. Tegemist on keskkonnatoime tasemega, mis on saavutatav tavapärasel käitamistingimustel PVT-järelustes kirjeldatud parima võimaliku tehnika või parimate võimalike tehnikate kombinatsiooni kasutamisel. Sellega seotud keskkonnatoime ning selle piirväärtus on kirjeldatud seletuskirja punktis 4.

Lõige 3 määratleb termini „võrdlusalused“. Võrdlusalused seaduse tähenduses on parima võimaliku tehnikaga saavutatava keskkonnatoime taseme soovituslik vahemik, mida tuleb kasutada käitise keskkonnajuhtimissüsteemis tulemuslikkuse võrdluseks. Võrdlusalused ei ole siduvad väärtused või väärtuste vahemikud, mida kompleksloale kantakse, vaid neid kasutatakse käitise keskkonnajuhtimissüsteemis oma tegevuse jälgimiseks ning võrdluseks parima võimaliku tehnikaga.

PVT-ga saavutatavad keskkonnatoime tasemed ja võrdlusalused võivad sisaldada tarbimistasemeid, ressursitõhususe tasemeid ja korduskasutamise tasemeid, mis hõlmavad materjale, vett ja energiaressursse ning jäätmeid, ja muid tasemeid, mis on saadud kindlaksmääratud võrdlustingimustel. PVT-järelustes kehtestatakse keskkonnatoime tasemed ja võrdlusalused, et vähendada kasvuhoonegaaside heidet ning tootmise ressursivajadust, näiteks veekasutust. Parima võimaliku tehnikaga saavutatavad keskkonnatoime tasemed on seotud loa tingimustega. Loa andja peab kompleksloas määrama siduvad ehk kohustuslikud keskkonnatoime tasemete vahemikud, samuti siduvad keskkonnatoime piirväärtused veekasutuse kohta ning soovituslikud keskkonnatoime tasemed jäätmete ja muude ressursside kui vee kohta. Soovituslikud keskkonnatoime tasemed ei tohi olla keskkonna seisukohast vähem ranged kui siduvate keskkonnatoime tasemete vahemiku leebeim toimetase. Võrdlusalused peab käitaja lisama käitise keskkonnajuhtimissüsteemi, mille alusel saab oma tulemuslikkust võrrelda.

Punktiga 20 muudetakse § 22. Paragrahvi pealkirja täiendatakse selle sisu järgi ning võrreldes varasemaga lisatakse sõnade „kujunemisjärgus tehnika“ järele tekstiosa „, kujunemisjärgus tehnikaga saavutatav heitetase ning keskkonnatoime tase“.

Lõikes 1 määratletakse termin „kujunemisjärgus tehnika“. Kujunemisjärgus tehnika on tööstustegevuses kasutatav uudne tehnoloogia, mis kaubanduslikul eesmärgil arendatuna aitaks tagada kas inimeste tervise ja keskkonna kaitse kõrgema üldise taseme või vähemalt inimeste tervise ja keskkonna kaitse sama taseme ja suurema kulude kokkuhoiu, kui see on võimalik olemasoleva parima võimaliku tehnikaga. Kujunemisjärgus tehnika sõnastust uuendatakse, et tagada selle vastavus THD artikli 3 lõike 14 määratlusele ning luua sisult selgem seos parima võimaliku tehnikaga. Sõnastuse ajakohastamine suurendab rakenduspraktika ühtlust, aidates selgemalt eristada kujunemisjärgus tehnikaid juba väljakujunenud parimatest võimalikest tehnikatest ning toetades uuenduslike ja keskkonnasäästlike tehnoloogiate arendamist.

Lõikega 2 täiendatakse seadust uue terminiga „kujunemisjärgus tehnikaga saavutatav heitetase“. Tegemist on heitetasemega, mis on saavutatav tavapärasel käitamistingimustel PVT-järelustes kirjeldatud kujunemisjärgus tehnika või kujunemisjärgus tehnikate kombinatsiooni kasutamisel, väljendatuna teatava ajaperioodi keskmise väärtusena kindlaksmääratud võrdlustingimustes. Lõikega 2 võetakse üle THD artikli 3 lõige 48.

Lõikega 3 täiendatakse seadust terminiga „kujunemisjärgus tehnikaga saavutatav keskkonnatoime tase“. Kujunemisjärgus tehnikaga saavutatavad keskkonnatoime tasemed

on seaduse tähenduses rida keskkonnatoime tasemeid, mis on saadud tavapärastel käitamistingimustel kujunemisjärgus tehnika või kujunemisjärgus tehnikate kombinatsiooni abil, nagu on kirjeldatud PVT-järeldustes. Kui sellised tasemed on kirjeldatud PVT-järeldustes, võib loa andja käsitada neid soovituslike tasemetena, nagu seda kirjeldab seletuskirja punkt 43.

Punktiga 21 tunnistatakse kehtetuks § 24, milles on sätestatud termin „omaseire“. Eelnõus loobutakse senisest üldterminist ning kasutatakse edaspidi seirekohustuste kirjeldamisel otse konkreetset seireliiki, nagu heiteseire, vastuvõtva keskkonna seire, ressursikasutuse seire vms, ja sellega seotud tingimusi. Muudatuse eesmärk on suurendada reeglite selgust ja vältida üldtermini kattuvust erinevate seirekohustustega. Direktiivist tulenevad seirekohustused on üha enam liigendatud seire eesmärgi ja objekti järgi ning seetõttu on otstarbekam sätestada nõuded igale konkreetsele seireliigile, mitte koondada neid „omaseire“ alla. Selline lähenemine vähendab vajadust eraldi definitsioonide järele ning aitab tagada, et loatingimustes ja õigusnormides on üheselt arusaadav, millist seiret, millise metoodika alusel, sagedusel ja mis andmete esitamist nõutakse.

Punktiga 22 täiendatakse § 26 lõike 1 punkti 6. Muudatuse kohaselt peab käitaja lisaks energiatõhusale tegutsemisele edendama taastuenergia kasutamist ja võimaluse korral ka selle tootmist. Eesmärk on tagada vastavus THD artikli 11 punktile f, mille kohaselt tuleb käitiste kasutamisel mitte ainult tagada energia võimalikult tõhus kasutamine, vaid ka toetada taastuenergia laialdasemat kasutust ja arendamist. Täiendusega rõhutatakse, et energiatõhususe kõrval on oluline edendada puhaste ja taastuvate energiaallikate kasutamist tööstusprotsessides, vähendades seeläbi kasvuhoonegaaside heidet ning toetades kliimaneutraalsuse eesmärkide saavutamist. Sõnastus tagab käitajale paindlikkuse taastuenergia tootmise edendamisel, arvestades tegevusvaldkonna tehnilisi ja majanduslikke tingimusi.

Punktiga 23 täiendatakse § 26 lõiget 1 punktidega 9 ja 10, mille kohaselt käitaja kohustub kasutama materjaliressursse ja vett tõhusalt, sealhulgas neid korduskasutades, ning rakendama keskkonnajuhtimissüsteemi THS-i § 47² kohaselt. Täiendus tehakse THD nende nõuete järgi, mis rõhutavad selgelt, et suured tööstuslikud käitised peavad parandama ressursi-, vee- ja energiatõhusust ning edendama ringmajanduse põhimõtteid. Lõigetega 9 ja 10 võetakse üle THD artikli 11 punktid fa ja fb.

Punktiga 24 muudetakse § 28 ning uuendatakse selles esitatud kompleksloa taotluse andmekooseisu. Kehtiva seaduse ülesehituse järgi on kompleksloa taotluse sisu määratud viite kaudu THS-i § 41 lõike 2 punktidele, mis kirjeldavad kompleksloa koosseisu. Kõik § 41 lõikes 2 nimetatud andmed ei kuulu aga loa taotluse koosseisu, vaid paljud neist kujundab loa andja loa andmise või läbivaatamise käigus. § 28 lõikega 1 kehtestatakse kompleksloa taotluse koosseis, et teha selgemaks, millised andmed peab käitaja esitama taotluses ja millised kujundatakse loamenetluse käigus.

Kompleksloa taotlus sisaldab lisaks keskkonnaseadustiku üldosa seaduse (KeÜS) § 42 lõigetes 1 ja 3, atmosfääriõhu kaitse seaduse § 91 lõikes 2, jäätmeseaduse § 78 lõikes 1 ja veeseaduse § 190 lõikes 1 sätestatud andmetele järgmisi andmeid:

1) käitise tegevusvaldkonna ja käesoleva seaduse § 19 lõike 3 alusel kehtestatud põhilise alltegevusvaldkonna nimetus, käitise tööaeg, aastane tootmismahd ja ülesseatud tootmisvõimsus;

- 2) käitises kasutatavate seadmete ja tehnoloogia võrdlus ja vastavus primärel võimalikule tehnikale ning viide kohaldatavatele PVT-järeldustele või nende puudumisel PVT-viitedokumentidele;
- 3) kasutatavate ja toodetavate ainete ja segude, toorme, abimaterjalide, pooltoodete, energia ja vee maht, säilitamise tingimused ning säästliku kasutamise või taaskasutamise meetmed ning asjakohaste ressurside seire korraldus;
- 4) andmed saavutatavate heitetasemete kohta (EÜ) nr 166/2006 II lisas loetletud saasteainete ja muude selliste saasteainete kohta, mida asjaomane käitis tõenäoliselt olulistes kogustes keskkonda väljutab ning heite seire korraldus;
- 5) hinnang (EÜ) nr 1907/2006 artikli 57 kriteeriumidele vastavate ainete või selle XVII lisas esitatud piirangutes käsitletud ainete heite vältimise või vähendamise vajaduse kohta ning meetmed selliste ainete vältimiseks või vähendamiseks;
- 6) välisõhus leviva lõhna, müra ja vibratsiooni allikad, tase ja mõju ning nende vältimise või vähendamise meetmed võimaliku olulise või vähendamist vajava ebasoodsa mõju korral keskkonnale;
- 7) pinna- ja põhjavee, pinnase ja olmevee veevõtukohtade valgala kaitsemeetmed ning asjakohased pinnase, pinna- ja põhjavee korrapärase seire korraldus seoses tegevuskohas leiduda võivate ohtlike ainetega, võttes arvesse pinnase, pinna- ja põhjavee saastumise võimalikkust käitise tegevuskohas;
- 8) jäätmete teke käitises, jäätmete liigid ja kogused ning jäätmetekke vältimiseks, jäätmete korduskasutamiseks ettevalmistamiseks, ringlussevõtuks, muuks taaskasutamiseks või kõrvaldamiseks kavandatavad meetmed ning seire meetmed;
- 9) avariide vältimise ja nende tagajärgede piiramise süsteemi kirjeldus, kui käitaja ei ole kohustatud sellist teavet lisama käesoleva seaduse § 29 punkti 2 alusel;
- 10) puhastustöödel, lekete, ajutiste seisakute, tootmis- või puhastusseadmete rikete korral, tehnoloogiaseadmete töö alustamisel ja lõpetamisel ning muude tavapärasest erinevate käitamistingimuste korral rakendatavad meetmed;
- 11) käitise või selle osa tegevuse täieliku lõpetamise korral keskkonnale avalduva ebasoodsa mõju vältimise või vähendamise meetmed ja järelhoolded abinõud;
- 12) ajutised erandid kompleksloa nõuetest;
- 13) täiendavad meetmed käesoleva seaduse §-s 26 sätestatud põhimõtete elluviimiseks;

Sisuliselt täieneb kompleksloa taotlus punktide 3 ja 5 kohaselt nõutud andmetega. Punkti 3 tuleb taotlusega esitada kasutatavate ja toodetavate ressurside maht ning asjakohaste ressurside seire korraldus. See on vajalik, et täita uuest THD-st tulenev kohustus loa andjal määrata ning käitajal järgida keskkonnatoime tasemeid ning keskkonnatoime piirväärtusi. Punkti 5 kohaselt tuleb kompleksloa taotlusega esitada hinnang Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1907/2006 artikli 57 kriteeriumidele vastavate ainete või selle XVII lisas esitatud piirangutes käsitletud ainete heite vältimise või vähendamise vajaduse kohta ning meetmed selliste ainete vältimiseks või vähendamiseks. Sellega võetakse üle THD artikli 14 lõike 1 punkt ab. Hinnangu koostamisel peab käitaja pöörama eraldi tähelepanu nende käitises esinevate ainete heitele, mis kuuluvad REACH-määruse alla, kus neid peetakse eriti ohtlikeks või mille kasutamist on oluliselt piiratud. Tegemist on peamiselt REACH-määruse artikli 57 kohaste eriti ohtlike ainetega, nagu kantserogeensed, mutageensed, reproduktiivtoksilised, püsivad ja bioakumuleeruvad ained ning endokriinsüsteemi kahjustavad ained, ning REACH XVII lisas piiratud ainetega, nagu raskmetallid, asbest või teatud fluoritud orgaanilised ühendid. Nende ainete puhul on Euroopa Liidu tasandil tuvastatud suur risk inimese tervisele või keskkonnale. Kui selliste ainete heide on käitises tuvastatud, lisab käitaja kompleksloa taotlusele hinnangu nende

asjakohaste ainete heite vältimise või vähendamise vajaduse kohta ning meetmed selliste ainete vältimiseks või vähendamiseks.

Lõikega 2 sätestatakse volitusnorm valdkonna eest vastutavale ministri-le kehtestada kompleksloa taotluse täpsustatud nõuded ja andmekoosseis ning taotluse esitamise kord määrusega.

Muudatuse eesmärk on jaotada selgemalt käitaja poolt taotluses esitatavad andmed ja loa andja kujundatavad loatingimused, parandades seeläbi taotluste kvaliteeti, vähendades põhjendamatu halduskoormust ning toetades tõhusamat ja õigusselgemat kompleksloa menetlust.

Kehtiva seaduse § 28 muutmisel muutub kehtetuks viide taotleja kohustusele lisada kirjalik lühiselgitus puuduvate andmete esitamata jätmise kohta, kui kavandatava käitise tegevust arvestades ei ole kõiki taotluses nõutud andmeid vaja esitada. See kohustus sätestatakse valdkonna eest vastutava ministri määruses, millega kehtestatakse kompleksloa taotluse täpsustatud nõuded ja andmekoosseis ning taotluse esitamise kord. Sarnane lähenemine on ka keskkonnalubade puhul.

Lisaks muutub kehtetuks säte mille alusel peab kompleksloa taotleja enne taotluse esitamist tasuma riigilõivu. Tegemist on dubleeriva sättega. Nimetatud kohustust on täpsustatud KeÜS-is.

Punktiga 25 tunnistatakse kehtetuks § 29 punkt 5, mis näeb ette kohustuse lisada kompleksloa taotlusele mittetehniline kokkuvõte kavandatava tehnoloogia, meetodite ja meetmete alternatiivide lühikirjelduse kohta, kui neid alternatiive on uuritud. Tegemist on ebatäpse ja direktiivi sisuga mitte täielikult kooskõlas oleva viitega. Tööstusheite direktiiv ei nõua mittetehnilist kokkuvõtet üksnes alternatiivide kohta, vaid taotlusega esitatud andmete üldist mittetehnilist kokkuvõtet, mis annab arusaadava ülevaate kavandatavast tegevusest, selle põhielementidest ja võimalikust keskkonnamõjust. Sellise mittetehnilise kokkuvõtte esitamise kohustus tuleneb juba keskkonnaseadustiku üldosa seadusest ning seda kohaldatakse kompleksloa menetluses üldkorra alusel. Seetõttu on § 29 punkt 5 sisuliselt üleliigne ega reguleeri taotluse andmekoosseisu õigesti, mistõttu tunnistatakse see õigusselguse huvides kehtetuks.

Punktiga 26 täiendatakse § 29 punktiga 7, millega täpsustatakse, et taotlusele lisatakse lähteolukorra aruanne, kui selle koostamine on nõutav § 57 lõike 1 alusel. Kehtivas seaduses oli lähteolukorra aruanne nõutud taotlusega, kuid praktikas esitatakse see taotluse lisadokumendina, kuid on sellegi poolest taotluse kohustuslik element.

Punktiga 27 muudetakse § 41 lõike 2 sissejuhatavat osa, tuues sisse termini „andmekoosseis“. Selliselt on sissejuhatav osa paremini kooskõlas lõike loeteluga, mille hulka kuuluvad lisaks andmetele ka meetmed ning nõuded.

Punktiga 28 täiendatakse § 41 lõiget 2 punktiga 6¹, milles täpsustatakse kompleksloa koosseisu asjakohaste ressursside, näiteks energia, vee ja tooraine tarbimise ja korduskasutamise seire nõuetega. Tegemist on uue loa tingimusega, millega võetakse üle THD artikli 14 lõike 1 punkt bb. Kehtiv seadus sätestab kompleksloa koosseisu üldiselt, kuid selle sõnastus ei arvesta täiel määral uuest THD-st tulenevaid täiendusi, mille kohaselt peab kompleksluba sisaldama senisest enam andmeid ja tingimusi, mis on seotud käitise heite,

ressursikasutuse, keskkonnajuhtimise ning seire korraldamisega. Uue tingimusega luuakse loa andjale kohustus määrata kompleksloas seirenõuded, et kontrollida keskkonnatoime tasemete täitmist.

Punktiga 29 muudetakse § 41 lõike 2 punkti 7. Punktist jäetakse välja kohustus esitada andmed heite vältimiseks või vähendamiseks kavandatavate meetmete ja tehnika kohta. Tegemist oli dubleeriva nõudega, mis on kaetud juba § 41 lõike 2 punktidega 5, 8, 11, 12 ja 13. Need punktid kirjeldavad heite vältimise või vähendamise meetmeid ja tehnikaid.

Lisatud on heitkoguste kajastamise nõue, mis tuleneb THD artikli 12 lõike 1 punktist f, mille kohaselt peab luba kajastama andmeid heidete laadi ja koguste kohta mida käitis eeldatavalt eraldab igasse keskkonnaelemendi, sealhulgas lõhnaaine esinemise kohta.

Muudetud on nimekirja saasteainetest, millele heite piirväärtus tuleb määrata. Varem viitasid heite piirväärtused §-s 46 nimetatud saasteainetele. Uue sõnastuse kohaselt tuleb heite piirväärtused määrata saasteainete kohta, mis on loetletud tööstusheite portaali määruse (EÜ) nr 166/2006 II lisas, ning muude selliste saasteainete kohta, mida asjaomane käitis tõenäoliselt olulistes kogustes keskkonda väljutab. Tegemist on väga olulise muudatusega, sest heite piirväärtused on THS-is ning kompleksloas kesksel kohal ja aitavad saavutada keskkonna kui terviku kaitse kõrget taset, minimeerides saasteainete heidet õhku, vette ja pinnasesse ning vähendades jäätmeteket, et vältida ebasoodsat mõju keskkonnale. Tööstusheite portaali määruse (EÜ) nr 166/2006 II lisas nimetatud saasteainete loetelu täiendamiseks või muutmiseks on komisjonil kooskõlas EL-i toimimise lepingu artikliga 290 õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte. Tegemist on olulisemate saasteainetega, mille suhtes kohaldatakse vee ja õhu kvaliteeti ning kemikaale käsitlevates Euroopa Liidu õigusaktides sätestatud konkreetseid meetmeid. Saasteainete valikul tuleb arvesse võtta ka muid saasteaineid, mida käitis tõenäoliselt suurtes kogustes keskkonda väljutab ning mida määruse (EÜ) nr 166/2006 II lisa ei sisalda.

Heite piirväärtuse kehtestamisel tuleb saasteainete valikul lähtuda konkreetsest käitisest väljutatavatest saasteainetest. Selleks on võimalik loa andjal ning loa taotlejal kasutada PVT-järeldustes ja PVT-viitedokumentides käsitletud saasteaineid ning määruse (EÜ) nr 166/2006 rakendamiseks loodavaid juhiseid asjakohase tegevusvaldkonna ning sellega seotud saasteainete kohta. See tähendab, et loa andjal ei ole asjakohane kompleksloale lisada kõigi nimekirjas loetletud saasteainete heite piirväärtusi.

Punktiga 30 muudetakse § 41 lõike 2 punkti 9. Nimetatud punkt kajastab andmeid pinna- ja põhjavee ning pinnase ja olmevee veevõtukohtade valgalade kaitsemeetmete kohta. Lisaks kaitsemeetmetele ka pinnase, pinna- ja põhjavee korrapärase seire asjakohaseid nõudeid tegevuskohas leiduda võivate asjakohaste ohtlike ainete tõttu, mille juures tuleb arvesse võtta pinnase, pinna- ja põhjavee saastumise võimalikkust käitise tegevuskohas. Kehtiva punkti 9 andmeid on varem täiendatud olmevee veevõtukohtade valgalade kaitsemeetmete nõuetega ning korrapärane seire on tugevamini seotud käitises kasutatavate või tegevuskohas leiduda võivate asjakohaste ohtlike ainetega. Pinnase ja põhjavee saastatuse korrapärase seire nõudeid on täpsustatud THS-i § 47 lõikega 1. Muudatusega võetakse üle THD artikli 14 lõike 1 punkt b.

Punktiga 31 muudetakse § 41 lõike 2 punkt 11 õigusselgemaks. Punkti 11 kohaselt kuuluvad kompleksloa koosseisu käitise asjakohased heite seire nõuded, mõõtmismeetodid ja -sagedus ning seireandmete esitamise kord. Punkti 11 uus sõnastus vastab THD artikli 14 lõike 1

punkti c alapunkti i sõnastusele ning sisaldab vähem andmeid, kui varem punktis 11 nõuti. Kehtivas punktis 11 nimetatud andmed keskkonnajuhtimissüsteemi (edaspidi KKJS) kirjelduse, pinnase ja põhjavee saastatuse seire ning seadmete hoolduse ja kontrolli kohta on esitatud eraldi § 41 lõikes 2. Punktis 11 sätestatakse heite seire nõuded, mis on vajalikud heite piirväärtuste tagamise kontrollimiseks, ning täpsustatakse, et kompleksloa tingimustes tuleb lisaks heite seire mõõtmismeetodile ja -sagedusele määrata ka seireandmete esitamise kord. Selle nõude eesmärk on tagada, et heite seire tulemused esitataks loa andjale ühtses, võrreldavas ja kontrollitavas vormis ning loa andjal on võimalik nende andmete alusel teha järelevalvet ja vajaduse korral ajakohastada loatingimusi. Seireandmete esitamise kord sisaldab eelkõige andmete vormi ja struktuuri, näiteks millised parameetrid ja ühikud esitatakse, kas kontsentratsiooni või koormusena. Lisaks reguleeritakse andmete edastamise viisi ja tähtaegu. Sättega ei reguleerita heite piirväärtustele vastavuse hindamise tingimusi, kuna need on sätestatud § 41 lõike 2 punktis 7¹. Nõudeid käitise heite seirele, millest loa taotlemisel ja andmisel tuleb lähtuda, täpsustab THS-i § 47.

Punktiga 32 täiendatakse § 41 lõiget 2 punktidega 20–24.

Punkti 20 kohaselt kuuluvad kompleksloa koosseisu keskkonnatoime piirväärtused. Kompleksloa kohustusega käitajale lisandub kohustus järgida lisaks heite piirväärtustele ka keskkonnatoime piirväärtusi. Keskkonnatoime piirväärtus on määratletud § 5 lõikes 6 ning seda selgitatakse seletuskirja punktis 4. Samuti on keskkonnatoime piirväärtustel seos THS-i §-s 20 ning seletuskirja punktis 19 kirjeldatud parima võimaliku tehnikaga saavutatava keskkonnatoime tasemega. Keskkonnatoime piirväärtuseks loetakse seaduse kohaselt loa määratud siduvaid toimeväärtusi, mida ei tohi ületada. Keskkonnatoime piirväärtuste määramist täpsustab § 44¹, mille kohaselt on siduvad toimeväärtused PVT-järeldustes kirjeldatud parima võimaliku tehnika rakendamisel saavutatavad keskkonnatoime tasemete vahemikud ning eraldi vee kasutusele konkreetsed keskkonnatoime piirväärtused. Jäätmete ja muude ressursside kui vee kasutamise kohta tuleb määrata soovituslikud keskkonnatoime piirväärtused. Seega kui kehtestatakse loa tingimused vee kohta, peab loa andja PVT-järeldustes kirjeldatud parima võimaliku tehnikaga saavutatava keskkonnatoime taseme siduva vahemiku alusel määrama loa siduva keskkonnatoime piirväärtuse (tavapärase käitamistingimuste jaoks) selle vahemiku piires. Keskkonnatoime piirväärtuse määramisel juhendatakse THS § 44¹ tingimustest ning rakendatakse sarnast praktikat nagu heite piirväärtuste määramisel. Kui kehtestatakse loa tingimused jäätmete ning muude ressursside kui vee kohta, peab loa andja määrama PVT-järeldustes kirjeldatud parima võimaliku tehnikaga saavutatava keskkonnatoime taseme siduva vahemiku ning selle vahemiku piires soovitusliku keskkonnatoime taseme (tavapärase käitamistingimuste jaoks). Tegemist on uue loa tingimusega, millega võetakse üle THD artikli 14 lõike 1 teise lõigu punkt aa.

Punktiga 21 lisatakse kompleksloa koosseisu keskkonnatoime piirväärtustele vastavuse hindamise tingimused või viide sellistele tingimustele. See on seotud eelnõu punktiga 20 määratavate keskkonnatoime piirväärtustega ning määrata ka nendele vastavuse hindamise tingimused või viide sellistele tingimustele. Keskkonnatoime piirväärtustele vastavuse hindamise tingimused kehtestatakse konkreetselt tegevusvaldkonnale kohalduvates PVT-järeldustes kirjeldatud tingimuste kohaselt. Tegemist on uue loa tingimusega, millega võetakse üle THD artikli 14 lõike 1 punkt h.

Punktiga 22 lisatakse kompleksloale nõue käitajal hinnata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1907/2006 artikli 57 kriteeriumidele vastavate ainete või selle XVII lisas esitatud piirangutes käsitletud ainete heite vältimise või vähendamise vajaduse kohta ning

meetmed selliste ainete vältimiseks või vähendamiseks. Sättega võetakse üle THD artikli 14 lõike 1 punkt ab. Tegemist ei ole olemuselt uue loa tingimusega, sellise hinnangu teostab käitaja näiteks õhu ja vette heite puhul juba praegu, kuid varasemaga võrreldes pööratakse selle juures rohkem tähelepanu ohtlikele ainetele. Hinnang esitatakse § 28 lõike 1 punkti 5 kohaselt kompleksloa taotlusega. Loale kantakse ainult nõue hinnangu teostamiseks ning hinnangu tulemused heite vältimise või vähendamise vajaduse kohta ning meetmed selliste ainete vältimiseks või vähendamiseks.

Punkti 23 kohaselt tuleb kompleksloas sätestada KKJS-le esitatavad nõuded, millega määratakse kindlaks selle peamised tunnused kooskõlas käesoleva seaduse §-ga 47². Muudatusega võetakse üle tööstusheite direktiivi artikli 14 lõike 1 punkti (ba) nõue, mille kohaselt peab luba sisaldama nõudeid, millega määratakse kindlaks KKJS-i põhiomadused. Selle juures sätestatakse üksnes nõuded, millele käitaja poolt koostatud ja rakendatav keskkonnanjuhtimissüsteem peab vastama.

KKJS-i koostamise ja rakendamise kohustus vastavalt asjaomasele PVT-järeldustele tuleneb käesoleva seaduse § 47² lõikest 7 ning kohustab käitajat tagama süsteemi olemasolu ja toimimise hiljemalt 1. juuliks 2027 sõltumata sellest, kas vastavad nõuded on juba kompleksloas kajastatud. Loa andja roll on käesolevast punktist tulenevalt määratleda kompleksloa tingimustes keskkonnanjuhtimissüsteemi peamised tunnused, viidates § 47² sätestatud miinimumnõuetele ning vajaduse korral täpsustades § 47² lõikes 3 nimetatud kohustuslike elementide kohaldamist konkreetse käitise eripära arvestades. Seega ei kehtesta loa andja iseseisvalt uut kohustust keskkonnanjuhtimissüsteemi rakendamiseks, vaid konkretiseerib seadusest tulenevad nõuded loatingimustes.

Olemasolevate käitiste puhul ei lisata nimetatud nõudeid loale automaatselt, vaid need kehtestatakse loa andmisel või muutmisel, sealhulgas kompleksloa nõuete läbivaatamise käigus, eelkõige seoses PVT-järelduste ajakohastamisega. See tuleneb käesoleva seaduse §-s 169⁶ sisalduvatest üleminekusätetest. Selline lähenemine võimaldab siduda keskkonnanjuhtimissüsteemi nõuded loa ajakohastamise tavapärase menetlusloogikaga ning vältida kõigi lubade samaaegset muutmist. Muudatuse eesmärk on tagada keskkonnanjuhtimise süsteemne rakendamine käitistes ning viia loa tingimused kooskõlla tööstusheite direktiivis sätestatud nõuetega, säilitades samas regulatsiooni proportsionaalsuse ja vältides käitaja sisemiste juhtimissüsteemide ülemäärast detailsust kompleksloal.

Tööstusheite seaduse süsteemis on keskne põhimõte, et käitise tegevusele kohaldatavad keskkonnanõuded konkretiseeritakse kompleksloas ning nende täitmise üle teostatakse järelevalvet ja kohaldatakse vastutust eelkõige loa tingimuste rikkumise kaudu. Seetõttu on vajalik, et ka keskkonnanjuhtimissüsteemi nõuded, mis tulenevad §-st 47², kajastatakse kompleksloa tingimustes. Sellega tagatakse, et käitajale seadusest tulenev kohustus omada ja rakendada KKJS-i on sidustatud konkreetsete ja kontrollitavate loatingimustega, mille rikkumisel on võimalik kohaldada järelevalve- ja vastutusmeetmeid.

Käesolevas süsteemis keskendub riiklik järelevalve KKJS-i nõuete täitmise kontrollimisel eelkõige sellele, kas käitaja on täitnud § 47² kohase auditeerimiskohustuse. See tähendab, et järelevalve objektiks on kehtiva auditi tõendi, sealhulgas sertifikaadi või registreerimistunnistuse olemasolu. Järelevalve ega loa andja ei pea üldjuhul hindama KKJS-i sisulist ülesehitust ega toimimist, kuna selle vastavust kontrollib sõltumatu

akrediteeritud auditeerija. Selline lähenemine väldib dubleerivat kontrolli ning tagab, et halduskoormus on nii käitajale kui ka riigile proportsionaalne.

Punktiga 24 seatakse kompleksloale nõue esitada loa andjale korrapäraselt ja vähemalt kord aastas § 47² kohaselt nõutud teave keskkonnapoliitika eesmärkide saavutamisel tehtud edusammude kohta. Tegemist on samuti uue loa nõudega, millega võetakse üle THD artikli 14 lõike 1 punkti d alapunkt iii. Sarnaselt punktile 23 jõustub see kohustus järkjärguliselt vastavalt § 169⁶ toodud üleminekusätetele.

Punktiga 33 täiendatakse § 41 lõigetega 4¹ ja 4². Muudatusega täiendatakse THS-i, et selgelt reguleerida, millal keskkonna kvaliteedinormatiiv (nt välisõhu kvaliteedi piir-/sihtväärtuse või veekogumi keskkonnakvaliteedi standardi jms saavutamine) eeldab rangemaid nõudeid kui need, mida on võimalik saavutada üksnes PVT rakendamisega. THD uuendatud artikli 18 loogika järgi – kui keskkonna kvaliteedinormatiivi tagamine nõuab PVT-st rangemat tulemust – tuleb loas ette näha lisameetmed ning hinnata nende meetmete mõju vastuvõtvale keskkonnale. Mõnel juhul tuleb tagada ka saasteainete kontsentratsiooni seire vastuvõtvas keskkonnas.

THS-i § 41 lõige 4 sätestab põhimõtte, et kompleksloa nõuded ei piirdu üksnes PVT rakendamisega, kui sellest ei piisa keskkonna kvaliteedinormatiivide täitmiseks. Sellisel juhul pannakse käitajale kompleksloas kohustus rakendada lisaabinõusid, mis tagavad kvaliteedinormatiivide täitmise. Lisaabinõud on eelkõige meetmed, mis vähendavad käitise spetsiifilist panust saastamise asjaomases piirkonnas, näiteks täiendav puhastusaste, heite vähendamine teatud töörežiimides, uued tehnilised lahendused, protsessimuudatused, asendused või muud proportsionaalsed meetmed. See lahendus toetab põhimõtet, et PVT on miinimumlävend, kuid keskkonna kvaliteedinormatiivide täitmine võib nõuda sellest rangemat lähenemist. Täiendusega võetakse üle THD artikkel 18.

Lõige 4¹ sätestab, et kui käitajale on kompleksloaga pandud kohustus rakendada lisaabinõusid, mis tagavad keskkonna kvaliteedinormatiivide täitmise, peab pädev asutus hindama nende lisaabinõude mõju asjaomaste saasteainete kontsentratsioonile vastuvõtvas keskkonnas. Vastuvõttev keskkond on keskkonnakomponent (välisõhk, pinnavesi, põhjavesi, pinnas), kuhu käitise heide jõuab ja mille seisundit heide võib mõjutada. Ehk vastuvõttev keskkond on hindamise objekt, mille vastavust hinnatakse keskkonna kvaliteedinormatiividele. Lõikes 4¹ sätestatud hindamise all peetakse silmas loa andja kohustust loa andmisel või loa muutmisel anda põhjendatud hinnang selle kohta, kuidas lõike 4 alusel loas kehtestatud lisaabinõud mõjutavad asjaomaste saasteainete kontsentratsiooni vastuvõtvas keskkonnas ning kas need lisaabinõud on sobivad keskkonna kvaliteedinormatiivi täitmise tagamiseks. Hindamine ei tähenda tingimata, et loa andja teeb mõõtmised või arvutused, vaid ta kontrollib ja kaalub käitaja esitatud andmeid ja muid asjakohaseid allikaid ning võtab nende alusel loa andmisel või muutmisel seisukoha, mis on kontrollitavalt põhjendatud. Hindamine annab loa andjale veendumuse, et lisaabinõudel on eeldatav mõju saasteainete kontsentratsioonile vastuvõtvas keskkonnas.

Hindamine on juhtumipõhine ning võib sõltuvalt käitise tegevuse laadist, heite iseloomust, vastuvõtva keskkonna tundlikkusest ja olemasolevast andmestikust tugineda näiteks riiklikule seirele, käitise varasema heiteseire tulemustele või sama paragrahvi lõike 4² alusel kehtestatud seirele. Lisaks on võimalik sõltuvalt juhtumist toetuda arvutuslikele hinnangutele ning otsestele mõõtmistele, millega kontrollitakse lisaabinõude tegelikku mõju pärast nende rakendamist vastuvõtvas keskkonnas kogutud andmete põhjal. Vajaduse korral

kasutatakse nimetatud lähenemiste kombinatsiooni, et tagada nii lisaabinõude eeldatava mõju hindamine kui ka nende tulemuslikkuse kontroll.

Lõikega 4² täpsustatakse vastuvõtvas keskkonnas seire tegemise korda, kui keskkonna kvaliteedinormatiivide täitmiseks osutub vajalikuks kohaldada § 41 lõike 4 alusel kehtestatud lisaabinõusid. Sätte eesmärk on tagada, et lisameetmete ja rangemate nõuete rakendamise tulemuslikkust hinnatakse vajaduse korral ka vastuvõtvas keskkonnas, st seal, kus saasteainete kontsentratsioonid kujundavad keskkonna kvaliteedinormatiividele vastavuse (nt välisõhus, suublas, põhjaveekogumis või pinnases).

Lõige 4² seob seirekohustuse selgelt § 41 lõike 4 kohaldamisega. Nõutakse nende saasteainete seiret, mille tõttu lisaabinõude kehtestamine osutus vajalikuks. Seirekohustuse kohaldub üksnes juhul, kui käitise väljutatavate saasteainete koormusel on keskkonnale mõõdetav mõju. See tähendab, et kui on põhjendatud eeldada, et käitise panus on vastuvõtvas keskkonnas eristatav ning seire annab lisaväärtust keskkonna kvaliteedinormatiivi täitmise ja lisaabinõude mõju kontrollimisel. Seire ulatus, sagedus ja meetodika määratakse juhtumi põhjal loas, lähtudes proportsionaalsuse põhimõttest ning käitise tegevuse laadist, heite iseloomust ja vastuvõtva keskkonna tundlikkusest. Eesti rakendusloogikas tagab loa andja seire tegemise eeskätt loa tingimuste kaudu. Seetõttu sätestab lõige 4², et loa andja näeb kompleksloas ette käitaja kohustuse korraldada vastuvõtvas keskkonnas asjaomaste saasteainete kontsentratsiooni seire ning esitada seire tulemused loa andjale. See on kooskõlas senise praktikaga, mille kohaselt käitise seire seotud spetsiifilised mõõtmised ja seire korraldab üldjuhul käitaja ning loa andja kontrollib nõuete täitmist järelevalve ja loa läbivaatamise kaudu.

Lõike 4² viimane lause täpsustab, et kui asjakohane seire on juba tagatud riikliku seirega, võib käitaja kasutada seirekohustuse täitmiseks riikliku seire tulemusi, et hinnata vastavust keskkonna kvaliteedinormatiiviga kehtestatud piirväärtustele.

Punktiga 34 muudetakse § 42 lõike 3 sõnastust, et viia see kooskõlla THD-ga. Kehtivas lõikes 3 viidatud „keskkonna kvaliteedinormatiivi tasemega vähemalt võrdne keskkonnakaitse tase“ ei ole sama, mida on mõeldud PVT-järeldustes või PVT-viitedokumentides kirjeldatud PVT-ga saavutatava keskkonnakaitse tasemena. Keskkonna kvaliteedinormatiivide all peetakse silmas vastuvõtva keskkonna seisundile, nagu välisõhule või pinnaveele jms, kehtestatud õiguslike kvaliteedinõudeid, mille täitmine peab olema tagatud igal juhul, sõltumata sellest, kas käitis kasutab PVT-d või mitte. THS-is avab keskkonna kvaliteedinormatiivi mõiste § 21, mis ütleb, et tegemist on õigusaktist tuleneva nõudega, millele keskkond või selle osa peab vastama.

Välisõhule on sellised normatiivid sätestatud atmosfääriõhu kaitse seaduse (edaspidi *AÕKS*) § 47 lõike 1 alusel kehtestatud määruses. Pinnaveele on sätestatud sellised normatiivid veeseaduse § 76 lõikes 1, mis loetleb prioriteetsete ainete, prioriteetsete ohtlike ainete ja teatavate muude saasteainete kvaliteedi piirväärtused ning nende kohaldamise meetodid ja vesikonnaspetsiifiliste saasteainete kvaliteedi piirväärtused. Põhjaveele on sellised normatiivid sätestatud veeseaduse § 77 lõikes 4, mis reguleerib saasteainete sisalduste läviväärtusi põhjaveekogumite kaupa.

PVT-ga saavutatava keskkonnakaitse taseme ning keskkonna kvaliteedinormatiiviga vähemalt võrdse keskkonnakaitse taseme erinevus on see, et esimene on käitise tegevusest ja rakendatavast tehnoloogiast lähtuv heite ja keskkonnatoime vähendamise miinimumtase,

mida on võimalik saavutada PVT rakendamisel, teine on vastuvõtva keskkonna (õhu, vee või pinnase) seisundist lähtuv nõutav kvaliteeditase, mille täitmine võib konkreetsetes oludes eeldada ka PVT-st rangemaid loa tingimusi ja lisameetmete rakendamist.

Punktiga 35 täpsustatakse § 43 punkti 2. Tegemist on PVT määramise alustega, millest loa andja peab kompleksloa nõuete määramisel lähtuma. Muudatusega täpsustatakse nõuet eelistada vähem ohtlike ainete kasutamist, rõhutades eraldi, et see hõlmab ka eriti ohtlike ainete (inglise keeles *substances of very high concern*, edaspidi *SVHC*) kasutamise vähendamist. Täpsustus on sisuline täiend võrreldes varasema sõnastusega ja selle eesmärk on juhtida käitajate ja loa andja tähelepanu sellele, et asendada või vähendada tuleks just neid aineid, mis on oma omadustelt kõige probleemsemad. Näiteks kantserogeensed, mutageensed, reproduktiivtoksilised, püsivad ja bioakumuleeruvad või muul viisil võrreldava tõsise mõjuga. Muudatusega võetakse üle THD III lisa.

Punktiga 36 täpsustatakse § 43 punkti 5, lisades PVT määramise aluste, nagu tehnoloogiauuendused ning uued teadustulemused, kõrvale ka digilahendustega arvestamise. Muudatusega võetakse üle THD III lisa.

Punktiga 37 täpsustatakse § 43 punkti 9, kus PVT määramise aluste juures asendatakse energiakasutuse tõhusus ressursitõhususe ja korduskasutamise ning CO₂ heite vähendamise võimekusega. Muudatus laiendab kriteeriume, mida parima võimaliku tehnika määramise puhul tuleb arvesse võtta. See tuleneb direktiivi eesmärgi laienemisest, mida kirjeldab seletuskirja punkt 1. Muudatusega võetakse üle THD III lisa.

Punktiga 38 täiendatakse § 43 punkti 10, mille kohaselt tuleb PVT määramisel heite keskkonnamõju puhul arvesse võtta ka parima võimaliku tehnika põhjustatud mõju elurikkusele. Tegemist on täpsustusega, mida keskkonnamõju puhul tuleb samuti arvesse võtta. Muudatusega võetakse üle THD III lisa.

Punktiga 39 täiendatakse § 44 lõiget 2, milles sätestatakse lisatingimused, mida loa andja peab arvestama heite piirväärtuste määramisel. Heite piirväärtusi määrates peab loa andja lisaks keskkonda heidetavate ainete olemusele võtma arvesse ka selliste ainete ohtlikkust. Heite piirväärtuste määramisel peab loa andja arvestama kõikide ainetega, millel võib olla oluline mõju keskkonnale või inimeste tervisele ning sealjuures tuleb võtta arvesse ka aine ohuomadusi. Muudatus nihutab fookust saasteainete riskipõhisemale hindamisele ehk jälgitakse ka, kui ohtlik aine on. Seega kui käitis heidab keskkonda ainet, mis on koguse poolest mõõdukas, kuid väga ohtlik, on põhjendatud arvestada seda heite piirväärtuse määramisel.

Heite piirväärtuste määramisel tuleb arvestada ka veevoolu dünaamika muutumist suublates. Heidete suublaks olevate veekogude hüdroloogilised tingimused ei ole püsivad ning loa andmisel ja läbivaatamisel tuleb arvestada, et vooluhulk, veetase ja segunemine muutuvad ajas ning need võivad mõjutada heite lahjendusvõimet ja seega saasteainete kontsentratsiooni vastuvõtvas keskkonnas. Seetõttu tuleb loatingimuste kujundamisel arvestada vajaduse korral ka ebasoodsamaid hüdroloogilisi tingimusi, näiteks madalvee perioodi, kuna suubla lahjendus- ja segunemisvõime muutub. Muudatusega võetakse üle THD artikli 14 lõike 1 punkt a.

Paragrahvi 44 lõige 2 täiendab uute tingimustega § 41 lõike 2 punkti 7, mis ütleb, et heite piirväärtused määratakse määruse (EÜ) nr 166/2006 II lisas loetletud saasteainete ja muude

selliste saasteainete kohta, mida asjaomane käitis tõenäoliselt suurtes kogustes keskkonda väljutab. Selle juures võetakse arvesse heidetava saasteaine ohtlikkust ning veevoolu dünaamika muutumist.

Punktiga 40 muudetakse § 44 lõiget 3, täpsustades, kuidas loa andja määrab heite piirväärtuse PVT-järeldustes toodud PVT-ga saavutatava heitetaseme vahemiku ulatuses. Loa andja peab määrama PVT rakendamise abil käitises saavutatavad kõige rangemad heite piirväärtused, võttes arvesse PVT-ga saavutatavate heitetasemete kogu vahemikku. See ei tähenda, et heite piirväärtused peavad alati olema kehtestatud PVT-ga saavutatava heitetaseme vahemiku alumises otsas, kuid heite piirväärtused tuleb kehtestada vahemikus nii madalale tasemele, kui see on konkreetsetes käitises saavutatav. Muudatusega ei kaasne suuri muudatusi heite piirväärtustes, sest Keskkonnaamet järgib heite piirväärtuste määramisel juba praegu täpsustatud praktikat. Muudatusega võetakse üle THD artikli 15 lõige 3.

Punktiga 41 täiendatakse § 44 lõikega 3¹, milles sätestatakse, et heite piirväärtuste määramisel lähtutakse käitaja hinnangust PVT-ga saavutatavate heitetasemete kogu vahemiku kohta. Käitaja hinnang peab sisaldama analüüsi selle kohta, kas ja millistel tingimustel on võimalik järgida PVT-järeldustes toodud heitetasemete vahemiku rangeimaid väärtusi, ning kirjeldama parimaid üldisi tulemusi, mida konkreetne käitis PVT rakendamisel saavutab. Seejuures tuleb arvesse võtta ka võimalikku keskkonnalist ristmõju. See on olukord, kus ühe keskkonnaelemendi kaitsemeede võib suurendada koormust teises keskkonnaelemendis, näiteks õhusaaste vähendamine suurendab heitvee kogust või jäätmeteket. Käitaja hinnang saavutatavate heitetasemete kohta põhineb olemasolevatel seireandmetel või kirjandusel või sama valdkonna teise käitise seireandmetel. Sättega tugevdatakse loa menetluses tõendus põhist ja läbipaistvat lähenemist, kus käitaja esitatud hinnang annab loa andjale sisendi, et valida põhjendatud heite piirväärtused, mis tagavad kõrge keskkonnakaitse taseme ning väldivad olukorda kus heide väheneb ühes keskkonnaelemendis, kuid suureneb teises. Samuti aitab see ühtlustada praktikat ning vähendada vaidlusriski, kuna heite piirväärtuste valik seotakse selgelt PVT-järeldustes kirjeldatud tasemete vahemiku ja käitise konkreetsete tehniliste võimalustega.

Punktiga 42 täpsustatakse § 44 lõike 6 erandit. Erinevalt senisest sõnastatakse erand üheselt kui võimalus kehtestada parima võimaliku tehnikaga saavutatavast heitetasemest leebemad heite piirväärtused. Muudatusega võetakse üle THD artikli 15 lõige 5.

Punktiga 43 täpsustatakse § 44 lõike 7 punkti 4, mille kohaselt peab loa andja § 44 lõike 6 kohase erandi rakendamisel või iga nelja aasta järel hindama, kas nimetatud erand on endiselt põhjendatud. Varem hindas loa andja erandi põhjendatust kompleksloa nõuete läbivaatamisel, mida tavapäraselt tehakse iga kord korrapärase kontrolli järel. Lisaks sellele tuleb erandi põhjendatus edaspidi üle vaadata vähemalt iga nelja aasta järel. Muudatusega võetakse üle THD artikli 15 lõige 5.

Punktiga 44 täiendatakse § 44 lõiget 7¹ keskkonnatoime piirväärtusega. Tuleb arvestada, et käesoleva seaduse eelnõu menetlemisega paralleelselt on Riigikogus menetluses ka elektrituruseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (892 SE), millega täiendatakse tööstusheite seaduse § 44 lõigetega 7¹–7³ ning luuakse loa andjale võimalus kohaldada ajutiselt leebemaid heite piirväärtusi erakorraliste asjaolude korral. Eelnõu on minemas Riigikogu esimesele lugemisele. Nimetatud muudatused käsitlevad eeskätt energiavarustuskindluse, kriitiliste ressursside nappuse ja muu ülekaaluka avaliku huvi

olukordi ning on sisuliselt seotud käitiste tegevuse jätkamise võimaldamisega erandlikes kriisiolukordades. Käesoleva eelnõu koostamisel on arvestatud, et viidatud muudatused võivad jõustuda enne käesolevat seadust, mistõttu tuleb tööstusheite seaduse edasisel muutmisel tagada regulatsiooni omavaheline kooskõla ja vältida samade sätete kattuvat või vastuolulist muutmist. Kuna eelnõu sätestab kohustuslikud keskkonnatoime piirväärtused, siis sarnaselt heite piirväärtustele peab olema võimalik neid kriisi korral leevendada § 44 lõigetes 7¹–7³ nimetatud tingimustel. Muudatusega võetakse terviklikult üle THD artikli 15 lõige 7.

Punktiga 45 täiendatakse § 44 lõigetega 7⁴–7⁷. Tegemist on täpsustavate tingimustega § 44 lõike 6 kohase leebemate heite piirväärtuste erandi andmise kohta. Täiendusega võetakse üle THD artikli 15 lõige 5 ning II lisa.

Lõike 7⁴ kohaselt peab käitaja esitama loa andjale hinnangu selle kohta, kuidas § 44 lõike 6 kohane erand mõjutab erandiga saasteaine kontsentratsiooni vastuvõtvast keskkonnas. Hinnang esitatakse koos erandi taotlusega.

Lõige 7⁵ kohaselt tuleb § 44 lõike 6 kohase erandi kohaldamisel arvesse võtta THD II lisa sätestatud põhimõtteid. Täiendusega ei looda uut erandit ega uut kaalutusõigust, vaid täpsustatakse Euroopa Liidu õiguse alusel senise erandi tegemise aluseid ja meetodilisi lähtekohti. THD II lisa kehtestab põhimõtted, millest loa andja peab § 44 lõike 6 alusel erandi tegemisel juhinduma. II lisa eesmärk on tagada, et juba kehtivas õiguses ette nähtud hinnang ebaproportsionaalsuse kohta põhineks ühtsetel, läbipaistvatel ja võrreldavatel alustel kogu Euroopa Liidus ning et erandi tegemine oleks põhjendatud ja kontrollitav.

II lisa kohaselt käsitatakse § 44 lõike 6 kohaldamisel arvesse võetavate kuludena üksnes kulusid, mis tekivad parima võimaliku tehnikaga saavutatavate heitetasemete järgimisest ning mis sisaldavad nii kapitali- kui ka tegevuskulusid. Muid sotsiaalseid või majanduslikke kulusid arvesse ei võeta. Kulude hindamine peab olema kvantitatiivne ning seda toetab kvalitatiivne hinnang. Arvesse võetakse netokulud, st pärast parima võimaliku tehnika rakendamist tekkinud rahalise kasu mahaarvamist, ning vajaduse korral ka kulud, mis on seotud finantskapitalile juurdepääsuga. Kulude arvutamisel kasutatakse diskontomäära, et kajastada rahalise väärtuse muutumist ajas, ning erandi taotluses tuleb selgelt kirjeldada kasutatud arvutusmeetodid ja anda hinnang arvutustega seotud määramatusele, nimetada kulude allikad, diskontomäär.

Keskkonnakasu hindamisel lähtutakse parima võimaliku tehnikaga saavutatavate heitetasemete järgimisest saadavast keskkonnakasust. Keskkonnakasu hinnatakse võimaluse korral kvantitatiivselt, sealhulgas rahaliselt, ning seda toetab kvalitatiivne hinnang. Vajaduse korral kasutatakse saasteainete tekitatud kahju kindlaksmääratud kulusid. Ka keskkonnakasu hindamisel kasutatakse diskontomäära ning erandi taotluses esitatakse selgelt keskkonnakasu hindamiseks kasutatud andmeallikad, meetodika ja hinnang määramatusele.

Kulude ebaproportsionaalsuse hindamisel võrreldakse § 44 lõike 6 tähenduses parima võimaliku tehnikaga saavutatavate heitetasemete järgimise kulusid ja sellest saadavat keskkonnakasu. THD II lisa täpsustab, et võrdlusmehhanism peab sisaldama nii meetodit hindamistes esineva ebamäärasuse arvesse võtmiseks kui ka põhjendust selle kohta, millise marginaali võrra peavad kulud keskkonnakasu ületama, et erandi tegemine oleks põhjendatud. Seadus ei sätesta konkreetset arvulist lävendit ega muuda loa andja

kaalutusotsuse olemust, vaid sätestab selle kaalutluse tegemise viisi ja põhjendamise kohustuse.

THD II lisa rakendamine tugevdab § 44 lõike 6 kohaldamise õigusselgust ja ennustatavust ning vähendab erandite tegemisega seotud vaidlusriske. Loa andja kontrollib ja hindab käitaja esitatud kulude ja keskkonnakasu hinnanguid sõltumatutest allikatest, sealhulgas tehnoloogia pakkujatelt, eelretsenseeritud teadusuuringutest, eksperdihinnangutest või teistelt käitistelt, kus parim võimalik tehnika on hiljuti kasutusele võetud. Sellega tagatakse, et § 44 lõike 6 alusel tehtavad erandid jäävad erandlikuks, on sisuliselt põhjendatud ning kooskõlas parima võimaliku tehnika keskse rolliga tööstusheite regulatsioonis.

THD-s nähakse ette, et Euroopa Komisjon võib kehtestada rakendusakti, millega kehtestatakse standardmeetod PVT-järelduste rakendamise kulude ja võimaliku keskkonnakasu ebaoproportsionaalsuse hindamiseks, ning täpsustatakse II lisa sätestatud põhimõtete praktilist kohaldamist. Rakendusakti eesmärk on ühtlustada hindamispraktikat kogu Euroopa Liidus ning toetada loa andjat § 44 lõike 6 alusel tehtavate erandiotsuste kujundamisel. Direktiiv ei sätesta siiski rakendusakti vastuvõtmiseks konkreetset tähtaega. Kuni rakendusakti vastuvõtmiseni peab pädev asutus § 44 lõike 6 kohaldamisel lähtuma direktiivi II lisa sätestatud põhimõtetest. II lisa on selleks piisavalt täpne ja iseseisvalt kohaldatav ning annab selged lähtekohad kulude ja keskkonnakasu hindamiseks ning nende omavaheliseks võrdlemiseks. Seega ei takista rakendusakti puudumine § 44 lõike 6 alusel erandi taotluste sisulist ja õiguspärast hindamist.

Rakendusakti vastuvõtmisel tuleb § 44 lõike 6 kohaldamisel lähtuda ka rakendusaktis sätestatud täpsustustest niivõrd, kui võrd need ei muuda erandi tegemise sisulisi eeldusi, vaid täpsustavad II lisa sätestatud põhimõtete rakendamist. Selline lähenemine tagab õigusselguse ja järjepidevuse nii üleminekuperioodil kui ka pärast rakendusakti jõustumist ning välistab olukorra, kus erandi tegemine oleks ajutiselt peatatud või õiguslikult ebaselge.

Lõige 7⁶ sätestab, et § 44 lõike 6 kohast erandit ei tohi anda, kui see võib ohustada keskkonna kvaliteedinormatiivide järgimist. Keskkonna kvaliteedinormatiivide näited on toodud seletuskirja punktis 34.

Lõike 7⁷ seab kohustuse tagada keskkonna kvaliteedinormatiivide täitmine vastuvõtvas keskkonnas ning asjaomaste saasteainete kontsentratsiooni seire, kui käitaja lõike 7⁴ kohaselt koostatud hinnangust ilmneb, et erandil on mõõdetav mõju keskkonnale. Keskkonna kvaliteedinormatiivide täitmise kontrollimiseks vajaliku seire tagab erandi saamisel käitaja.

Punktiga 46 jäetakse § 44 lõikest 8 välja tekstiosa „ja kasutamine“ ning pikendatakse lõikes 8 sätestatud kujunemisjärgus tehnikate katsetamise ajutist erandit üheksalt kuult kolmekümnele kuule. Uue THD kohaselt kehtib antud erand ainult kujunemisjärgus tehnika katsetamisele. Muudatuse kohaselt võib loa andja teha ajutise erandi kujunemisjärgus tehnika katsetamise korral parima võimaliku tehnika ja selle alusel määratud heite piirväärtuste, võrdväärsete parameetrite, tehniliste meetmete ja muude saastatuse vältimiseks asjakohaste ennetusmeetmete rakendamise nõude kohaldamisest kuni kolmekümneks kuuks, kui selle järel lõpetatakse kujunemisjärgus tehnika kasutamine või selle tehnikaga seotud tegevuses saavutatakse vähemalt heitetase, mis vastab parima võimaliku tehnikaga saavutatavale heitetasemele. Muudatus soosib uute säästvamate tehnoloogiate katsetamist ning kasutuselevõttu. Muudatusega võetakse üle THD artikkel 27b.

Punktiga 47 täiendatakse § 44 lõikega 8¹, lisades uue erandi PVT-järeldusi käsitlevate otsuste rakendamise kohta kujunemisjärgus tehnika kasutamise korral. Nimelt võib kujunemisjärgus tehnika kasutamise korral loa andja kehtestada kompleksloas heite piirväärtused, millega tagatakse, et kuue aasta jooksul pärast käitise põhitegevusalaga seotud PVT-järeldusi käsitleva otsuse avaldamist ei ületa heide tavapärastes käitamistingimustes kujunemisjärgus tehnikaga saavutatavaid heitetasemeid, mis on sätestatud PVT-järeldusi käsitlevates otsustes. Erand tehakse THS-i § 49 lõikest 3, mis kohustab käitajat viima käitise tegevuse vastavusse uue PVT-järeldusi käsitleva otsusega nelja aasta jooksul pärast selle avaldamist. Kujunemisjärgus tehnikatele PVT-järeldustest tulenevate heite piirväärtustele ülemineku aeg on pikem, sest uue tehnika kasutuselevõtmine võib nõuda olemasolevate protsesside suuremahulisi muudatusi, mille puhul ei pruugi neljast aastast piisata. See soodustab uudse tehnika kasutamist, andes nende kasutuselevõtuks pikema üleminekuaja. Muudatusega võetakse üle THD artikkel 27c.

Punktiga 48 täiendatakse § 44 lõigetega 11–14. Tegemist on heite piirväärtuste määramist täpsustavate tingimustega kaudse vetteheite korral. Lõiked 11–14 täiendavad lõiget 10, mis ütleb, et kui heide juhitakse vette kaudselt, võib käitisele heite piirväärtust määrates arvestada reoveepuhasti mõju, kui tagatakse keskkonna kui terviku kaitstuse samaväärne tase, saastatus ei suurene ning käitaja järgib ühiskanalisatsiooni juhitavate ohtlike ainete kohta kehtestatud nõudeid.

Lõige 11 täpsustab, et loa andjal tuleb kaudsele heitele piirväärtust määrates arvestada lisaks käitisele kohalduvates PVT-järeldustes kirjeldatud parima võimaliku tehnikaga saavutatavale heitetasemele ka piirväärtusega, mis on ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse (edaspidi ÜVVKS) § 36 lõike 2 alusel kehtestatud ohtlikule ainele ning muude saasteainete korral vastavalt ÜVVKS § 34 alusel kehtestatud kohaliku omavalitsuse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni kasutamise eeskirjas sätestatud piirväärtusega. Kuigi praktikas rakendatakse kaudse vetteheite korral saasteainetele ja ohtlikele ainetele vastavalt ÜVVKS § 34 alusel kehtestatud KOV eeskirjade piirväärtusi ning § 36 lõike 2 alusel kehtestatud ühiskanalisatsiooni juhitavate ohtlike ainete piirväärtuseid, ei sisaldu tööstusheite seaduses otsust viidet, et just neid aluseid tuleb kohaldada heite piirväärtuste määramisel juhtudel, kui PVT-järeldused kas puuduvad või ei sisalda saavutatavaid heitetasemeid, millele on vaja piirväärtused kehtestada. Selleks luuakse õigusselguse puudujäägi täitmiseks normitehniline side THSi ja ÜVVKS-i vahel.

Lõige 12 loetleb nõuded, mis peavad olema täidetud, kui kaudse vetteheite korral rakendatakse heite piirväärtuste määramisel lõiget 10. Lõike 10 kohaldamisel peab käitaja tagama reoveepuhasti käitajaga konsulteerides, et kaudne heide ei ohusta käesoleva seaduse alusel välja antud reoveepuhasti kompleksloas kehtestatud nõuete järgimist ning täidetud oleks järgmised nõuded:

- 1) eraldunud saasteained ei takista reoveepuhasti tööd ega võimet võtta reoveepuhastuse voost taaskasutusse ressursse;
- 2) eraldunud saasteained ei kahjusta kogumissüsteemide ja reoveepuhastite töötajate tervist;
- 3) reoveepuhasti on kavandatud ja varustatud seadmetega, et vähendada eralduvaid saasteaineid;
- 4) vette sattunud saasteainete üldine saastekoormus ei suurene võrreldes olukorraga, kus käitisest pärit heitkogused vastaksid § 44 lõike 3 kohaselt otseheitele kehtestatud heite piirväärtustele, ilma et see piiraks § 41 lõike 4 kohaselt nõutavate rangemate meetmete kohaldamist.

Eestis toimub käitaja (tööstusettevõtjast ühiskanalisatsiooniteenuse tarbija) ja reoveepuhasti käitaja (vee-ettevõtja) vaheline konsultatsioon tarbija liitumisel vee-ettevõtja ühiskanalisatsiooniteenusega (liitumislepingu sõlmimise protsessis) ning sellele järgneva vee-ettevõtja ja tarbija vahelise ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamise lepingu (edaspidi ka *teenusleping*) sõlmimise raames. Teenuslepingu sõlmimisel tuleb üldjuhul lähtuda ÜVVKSi nõuetest ning kohaliku omavalitsuse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni kasutamise eeskirja ja kliimaministri 11. detsembri 2023. aasta määrusega nr 80 „Ühiskanalisatsiooni juhitavate ohtlike ainete nimekiri ja piirväärtused“ (edaspidi *määrus nr 80*) sätestatud piirväärtustest (teenuslepingus peab olema kas viide õigusaktidele või peab teenuslepingus olema toodud eraldi välja piirväärtused). Kui reovesi ei vasta määruse nr 80 või kohaliku omavalitsuse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni kasutamise eeskirja nõuetele, siis on vee-ettevõtjal õigus nõuda eelpuhastuse rakendamist ning mitte vastu võtta sellist reovett. Erandlikel juhtudel on vee-ettevõtjal lubatud ühiskanalisatsiooni juhitavate saasteainete ja ohtlike ainete piirväärtusi leevendada, ent sellisel juhul peavad erandlikult leebemad piirväärtused olema selgelt fikseeritud teenuslepingus ning tagatud peab olema reoveepuhasti vastavus keskkonnakaitselooas sätestatud nõuetele. ÜVVKS-i § 34 lõige 1 sätestab, et iga kohalik omavalitsus peab määrusega kehtestama ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni kasutamise eeskirja. ÜVVKS-i § 34 lõike 2 punkti 3 kohaselt peab kohaliku omavalitsuse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni kasutamise eeskiri sisaldama saasteainetajate (välja arvatud ohtlikud ained, mille piirväärtused on kehtestatud määruses nr 80) piirväärtusi arvestusega, et reoveepuhastist väljuv heitvesi vastaks veeseaduse alusel kehtestatud nõuetele ja ühiskanalisatsiooni juhitav reovesi ei kahjustaks ühiskanalisatsiooni toimimist. Kui käitaja suudab tõestada teenuslepingus kokku lepitud tingimuste täitmist ning ei esine piirväärtuste ületamist (vee-ettevõtjal on ÜVVKSi alusel õigus kontrollida tarbijate reovee koostist ning püsivalt nõuetele mittevastavuse korral lõpetada ühiskanalisatsiooniteenuse osutamine tarbijale) ning reoveepuhastil ei ole probleeme keskkonnakaitselooas sätestatud nõuetele vastavusega, võib eeldada, et on tagatud ka lõikes 12 toodud neli tingimust. Loa andja saab kontrollida nimetatud tingimuste õigsust, küsides vee-ettevõtjalt selle kohta kinnitust.

Lõike 13 kohaselt esitatakse lõike 10 kohaldamise põhjendused ning käitajapoolne hinnang lõikes 12 toodud nõuete täitmiseks loa andmise otsuses. Heite piirväärtuste määramine kaudsele heitele on lõiget 10 kasutades juhtumipõhine, sõltudes käitisest ühiskanalisatsiooni juhitavast reoveest ning seda reovett vastu võtvast puhastist. Saasteainete, sealhulgas ohtlike ainete valikul kaudse vetteheite piirväärtuste määramisel on loa andjal kasutada lisaks määruse (EÜ) nr 166/2006 kohta loodud juhiste Eesti Vee-ettevõtte Liidu (EVEL) 2020. aastal koostatud tööstusreovee käitlemise juhendi lisad 7, 8 ja 9.² Need annavad loa andjale ja käitajale suunised, millised saasteaineid, mille hulka kuuluvad ka ohtlikud ained, on asjakohased mingile tegevusvaldkonnale.

Lõike 14 kohaselt peab käitaja esitama ajakohastatud hinnangu, kui tuleb muuta kompleksloa tingimusi, et tagada lõikes 12 sätestatud nõuete täitmine.

Kokkuvõtteks § 44 lõigete 10–14 kohta võib öelda, et kaudse heite korral heite piirväärtust määrates võib arvestada välise reoveepuhasti mõju, kuid ainult siis, kui keskkonna lõppkoormus ei suurene ning iga saasteaine puhul on pärast puhastust suublasse jõudev saasteainete koormus vähemalt sama, kui see oleks otseheite korral PVT-järeldestega

² Eesti Vee-ettevõtete Liit (EVEL). *Tööstusreovee käitlemise juhend*. November 2020, lisad 7–9. Kättesaadav: EVELi veebilehelt: <https://evel.ee/wp-content/uploads/2020/11/Toostusreovee-kaitlemise-juhend.pdf>.

saavutatavaid heitetasemeid täites, vältides lahjendamisest tulenevat näilist saasteainete heite vähenemist ja tagades, et puhasti suudab asjaomaseid aineid tegelikult eemaldada. See tähendab, et kaudse heite korral peab loa andja esmalt hindama § 44 lõike 10 kohaldamise võimalikkust. Seejärel kontrollima, kas käitaja esitatud lõikes 12 nimetatud tingimuste täitmine on objektiivselt tõendatud. Kui käitaja esitatud ning vee-ettevõtjalt kinnituse saanud hinnangust selgub, et lõikes 12 nimetatud tingimusi pole võimalik tagada, siis ei saa kaudse heite puhul rakendada § 44 lõiget 10.

Punktiga 49 täiendatakse seadust §-ga 44¹ keskkonnatoime tasemete ning keskkonnatoime piirväärtuste määramise kohta. Tegemist on uute loaga määratavate siduvate nõuetega, millele käitaja peab vastama. Keskkonnatoimet ning keskkonnatoime piirväärtust kirjeldab seletuskirja punkt 4. Parima võimaliku tehnikaga saavutatavat keskkonnatoime taset kirjeldab seletuskirja punkt 19. Paragrahv 44¹ täiendab § 41 lõike 2 punkti 20 ning annab keskkonnatoime tasemete ning keskkonnatoime piirväärtuste määramise alused ning erandid.

Lõike 1 kohaselt peab loa andja märkima kompleksloas PVT-järeldustes kirjeldatud parima võimaliku tehnika rakendamisel keskkonnatoime taseme vahemiku, mida ei tohi tavapärasel käitamistingimustel ühe või mitme perioodi jooksul ületada. Seejuures tuleb arvesse võtta ka THS-i § 45 lõikes 2 sätestatud erisust, et energiatõhususele ei seata keskkonnatoime taset, kui käitis või selle osa kuulub kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi (tegevus on tegevusalade loetelus, mis on kehtestatud AÕKS-i § 155 lõike 1 alusel).

Lõikega 2 seatakse loa andjale nõue (lisaks lõikes 1 sätestatud nõuetele) kehtestada kompleksloas keskkonnatoime piirväärtused vee kasutusele. Keskkonnatoime piirväärtust – nagu ka lõike 1 kohaselt kehtestatud siduvat keskkonnatoime taseme vahemikku – ei tohi ületada. Vee kasutusele määratav keskkonnatoime piirväärtus ei tohi olla leebem kui lõikes 1 nimetatud keskkonnatoime taseme vahemiku kõrgeim väärtus.

Lisaks tuleb loa andjal lõike 2 punkti 2 kohaselt kompleksloas kehtestada jäätmete tekke ja muude ressursside kui vee kasutamise kohta soovituslikud keskkonnatoime tasemed, mis ei tohi olla leebemad kui lõikes 1 nimetatud siduvad keskkonnatoime taseme vahemikud. Kui PVT-järeldustes on määratud siduvad keskkonnatoime tasemete vahemikud, peab loa andja nende alusel kehtestama loas vastava siduva vahemiku ning selle vahemiku sees ka soovitusliku keskkonnatoime taseme. Siduv keskkonnatoime vahemik tagab, et käitise ressursikasutus ei ole keskkonna seisukohast leebem kui parima võimaliku tehnikaga saavutatav tase. Indikatiivnekeskkonnatoime tase seevastu ei ole rikkumise aluseks, vaid toimib juhtimis- ja parendamisvahendina. See võimaldab hinnata käitise tegelikku tulemuslikkust vahemiku sees ning suunata käitajat parema keskkonnatoime poole. Selline kahetasandiline lähenemine tuleneb THD loogikast, mille kohaselt keskkonnatoime tasemed ei ole üksnes normatiivsed piirid, vaid ka pideva parendamise ja ressursitõhususe suurendamise tööriistad. Soovitusliku taseme ületamine ei tähenda kohe mittevastavust, vaid viitab vajadusele suurendada pingutusi keskkonnatoime parandamiseks. Erinevalt heitest, mille puhul on eesmärk tagada selge ja kontrollitav maksimaalne tase, sõltub jäätmete teke ja ressursside kasutus tootmisprotsessist ning on ajas muutuv. Seetõttu on põhjendatud, et lisaks siduvale vahemikule kehtestatakse loas ka suunav keskkonnatoime tase, mis toetab keskkonnajuhtimissüsteemi kaudu seatud eesmarke ning võimaldab hinnata käitise arengut.

Nii keskkonnatoime piirväärtus vee kasutuse kohta kui ka soovituslikud keskkonnatoime tasemed jäätmete ja muude ressursside kui vee kasutamise kohta kehtestatakse tavapäraste käitamistingimuste puhuks.

Lõikes 3 sätestatakse erand lõigetest 1 ja 2. Loa andja võib erijuhtudel määrata kompleksloas leebemad siduvad keskkonnatoime tasemete vahemikud või keskkonnatoime piirväärtused. Need määratakse vaid juhul, kui loa andja hinnangul kaasneks parima võimaliku tehnikaga saavutatud keskkonnatoime taseme korral oluline negatiivne keskkonnamõju, sealhulgas keskkonnaline ristmõju, või oluline majanduslik mõju, mis on seotud käitise eripäraga: selle geograafilise asukoha, kohalike keskkonnatingimuste või tehniliste näitajatega.

Lõige 4 sätestab tingimused lõike 3 kohaldamiseks. Lõike 4 punkti 1 kohaselt peab loa andja esitama kompleksloa andmise otsuses erandi kohaldamise ja määratud nõuete põhjendused. Punkti 2 järgi peab loa andja tagama, et leebemate keskkonnatoime tasemete vahemike või keskkonnatoime piirväärtuste alusel käitamisega ei kaasne olulist keskkonnamõju, sealhulgas veevarude ammendumist, ja on tagatud keskkonna kui terviku kaitse kõrge tase.

Lõige 5 sätestab järjekordse erandi kujunemisjärgus tehnika rakendamisel. Kui käitaja rakendab kooskõlas käitisele kohalduva PVT-järeldusi käsitleva otsusega kujunemisjärgus tehnikat, võib loa andja erandina § 44¹ lõigete 1 ja 2 asemel määrata kompleksloas soovituslikud keskkonnatoime tasemed. See tähendab, et kujunemisjärgus tehnika rakendamise korral ei pea loa andja määrama siduvaid keskkonnatoime piirväärtusi vee kasutamisele ega siduvaid keskkonnatoime tasemete vahemikke jäätmete ja muude ressursside kui vee kasutamise kohta.

Lõigetega 1 ja 2 võetakse üle THD artikli 15 lõige 4, lõigetega 3 ja 4 võetakse üle THD artikli 15 lõige 6 ning lõikega 5 võetakse üle THD artikkel 27c.

Punktiga 50 tunnistatakse kehtetuks § 46 (heite piirväärtuste määramisel arvesse võetavad ained). THS-i muudatuse järel on heite piirväärtuste määramisel arvesse võetavad ained nimetatud § 41 lõike 2 punktis 7. Heite piirväärtused määratakse saasteainete kohta, mis on loetletud tööstusheite portaali määruse (EÜ) nr 166/2006 II lisas. Täpsemalt on selgitatud saasteainete valikut heite piirväärtuse määramisel seletuskirja punktis 29.

Punktiga 51 muudetakse § 47, sätestades seiretingimused. Paragrahvi pealkirjast jäetakse välja sõna „omaseire“, mis asendatakse sõnaga „seire“, kuna terminist „omaseire“ loobutakse (vt seletuskirja punkt 21).

Lõige 1 sätestab, et THS-i § 41 lõike 2 punktis 9 nimetatud korrapärast seiret tehakse PVT-järeldustes sätestatud korras, kui see on asjakohane. See tähendab, et juhul kui PVT-järeldustes pole nimetatud pinnase ja põhjavee korrapärase seire tingimusi, lähtub loa andja põhjavee korrapärase seire määramisel maksimaalselt nelja-aastasest intervallist ning pinnase puhul maksimaalselt üheksa-aastasest intervallist.

Võrreldes senisega lühendatakse lõike 1 muudatusega põhjavee saastatuse korrapärase seire intervalli viielt aastalt neljale ning pinnase saastatuse korrapärase seire intervalli kümnelt aastalt üheksale. Seejuures jäetakse alles tingimus, et nimetatud intervallid ei kohaldu, kui korrapärane seire põhineb saastumisohu süstemaatilisel hindamisel. Saastumisohu süstemaatiline hindamine on riskipõhine vahend, mis võimaldab kohandada pinnase ja põhjavee seire sagedust tegeliku riski järgi. Tegemist on dokumenteeritud ja meetoodilise

riskihinnanguga, mille alusel määratakse pinnase ja põhjavee saastatuse seire vajadus, ulatus ja sagedus. Hindamise eesmärk on tagada võimaliku saastumise varajane avastamine, võimaldades samas seireõuete proportsionaalset kohaldamist käitise tegeliku riskitaseme järgi. Hindamine peab põhinema käitises kasutatavate või tekkivate ohtlike ainete inventuuril ning nende võimel pinnast või põhjavett saastata. Siinkohal on abiks § 57 alusel käitaja koostatav lähteolukorra aruanne, milles esitatakse andmed pinnase ja põhjavee asjakohaste ohtlike ainetega saastatuse kohta käitise tegevuskohas. Riskihinnangus tuleb analüüsida võimalikke saasteallikaid ning olukordi, kus aine võib lekkida, maha voolata või muul viisil pinnasesse või põhjavette sattuda. Hindamisel tuleb kirjeldada ainete võimalikud levikuteed pinnasesse ja põhjavette, arvestades muu hulgas maa-aluseid rajatisi, nagu torustikud, kanalisatsioon ja дренаž. Hindamine peab arvestama käitise asukoha geoloogilisi ja hüdrogeoloogilisi tingimusi ning võimalikke mõjutatavaid keskkonnaosi, sealhulgas põhjavee kaitstust ja haavatavust. Lisaks tuleb hinnata ennetus- ja kontrollimeetmete, nagu tõkestuse, visuaalse või tehnilise lekketuvastuse, katendite ja hoolduse toimivust ning nende suutlikkust leke varakult avastada. Visuaalne kontroll võib olla piisav juhul, kui võimalik leke oleks kohe märgatav ja aine ei saa märkamatuult pinnasesse või põhjavette imbuda, kuid varjatud või maa-aluste rajatiste korral tuleb hinnata tehniliste seirevahendite vajadust.

Lõikes 1 sätestatud miinimumsagedusest võib kõrvale kalduda üksnes siis, kui riskihinnangust tulenev seirelahendus on põhjendatud, kontrollitav ja kirjalikult esitatud. Kui hindamise tulemusel on tõendatud, et saastumine pinnasesse või põhjavette ei ole tegelikult võimalik, võib seire sagedust vähendada või seireõuete loatingimustes üldse mitte rakendada. Puudulik või ebapiisavalt põhjendatud hindamine ei anna alust saastumisohu süstemaatilise hindamise kohaldamiseks ning võib tuua kaasa seireõuete täpsustamise või muutmise järelevalve käigus. Keskkonnaamet saab saastumisohu süstemaatilise hindamise erandit kohaldada ainult juhul, kui hindamine on meetodiline, tõenduspõhine ja kontrollitav ning võimaldab põhjendatult järeldada, et seaduses sätestatud miinimumsagedusest võib kõrvale kalduda. Lõikega 1 võetakse üle THD artikli 16 lõige 2.

Lõige 2 sätestab, et § 41 lõike 2 punktis 11 nimetatud heiteseire nõuded määratakse kohalduvates PVT-järeldustes sisalduvate seiretingimuste alusel. Lõige 2 on kehtiva seaduse § 47 lõige 1 ning selle sisu ei muutu. Täpsustatakse üksnes sõnastust, mis muudab regulatsiooni arusaadavamaks.

Lõige 3 sätestab kompleksloaga käitiste seiret tegevate laborite kvaliteedikontrolli nõude. Seiret tegevate laborite kvaliteedikontroll peab põhinema Euroopa Standardimiskomitee standardil või kui see ei ole kättesaadav, siis Rahvusvahelise Standardimisorganisatsiooni standardil, riiklikul või mõnel teisel rahvusvahelisel standardil, mis tagab samaväärse teadusliku tasemega andmete esitamise. Sätte eesmärk on tagada, et THS-is nõutud seireandmete kvaliteet oleks usaldusväärne, võrreldav ja kontrollitav nii ajas kui ka liikmesriikidega. Kuna loa tingimuste täitmise hindamine, vastavuskontroll ning vajaduse korral järelevalvemeetmed tuginevad seireandmetele, on ühtlustatud kvaliteedinõuded olulised, et vältida olukorda, kus laborite tulemused ei ole meetodika või kvaliteedisüsteemi erinevuste tõttu võrreldavad. Muudatusega võetakse üle THD artikli 16 lõige 3.

Sätte hierarhia on valitud selliselt, et eelistada Euroopa harmoniseeritud lahendusi, kuid jätta samal ajal ruum juhtudeks, kus sellist standardit ei ole või see ei kata konkreetset mõõtmist/analüüsi. Eesti kontekstis tähendab see enamasti EVS-EN standardite kasutamist ning vajaduse korral EVS-ISO / EVS-EN ISO standardeid. Säte ei välista teiste rahvusvaheliste standardite kasutamist, kuid need peavad tagama samaväärse teadusliku

tasemega andmete esitamise. See on oluline uute/erandlike saasteainete, mõõtetehnoloogiate või spetsiifiliste maatriksite korral, kus CEN või ISO standard ei pruugi veel olemas olla, kuid saab kasutada võrreldava tasemega rahvusvaheliselt tunnustatud meetodikat.

Tegemist ei ole põhimõtteliselt uue kohustusega laboritele, mis juba tegutsevad standarditel põhineva kvaliteedisüsteemi alusel (nt akrediteeritud laborid), kuid säte loob selge õigusliku aluse nõuda ühtlustatud kvaliteeditaset ka juhul, kui seiret teeb labor või teenuseosutaja, mille senine kvaliteedisüsteem ei põhine standardil.

Muudatusega jäetakse seadusest välja lõige, milles sätestatud volitusnorm võimaldab kehtestada pinnase ja põhjavee saastatuse seire täpsustatud nõuded valdkonna eest vastutava ministri määrusega. Määrust ei ole kehtestatud ning puudub ka kavatsus see kehtestada.

Punktiga 52 täiendatakse seadust §-dega 47¹–47⁴. Sätestatakse THD-st tulenevad nõuded ja tingimused heite piirväärtustele vastavuse hindamise tingimuste, KKJS-i ning ümberkujundamiskava nõuete ja tööstuse põhjaliku ümberkujundamise kohta.

Paragrahv 47¹ sätestab heite piirväärtusele vastavuse hindamise tingimused. Muudatuse eesmärk on tagada, et käitiste vastavuse hindamisel kasutatavad mõõtmised ja nendest tehtavad korrektsioonid põhineksid objektiivselt, teaduslikult ja võrreldavalt määratud meetodikal ning et sama mõõtmistulemust ei arvestataks eri õigusaktide alusel erinevalt. Paragrahv kirjeldab tingimusi, mis tuleb loale kanda THS-i § 41 lõike 2 punkti 7¹ kohaselt. Muudatusega võetakse üle THD artikkel 15a.

Paragrahvi 47¹ lõikes 1 sätestatakse, et heite piirväärtusele vastavuse hindamisel kasutatavate keskmiste vastuvõetavaks tunnistatud heite mõõtetulemuste määramisel tehtavad korrektsioonid mõõtmistulemustes ei tohi ületada mõõtemeetodi mõõtemääramatust. See tähendab, et lubatud mõõtetulemuste korrigeerimine peab jääma mõõtemeetodi teaduslikult põhjendatud ebatäpsuse piiridesse ning sellega ei tohi kunstlikult parandada mõõtetulemust heite piirväärtusele vastavaks. Säte välistab mõõtemääramatuse piiri kasutamise põhjendamatu suurte paranduste tegemiseks, mis võiks moonutada tegelikku vastavushinnangut. See põhimõte vastab THD artikli 15a lõike 1 esimeses lõigus sätestatud nõudele, et vastavuse hindamisel tehtavad korrektsioonid peavad jääma mõõtemääramatuse piiridesse ja tuginema EL-i õigusaktides või standardites määratud meetodikale.

Paragrahvi 47¹ lõikes 2 sätestatakse õiguslik ühtlustus juhuks, kus käitis kuulub lisaks THS-i 2. peatüki reguleerimisalasse ka 3. peatüki (suured põletusseadmed) või 4. peatüki (jäätmepõletuse käitised) kohaldamisalasse. Kui käitis on tõendanud vastavust heite piirväärtustele § 47¹ lõike 1 kohaselt ehk kui vastuvõetavaks tunnistatud tulemuste kindlaksmääramisel tehtud korrektsioon jääb mõõtmismeetodi mõõtemääramatuse piiridesse, loetakse käitise mõõtmistulemused heite piirväärtustele vastavaks ka teiste peatükkide (nt jäätmepõletuse või põletusseadmete) reeglite järgi. See väldib olukorda, kus sama saasteaine heite kontsentratsiooni tuleb hinnata eraldi mitme sätte alusel, ning lihtsustab loa tingimuste täitmise kontrolli nii käitajale kui ka järelevalvele, säilitades samas keskkonnakaitse kõrge taseme.

Paragrahvi 47¹ lõikes 3 sätestatakse, et § 47¹ lõikes 1 nimetatud korrektsioonid ja vastavuse hindamise meetodika peavad vastama EL-i õigusaktides sätestatud tehnilistele nõuetele. Kasutatavad mõõtemeetodid, andmetöötuse viis ja korrektsioonitegurid peavad olema

kooskõlas komisjoni kehtestatud rakendusaktidega ja Euroopa standardorganisatsioonide (nt CEN) standarditega. Sätte eesmärk on tagada, et vastavuse hindamine oleks ühtne ja võrreldav kõigis liikmesriikides ning toetaks THD süsteemi, mille kohaselt heite piirväärtused seotakse PVT-järeldest tulenevate parima võimaliku tehnikaga saavutatavate heitetasemete väärtuste ja nende mõõtmis- ning hindamismetoodikaga.

Paragrahvis 47² sätestatakse nõuded käitiste KKJS-ile. Muudatusega võetakse Eesti õigusesse üle THD artikkel 14a. Sätte eesmärk on muuta käitise keskkonnajuhtimine senisest süsteemsemaks, mõõdetavamaks ja läbipaistvamaks, sidudes selle selgemalt ressursi- ja energiatõhususe, jäätmetekke vältimise, vee korduskasutuse ning ohtlike ainete riskijuhtimisega. KKJS peab toetama käitiste keskkonnatoime ja -ohutuse pidevat parendamist ning hõlmama muu hulgas ohtlike ainete riskide juhtimist ja võimaliku asendamise analüüsi. KKJS-i rakendamine on seni tulenenud PVT-järeldest, kuid eelnõu kohaselt muutub KKJS-i koostamine ja rakendamine seadusest tulenevaks kohustuseks. KKJS ei ole ise kompleksloa osa, vaid selle peamised tunnused kajastatakse loal § 41 lõike 2 punktis 23 sätestatu kohaselt.

Paragrahvi 47² lõige 1 kehtestab KKJS-i koostamise ja rakendamise kohustuse kompleksloa kohustusega käitistele, mille tegevus ületab § 19 lõike 3 alusel kehtestatud künnisvõimsuse. Sellega järgitakse loogikat, et KKJS-i nõue on suunatud suurema keskkonnamõjuga käitistele. KKJS-i nõue ei laiene sea- ja linnukasvatuse käitistele.

Paragrahvi 47² lõikes 2 ja 3 sätestatakse, mida KKJS peab sisaldama. KKJS peab sisaldama kindlaid põhielemente ning olema kooskõlas asjakohaste PVT-järeldestega, mis määravad, millised aspektid peavad KKJS-is olema kaetud. Säte järgib THD lähenemist, mille kohaselt KKJS ei ole üldine dokument, vaid peab siduma käitise juhtimissüsteemi konkreetsete PVT-järeldeste ja sektori eripäraga.

Lõikes 3 loetletakse KKJS-i minimaalsed elemendid. Olulisimateks peetakse vaid võrreldes PVT-järeldest tuleneva käsitlusega järgmist:

- 1) selged keskkonnapoliitika eesmärgid käitise keskkonnatoime ja -ohutuse pidevaks parandamiseks, sealhulgas meetmed, mille eesmärk on vältida jäätmeteket, optimeerida ressursside ja energia kasutamist ja vee korduskasutamist, ennetada või vähendada ohtlike ainete kasutamist või nende heiteid;
- 2) oluliste keskkonnaaspektidega seotud eesmärgid ja tulemusnäitajad, sealhulgas PVT-järeldest toodud võrdlusaluste arvestamine ning nendega oma tegevuse võrdlemine;
- 3) energiaauditi/energiajuhtimissüsteemi tulemuste sidumine keskkonnategevustega, kui see kohustus juba tuleneb energiamajanduse korralduse seadusest;
- 4) ohtlike ainete loetelu, riskihinnang ja asendamise/vähendamise analüüs, rõhuasetusega REACH artikli 57 kriteeriumidele vastavatele ainetele ja REACH XVII lisa piirangutega ainetele.

Lõike 3 punkt 1 nõuab, et KKJS-is oleks sõnastatud käitise keskkonnapoliitika ja eesmärgid, mis suunavad käitist pidevalt parandama nii keskkonnatoimet kui ka keskkonnaohutust. See ei ole pelgalt deklaratsioon, vaid peab sisaldama ka konkreetseid meetmeid, mille abil eesmäärke saavutatakse.

Säte toob eraldi esile eelisvaldkonnad, millele keskkonnapoliitikas tuleb tähelepanu pöörata:

- jäätmetekke vältimine (nt protsessimuudatused, ringlussevõtu suurendamine, kõrvalsaaduste kasutus);

- ressursside ja energia kasutuse optimeerimine (nt tarbimisnäitajate jälgimine, lekete vältimine, soojusenergia taaskasutus);
- vee korduskasutus (nt ringlusvesi, protsessivee korduskasutus, puhastatud vee taaskasutuse võimalused);
- ohtlike ainete kasutamise ja heidete ennetamine või vähendamine (asendamine, koguste vähendamine, suletud süsteemid, lekete ennetus).

Eesmärk on, et käitis ei käsitleks keskkonnanõudeid üksikute loatingimuste täitmise kaudu, vaid juhiks keskkonnatoimet süsteemselt ja pikaajaliselt.

Lõike 3 punkt 2 kohustab määrama olulised keskkonnaaspektid, st tegevused või protsessid, mis võivad kõige enam mõjutada keskkonda või inimeste tervist, ning seadma nende kohta:

- eesmärgid, nt heite vähendamine, tarbimise vähendamine, jäätmete tekkimise vähendamine;
- tulemusnäitajad, mille alusel saab hinnata eesmärkide täitmist, nt kg saasteainet/toodangu kohta, m³ vett/t toodangu kohta, kWh/t toodangu kohta või tekitatud jäätmete kogus t/toodangu kohta jms.

Lisaks tuleb arvesse võtta PVT-järeldustes sätestatud võrdlusaluseid ehk sektoripõhiseid soovituslikke vahemikke või tasemeid, mille suhtes käitise tulemusnäitajaid võrreldakse. Võrdlusalused on defineeritud THS-i §-s 20 ning selgitus antud seletuskirja punktis 19. Tulemusnäitajate lisamise eesmärk on muuta keskkonnajuhtimine mõõdetavaks ning siduda see parima võimaliku tehnika raamistikuga, mille vastu saab tulemusi võrrelda ja kontrollida.

Lõike 3 punkt 3 kehtib käitistele, millel on energiamajanduse korralduse seaduse § 28 alusel kohustus:

- teha energiaaudit või
- rakendada energijuhtimissüsteemi.

Sellisel juhul tuleb KKJS-i lisada energiaauditi või energijuhtimissüsteemi tulemused ning meetmed soovitude rakendamiseks. See tähendab, et energiatõhususe analüüs ei jää eraldi dokumendiks, vaid selle järeldused tuleb siduda keskkonnajuhtimise tegevuskavaga (nt investeeringuplaan, ajakava, vastutajad). Säte väldib dubleerimist ja tagab, et energiakasutuse tõhustamine, mis sageli vähendab ka heiteid, on KKJS-i kaudu juhitud.

Lõike 3 punkt 4 on sisuline uuendus, mis nõuab KKJS-is:

- nende ohtlike keemiliste ainete loetelu, mis esinevad käitises või mida käitis väljutab nii eraldi, segu osana kui ka muude ainete koostisosana;
- eritähelepanu ainetele, mis vastavad REACH artikli 57 kriteeriumidele (s.t eriti ohtlikud ained), ning ainetele, mida käsitletakse REACH XVII lisa piirangutes;
- riskihinnang nende ainete mõjude kohta inimeste tervisele ja keskkonnale;
- analüüs ohutumate alternatiivide kasutuselevõtu või ainete kasutamise/heidete vähendamise võimaluste kohta.

Selle sätte eesmärk on tuua ohtlike ainete juhtimine KKJS-i keskseks osaks, mitte jätta seda üksnes kemikaaliohutuse või tööohutuse dokumentatsiooni tasemele. Samuti toetab see ennetuspõhimõtet, milles eelistatakse asendamist ja vähendamist enne, kui probleem väljendub heites või keskkonnariskis. Kemikaalide inventuuri puhul tuleb arvesse võtta ka proportsionaalsust ehk selle üksikasjalikkus peab olema kooskõlas käitise laadi, suuruse, keerukuse ja võimaliku keskkonnamõjuga.

Lõike 3 punkt 5 nõuab, et KKJS ei piirduks eesmärkide loetlemisega, vaid kirjeldaks konkreetseid meetmeid, millega saavutatakse keskkonnanäesmärgid (nt investeeringud, töökorralduse muudatused, koolitus, hooldusplaanid) ning välditakse ohtu inimeste tervisele või keskkonnale (nt riskijuhtimine, avariinnetus, kontrollpunktid, varuseadmed). Vajaduse korral peavad KKJS-is olema ka parandusmeetmed, kui esineb KKJS-i eesmärkidest ja tulemustest kõrvalekalle või rikkumine, ja ennetavad meetmed, et vältida kordumist. See aitab luua KKJS-ist praktilise tööriista, mis vähendab käitise riske ja parandab tulemuslikkust ega jää vaid formaalseks dokumendiks.

Lõike 3 punkti 6 kohaselt tuleb teatud käitiste puhul lisada KKJS-i ümberkujundamiskava. KKJS peab sellisel juhul hõlmama ka ümberkujundamiskavas kavandatud samme. Ümberkujunduskavade nõuded on sätestatud THS-i §-s 47³. Sisuliselt tähendab see, et ümberkujundamine, milleks võib olla näiteks suurem tehnoloogiline uuendus, CO₂ ja muude heidete oluline vähendamine, ressursitõhususe hüppeline parandamine, ei jää eraldi dokumendi tasemele, vaid muutub käitise juhtimissüsteemi osaks ning ümberkujundamise eesmärgid, ajakava, vastutajad ja seire on KKJS-is järjepidevalt hallatud.

Paragrahvi 47² lõige 4 sätestab, et KKJS-i proportsionaalsuse põhimõtte, mille kohaselt peab KKJS-i üksikasjalikkus olema kooskõlas käitise laadi, suuruse, keerukuse ja võimaliku keskkonnamõjuga. See võimaldab kohaldada nõudeid paindlikult ning vältida ülemäärast halduskoormust väiksema mõjuga käitistele.

Paragrahvi 47² lõige 5 täpsustab, et kui KKJS-is nõutavad elemendid on juba välja töötatud muude asjakohaste õigusaktide või näiteks EMAS/ISO 14001 raamistike alusel ja vastavad sellele sättele, piisab viitest olemasolevatele dokumentidele. Sama põhimõtet rõhutab ka THD rakendusselgitus, mis ütleb, et olemasolevaid juhtimissüsteeme saab kasutada, ega nõua, et KKJS oleks tingimata EMAS või ISO 14001, kuid mis võivad katta suure osa nõutud elementidest, mis on kirjeldatud lõikes 3 ning PVT-järeldustes.

Paragrahvi 47² lõiked 6 ja 7 sätestavad KKJS-i koostamise tähtsaja, ülevaatamise ja auditeerimise sageduse. Keskkonnajuhtimissüsteem peab olema koostatud ja rakendatud kooskõlas asjaomase sektori PVT-järeldustega hiljemalt 1. juuliks 2027. KKJS tuleb regulaarselt üle vaadata ning auditeerida vähemalt iga kolme aasta järel. Esmane audit peab olema tehtud hiljemalt 1. juuliks 2027. Audit peab tegema akrediteeritud vastavushindamisasutus või EMAS akrediteeritud/litsentsitud tõendaja. Audit on vajalik KKJS-i nõuetele vastavuse tagamiseks ning auditeerija peab olema sõltumatu ja asjakohase akrediteeringuga.

Paragrahvi 47² lõiked 8 ja 9 sätestavad KKJS-iga seotud asjakohase teabe avalikustamise kohustuse. Teave tehakse kättesaadavaks käitaja veebilehel või muus sobivas keskkonnas ning EMAS-iga liitunud käitiste puhul võib see toimuda ka pädeva asutuse registris või Euroopa Komisjoni andmebaasis. EMAS pädevaks asutuseks on Eestis Keskkonnaagentuur. Avalikustamine toimub esmakordselt pärast auditeerimist ning seejärel vähemalt kord kolme aasta jooksul või teabe muutumisel.

KKJS-i regulatsioon on üles ehitatud süsteemselt koos teiste sätetega. § 47² sätestab käitaja kohustuse süsteemi koostamiseks ja rakendamiseks, § 41 lõike 2 punkt 23 näeb ette selle peamiste tunnuste kajastamise kompleksloas ning § 41 lõike 2 punkt 24 kohustab esitama regulaarselt asjakohast teavet. Selline ülesehitus tagab, et keskkonnajuhtimissüsteem on ühtaegu:

- seadusest tulenev kohustus,
- loas konkretiseeritud nõuete kaudu jõustatav,
- auditeerimise kaudu kontrollitud,
- ning avalikkusele läbipaistev.

Kokkuvõttes moodustavad need sätted ühtse ja koostoimiva regulatiivse raamistiku, mis vastab tööstusheite direktiivi nõuetele ning tagab KKJS-i tõhusa ja proportsionaalse rakendamise.

Paragrahvis 47³ sätestatakse nõuded käitiste ümberkujundamiskavale. Sellega võetakse Eesti õigusesse üle THD artikkel 27d. Ümberkujundamiskava eesmärk on suunata suurema keskkonna- ja kliimamõjuga tööstuskäitisi planeerima pikaajalist (2030–2050) tehnoloogilist ja korralduslikku arengut, mis toetab kestliku, ringluspõhise, ressursitõhusa ja kliimaneutraalse majanduse saavutamist 2050. aastaks. Kava on seaduses selgesõnaliselt soovitusliku iseloomuga, st tegemist ei ole iseseisva loatingimusega, vaid KKJS-i osaga, mis parandab strateegilist planeerimist, läbipaistvust ja järjepidevust.

Paragrahvi 47³ lõikega 1 nähakse ette, et käitajad, kes tegutsevad THS-i § 19 lõike 2 punktides 1–4, 6 ja 10 kirjeldatud tegevusvaldkondades, peavad lisama hiljemalt 30. juuniks 2030 oma § 47² kohaselt nõutud KKJS-i ümberkujundamiskava. Valik on kooskõlas THD lähenemisega, mille kohaselt kohaldatakse ümberkujundamiskava nõuet esmalt tegevusaladele, mis on ressursi- ja energiamahukad ning millel on suurim potentsiaal süsteemseks ümberkujundamiseks vähese CO₂ heitega tööstuseks.

Paragrahvi 47³ lõige 2 tagab, et ümberkujundamiskava nõue laieneb järk-järgult ka teistele kompleksloa kohustusega tegevusvaldkondadele, mis ei ole lõikes 1 nimetatud. Kava lisamise kohustus seotakse kompleksloa nõuete läbivaatamise menetlusega, mis toimub PVT-järelduste ajakohastamise järel (THS § 49 lõike 1 punkt 2). Kui käitise peamist tegevusvaldkonda puudutavad PVT-järeldused avaldatakse pärast 1. jaanuari 2030, lisab käitaja ümberkujundamiskava loa läbivaatamise käigus. Selle lahenduse eesmärk on siduda kava koostamine käitise jaoks praktilise ja loogilise loa muutmise hetkega (PVT-järelduste uuendamine), vältides samal ajal liigset halduskoormust.

Paragrahvi 47³ lõike 3 kohaselt peab ümberkujundamiskava kirjeldama, kuidas käitaja kavatseb perioodil 2030–2050 käitist muuta, et toetada kestliku, roheline, ringluspõhise, ressursitõhusa ja kliimaneutraalse majanduse kujunemist 2050. aastaks. Kavas tuleb käsitleda eelkõige arengusuundi ja samme, mis võivad hõlmata tehnoloogia uuendamist, energia- ja ressursikasutuse ümberkorraldamist, heidete vähendamist, materjaliringlust ja vajaduse korral ka tööstuse põhjalikku ümberkujundamist. Sätte eesmärk on, et kava ei piirduks üldsõnaliste eesmärkidega, vaid looks käitajale, järelevalvajale ja loa andjale selge ülevaate peamistest kavandatavatest muutustest ja nende ajalisest raamistikust.

Paragrahvi 47³ lõiked 4 ja 5 näevad ette, et ümberkujundamiskava vastavust hindab sõltumatu osapool ehk sama akrediteeritud vastavushindamisasutus või EMAS-i tõendaja, kes auditeerib § 47² kohast KKJS-i. Sama paragrahvi lõike 1 alusel koostatud kava vastavust hinnatakse hiljemalt ühe aasta jooksul pärast 30. juunit 2030. Lõike 2 alusel koostatud kava hinnatakse hiljemalt ühe aasta jooksul pärast kompleksloa muutmist § 49 lõike 1 punkti 2

alusel. Sõltumatu hindamise nõue tagab, et kava ei oleks üksnes formaalne dokument, vaid selle sisu vastavusel on kontrollitav miinimumkvaliteet, mis on kooskõlas THD eesmärgiga suurendada tööstussektori ümberkujundamise usaldusväarsust ja läbipaistvust.

Paragrahvi 47³ lõikega 6 sätestatakse, et kui ümberkujundamiskava elemendid on juba välja töötatud muude Euroopa Liidu õigusaktide alusel ja vastavad §-le 47³, võib kavas viidata olemasolevatele dokumentidele. See väldib dubleerimist ning võimaldab kasutada juba koostatud strateegiaid või kavasid (nt energia-, kliima-, ringmajanduse või investeringute planeerimise dokumendid), eeldusel et need katavad nõutud sisu.

Paragrahvi 47³ lõige 7 võimaldab koostada ühe ümberkujundamiskava mitmele käitisele, kui käitised on sama käitaja kontrolli all või sama ettevõtja kontrolli all olevate eri käitajate juhtimisel samas liikmesriigis. See on eelkõige praktiline lahendus kontsernidele või tööstusgruppidele, kus ümberkujundamise otsused ja investeringud kavandatakse sageli ühtse strateegiana. Nõue aitab vähendada halduskoormust, säilitades siiski kohustuse käsitleda iga käitise arengut piisava detailsusega.

Paragrahvi 47³ lõige 8 sätestab, et ümberkujundamiskava, selle ajakohastamise ning sõltumatu hindamise tulemused avalikustatakse osana § 47² lõike 8 kohaselt avaldatavast KKJS-i olulisest teabest. Avalikustamise eesmärk on suurendada läbipaistvust ja huvirühmade usaldust, kuna tegemist on pikaajaliste muudatustega, mis võivad mõjutada nii keskkonnaseisundit kui ka kohalikku kogukonda.

Paragrahviga 47⁴ võetakse Eesti õigusesse üle THD artikkel 27e, millega luuakse erandlik ja tingimuslik võimalus anda käitajale lisaega kompleksloa ajakohastamisel kehtestatud nõuetega vastavusse viimiseks, kui käitis kujundatakse ümberkujundamiskava alusel põhjalikult ümber. Sätte eesmärk on toetada suuremahulisi, ajamahukaid ja investeringumahukaid ümberkorraldusi, nagu tehnoloogia täielik uuendamine ja protsesside ümberseadistamine, ressursitõhususe ja heitetasemete parandamiseks, säilitades samal ajal keskkonna kui terviku kõrgetasemelise kaitse.

Paragrahvi 47⁴ lõige 1 võimaldab loa andjal pikendada käitise tavapäraselt nelja-aastasest käitise tegevuse ajakohastamise tähtaega (THS § 49 lõikes 3 sätestatud ajavahemik) kompleksloa muudetud nõuetega vastavusse viimiseks kuni kaheksa aastani, kui:

- ümberkujundamine on ette nähtud käitise ümberkujundamiskavas;
- täidetud on lõike 1 punktides 1–3 sätestatud tingimused.

Sätte rakendamine on diskretsiooniline, see ei anna käitajale automaatset õigust tähtaja pikendamiseks. Loa andja peab hindama, kas kavandatav ümberkujundamine on põhjalik ning kas lisaeg on põhjendatud ja kooskõlas keskkonnakaitse eesmärkidega.

Lõike 1 punktid 1–3 täpsustavad, millistel eeldustel saab pikendust anda:

1. Kompleksloas kirjeldatakse ümberkujundamist ja seatakse selge siht ehk luba peab sisaldama põhjaliku ümberkujundamise kirjeldust, saavutatavaid heitetasemeid ja ressursitõhusust ning rakendamise ajakava ja vahe-eesmärke. See tagab, et pikendus põhineb kontrollitaval plaanil, mitte üldistel kavatsustel.
2. Tagatud on aastane aruandlus edusammude kohta. Käitaja annab pädevale asutusele igal aastal aru ümberkujundamise rakendamisel tehtud edusammudest. Nõue võimaldab loa andjal jooksvalt hinnata, kas kava täidetakse ning kas vajaduse korral tuleb rakendada lisatingimusi või korrigeerida seniseid.

3. Keskkonnakaitset ei vähendata. Ümberkujundamiseks antud aja jooksul peab pädev asutus tagama, et ei põhjustata saastatust ja saavutatakse keskkonna kui terviku kaitse kõrge tase. See rõhutab, et pikendus on lubatud üksnes juhul, kui vaheperioodil säilib keskkonnakaitse tase ning vajaduse korral kasutatakse vahe-eesmärke ja loatingimusi, nagu ajutised piirmäärad ja lisameetmed saastuse vältimiseks.

Lisaks sätestab lõike 1 sissejuhatus selgelt, et pikendus ei piira THS-i § 41 lõike 4 kohaldamist, st rangemate meetmete kohaldamist, kui see on vajalik keskkonna kui terviku kaitseks. See tähendab, et keskkonna kvaliteedinormatiivide täitmist või muid rangemaid meetmeid ei saa pikendusega edasi lükata.

Paragrahvi 47⁴ lõige 2 reguleerib erijuhtu, kus põhjalik ümberkujundamine seisneb olemasoleva kaitse sulgemises ja selle asendamises uue kaitsega. Sellisel juhul võib loa andja teatavatel tingimustel loobuda olemasoleva kaitse kompleksloa muutmise kohustusest, mille näeb ette THS-i § 49 lõike 1 punkt 2, ehk kompleksloa nõuete läbivaatamisest ja ajakohastamisest PVT-järeldusi käsitleva otsuse avaldamise järel. Selline tingimus eeldab, et asendamine viiakse lõpule kaheksa aasta jooksul pärast kaitse põhitegevusalaga seotud PVT-järelduste avaldamist ning täidetud on lõike 2 punktides 1–3 loetletud kaitse- ja kontrollimeetmed.

Ka siin rõhutatakse, et see võimalus ei piira keskkonna kvaliteedinormatiivide ega kaitse sulgemisega seotud nõuete kohaldamist, kehtima jääb nii keskkonna kui terviku kaitse kui sulgemiskohustus.

Paragrahvi 47⁴ lõike 2 punktid 1–3 on sisu poolest paralleelsed lõike 1 tingimustega, kuid keskenduvad sulgemisele:

- 1) kompleksloas kirjeldatakse sulgemiskava koos ajakava ja vahe-eesmärkidega, et sulgemine oleks juhitud ja kontrollitav;
- 2) kord aastas aruanne sulgemise ja asendamise edenemise kohta, mis tagab järelevalve ja võimaldab reageerida kõrvalekalletele;
- 3) enne sulgemist ei tohi tekkida olulist saastust ning tuleb tagada keskkonna kui terviku kõrge tase ka sulgemisele eelneval perioodil.

Punktiga 53 täiendatakse § 49 lõike 1 punkti 6. Muudatusega võetakse üle THD artikli 21 lõike 5 punkt c. Sätte kohaselt peab loa andja loa tingimused läbi vaatama ja vajaduse korral ajakohastama mitte üksnes juhul, kui muutuvad parima võimaliku tehnika järeldused, vaid ka siis, kui see on vajalik keskkonna kvaliteedinormatiividele vastavuse tagamiseks. See hõlmab nii uute või muudetud keskkonna kvaliteedinormatiivide kehtestamist kui ka olukorda, kus vastuvõtva keskkonna seisund nõuab loa tingimuste läbivaatamist, et saavutada vastavus Euroopa Liidu õigusaktidest tulenevatele kavadele ja programmidele. Sätte eesmärk on tagada, et kompleksloa tingimused oleksid piisavalt paindlikud ja ajakohased, kui keskkonnaseisund või õigusraamistik muutub.

See tähendab eelkõige juhtumeid, kus kaitse tegevus võib takistada keskkonna kvaliteedinormatiivide eesmärkide saavutamist või säilitamist, näiteks:

- veemajanduskavade alusel kehtestatud pinnavee või põhjavee kvaliteedinõuete täitmist;
- õhukvaliteedi kavades ja tegevuskavades sätestatud välisõhu kvaliteedi eesmärkide saavutamist;
- merekeskkonna seisundi parandamiseks kehtestatud eesmärkide täitmist;
- muude Euroopa Liidu keskkonnaõigusest tulenevate siduvate keskkonnaeesmärkide saavutamist.

Säte ei loo uusi keskkonna kvaliteedinormatiive ega uusi kavade ja programmide liike, vaid seob kompleksloa läbivaatamise kohustuse juba kehtivatest Euroopa Liidu õigusaktidest tulenevate nõuetega. Loa läbivaatamine toimub üksnes juhul, kui see on vajalik selliste nõuete täitmise tagamiseks, ning kooskõlas proportsionaalsuse ja integreeritud keskkonnakaitse põhimõttega.

Punktiga 54 täiendatakse § 49 lõiget 1 punktiga 9, milles sätestatakse, et loa andja vaatab kompleksloa nõuded üle, kui käitaja taotleb seaduse reguleerimisalasse kuuluva käitise tegevuse kestuse pikendamist. Muudatusega võetakse üle THD artikli 21 lõike 5 punkt d.. Tegevuse pikendamine ei ole pelgalt halduslik muudatus, vaid võib tähendada pikaajalise koormuse jätkumist, mistõttu peab loa andjal olema selge alus loa tingimused üle vaadata ja kohaldada ajakohaseid nõudeid enne, kui käitamine ajaliselt pikeneb.

Punktiga 55 täiendatakse § 49 lõiget 4. Säte kirjeldab, mille alusel võrdleb loa andja kompleksloa nõuete läbivaatamisel käitise seire- ja kontrolliandmeid. THS-i muudatusega on lisandunud loa siduva osana lisaks PVT-ga saavutatavate heitetasemetele ka saavutatavad keskkonnatoime tasemed, millele vastavust tuleb loa läbivaatamisel võrrelda.

Punktidega 56-59 korrigeeritakse tööstusheite seaduse kompleksloa muutmise ja kehtetuks tunnistamise regulatsiooni sõnastust ning eemaldatakse viited KeÜS-i konkreetsetele paragrahvidele, lõigetele ja punktidele. Muudatuse eesmärk on tagada regulatsiooni süsteemsem ülesehitus ning vältida normitehniliselt ebatäpseid või tarbetult dubleerivaid viiteid.

Kehtivas redaktsioonis sisaldavad tööstusheite seaduse § 50 ja § 54 viiteid KeÜS § 59 ja § 62 üksikutele sätetele. Samas tuleneb tööstusheite seaduse § 3 lõigetest 1 ja 2 juba üldine põhimõte, mille kohaselt kohaldatakse käesolevas seaduses sätestatud haldusmenetlusele haldusmenetluse seadust ning kompleksloa menetlusele keskkonnaseadustiku üldosa seaduse 5. peatükki, arvestades tööstusheite seaduses sätestatud erisusi. Sellest tulenevalt kohaldatakse kompleksloa muutmise ja kehtetuks tunnistamise menetluses KeÜS-i vastavaid sätteid, ilma et eriseaduses oleks vaja viidata nende konkreetsetele paragrahvidele. Menetlusnormid sisaldavad juba ise nende kohaldamise ja menetluse algatamise aluseid ning seetõttu ei ole vajalik nende aluste täiendav kordamine eriseaduses.

Viidete asendamine üldisema sõnastusega („keskkonnaseadustiku üldosa seaduses sätestatud alustele“) ei muuda kehtiva regulatsiooni sisu ega kompleksloa muutmise või kehtetuks tunnistamise materiaalsooalike aluseid. Muudatusel on normitehniline eesmärk, millega välditakse olukorda, kus KeÜS-i sätete muutmise korral muutuvad eriseaduses sisalduvad viited ebatäpseks või aegunuks ning vajavad täiendavat seadusemuudatust üksnes viidete ajakohastamiseks.

Samal põhjusel tunnistatakse kehtetuks ka § 53. Nimetatud säte dubleerib sisuliselt regulatsiooni, mis tuleneb juba keskkonnaseadustiku üldosa seaduses sätestatud keskkonnaloa kehtivuse peatamise alusest. Kuna kompleksloa on keskkonnaloa KeÜS-i tähenduses ning KeÜS kohaldub kompleksloa menetlusele tööstusheite seaduse § 3 alusel, tuleb kompleksloa kehtivuse peatamisel lähtuda KeÜS-is sätestatud alustest ning tööstusheite seadusest ei tulene täiendavaid erisusi, mis õigustaksid eraldi regulatsiooni säilitamist. Dubleeriva regulatsiooni säilitamine ei ole vajalik ning võib tekitada ebaselgust normide omavahelises suhtes.

Muudatus lähtub keskkonnaõiguse süsteemsest ülesehitusest, mille kohaselt kujundavad haldusmenetluse üldised reeglid haldusmenetluse seadus ja keskkonnaseadustiku üldosa seadus, samas kui tööstusheite seadus sätestab üksnes kompleksloa erisused ja valdkonnapõhised nõuded. Selline ülesehitus võimaldab vältida paralleelsete või kattuvate regulatsioonide tekkimist ning tagab õiguse kohaldamisel selgema normihierarhia.

Muudatus on seega sisult normitehniline ja süsteemi korrastav ega muuda kompleksloa muutmise, peatamise ega kehtetuks tunnistamise sisulisi aluseid ega halduspraktikat.

Punktiga 60 tunnistatakse kehtetuks § 57 lõikes 1¹ sätestatud erand, mille kohaselt ei olnud veisekasvatuse käitised kohustatud esitama lähteolukorra aruannet. Erandi kehtetuks tunnistamine on tingitud asjaolust, et veisekasvatuse käitised ei kuulu edaspidi THS-i kohaldamisalasse. Ka kehtiva õiguse kohaselt ei laienenud veisekasvatuse käitistele lähteolukorra aruande esitamise kohustus, seega ei ole säte asjakohane.

Punktiga 61 tunnistatakse kehtetuks § 59 lõige 3, mis määrab käitajale kohustuse teatada loa andjale kompleksloaga määratud seire andmed kompleksloas ettenähtud nõuete kohaselt ning kavandatavast käitaja vahetumisest. Nimetatud andmete esitamise kohustus tuleneb juba teistest THS-i sätetest: seireandmete esitamise kohustus on sätestatud § 41 lõike 2 punktis 18¹ ning käitaja vahetumisest teavitamise kohustus tuleneb KeÜS-ist.

Punktiga 62 täpsustatakse § 60 lõiget 3 teabega, mis tuleb infosüsteemis kättesaadavaks teha. Keskkonnaotsuste infosüsteemis tehakse kättesaadavaks § 41 lõike 2 punktis 24 esitatud käitaja KKJS-is sätestatud ja käesoleva seaduse § 47² lõikes 2 loetletud asjakohane teave. Avalikustamisele ei kuulu KKJS tervikuna, vaid üksnes Euroopa Komisjoni koostatavas juhises kirjeldatud osa. Asjakohase teabe avalikustamist selgitab seletuskirja punkt 30. Sellega võetakse üle THD artikli 14a lõige 4. Kokkuvõttes võetakse nimetatud THD lõige üle mitme sättega: osaliselt § 29 punktiga 7, § 41 lõike 2 punktiga 24 ning § 60 lõikega 3.

Punktiga 63 asendatakse § 61 lõikes 5 sätestatud viited teavitamise ja avalikustamise korraldusele, kui teises Euroopa Liidu liikmesriigis kavandatav või oluliselt muudetav käitis võib avaldada olulist ebasoodsat mõju Eesti keskkonnale. Viited kehtetutele §-dele 33–36 asendatakse viidetega KeÜS-i §-dele 46–48¹.

Punktiga 64 täiendatakse § 60 lõiget 6 tekstiosaga „enne loa otsuse tegemist“. Tegemist on olulise täpsustusega, et kõik kirjalikud ettepanekud ja vastuväited ning avalikul istungil esitatud seisukohad jõuaksid asjasse puutuvale liikmesriigi pädevale asutusele enne loa otsuse tegemist. Punktiga võetakse üle THD artikli 26 lõige 1.

Punktiga 65 asendatakse § 63 lõike 1 sissejuhatavas osas tekstiosa „Kliimaministeeriumi taotluse kohta tehtud“ tekstiosaga „Kliimaministeeriumit loa andmise“. Tegemist on täpsustava ja normitehnilise muudatusega, mille eesmärk on viia sõnastus kooskõlla haldusmenetluse loogika ja seaduse terminoloogiaga. Kehtivas sõnastuses kasutatakse väljendit „taotluse kohta tehtud otsus“, kuid THS-i järgi tehakse otsus loa andmise, loa muutmise või loa andmisest keeldumise kohta. Muudatusega täpsustatakse, et Kliimaministeeriumit teavitatakse loa andmise otsusest, mitte abstraktselt taotluse kohta tehtud otsusest.

Punktiga 66 täiendatakse § 63 lõike 1 punkti 3, mis sätestab, et piiriülese mõjuga käitisele kompleksloa andmise ja muutmise korral tuleb loa andjal teavitada Kliimaministeeriumit loa andmise otsusest ning edastada muu hulgas § 44 lõikes 6, 7¹ või § 44¹ lõikes 3 sätestatud erandi kohaldamisel selle põhjus ning kehtestatud nõuded. Nimetatud erandid puudutavad heite piirväärtustest ning keskkonnatoime piirväärtustest tehtud erandeid.

Punktiga 67 asendatakse § 63 lõikes 3 tekstiosa „§-des 40 ja 60“ tekstiosaga „§-s 60 ning keskkonnaseadustiku üldosa seaduse §-s 48“. Viidatud THS-i § 40 on kehtetu. Avalikustamise alused on sätestatud KeÜS-i §-s 48.

Punktiga 68 täpsustatakse § 80 lõiget 8 tingimusega, et käitaja peab põhjendamatu viivitusega teavitama loa andjat automatiseeritud mõõtmiseks kasutatavate seadmete kontrollimise tulemustest. Automaatseks mõõtmiseks kasutatavaid seadmeid kontrollitakse standarditud rahvusvaheliselt või riiklikult tunnustatud mõõtemetodi kohaselt paralleelsete mõõtmistega vähemalt üks kord aastas. Muudatusega võetakse üle THD V lisa 3. osa punkt 8. Selle tingimuse lisamine on oluline, et loa andja saaks kohe teada, kui automaatseks mõõtmiseks kasutatavate seadmete paralleelmõõtmiste kontroll näitab kõrvalekaldeid, ning vajaduse korral kiiresti sekkuda ja nõuda parandusi või uut seiret. Ilma selle täpsustusega võib teavitamine venida liiga pikale, mis vähendab järelevalve tõhusust ja ei vastaks THD V lisa 3. osa punkti 8 nõudele.

Punktiga 69 täpsustatakse § 82 lõiget 4 tingimusega, et kui ühe aasta jooksul ei ole automaatse mõõteseadme töörežiimivälise olukorra või hoolduse tõttu kasutatavad enam kui kümne ööpäeva andmed, nõuab loa andja suure põletusseadme käitajalt põhjendamatu viivitusega piisavate meetmete rakendamist automaatse mõõtmisüsteemi usaldusväärsuse parandamiseks. Muudatusega võetakse üle THD V lisa 3. osa punkt 10. Vt selgitust seletuskirja punktis 66.

Punktiga 70 muudetakse § 85 lõiget 2. Muudatusega võetakse üle THD artikli 42 lõige 1. Muudatuse kohaselt ei kohaldata jäätmepõletus- ja koospõletustehaste peatükki gaasistamis- või pürolüüsikäitiste suhtes, kui nendes jäätmete termilisel töötlemisel tekkivad gaasid ja vedelikud on puhastatud enne põletamist sellisel määral, et:

- 1) põletamine põhjustab väiksemaid heitkoguseid, kui tekitab turul leiduvate kõige vähem saastavate kütuste põletamine, mida saaks käitises põletada;
- 2) muude heitkoguste kui lämmastikoksiidide, vääveloksiidide ja tolmu puhul ei põhjusta põletamine suuremaid heitkoguseid, mis tekib jäätmete põletamisel või koospõletamisel.

Muudatuse eesmärk on võimaldada riskipõhist ja tehnoloogianeutraalset reguleerimist, kui jäätmete termiline töötlus toimub kahes etapis – gaasistamine/pürolüüs ning seejärel gaasi/vedeliku põletamine –, kuid enne põletamist puhastatakse tekkinud gaasid/vedelikud sellisel määral, et põletamise keskkonnamõju on võrreldav või väiksem kui väga puhaste turul leiduvate kütuste põletamisel ning tekkiv heiteprofiil ei ole halvem kui tavapärasel jäätmepõletusel või jäätmete koospõletusel.

Kui põletatavaks kütuseks on puhastatud gaas/vedelik, siis ei ole põhjendatud automaatselt käsitleda seda samade reeglite järgi nagu jäätmete põletamise korral, sest heiteprofiil võib olla oluliselt puhtam ning sarnane tavapärastele turukütustele. Samas tuleb vältida seda, et jäätmepõletuse nõuetest vaadatakse mööda vaid nimevahetusega, mistõttu erand on seotud kahe rangelt kontrollitava heitetingimusega.

Esimene kriteerium sätte rakendamiseks on sätestatud § 85 lõike 2 punktis 1, mis ütleb, et põletamine põhjustab väiksemaid heitkoguseid kui nende turul leiduvate kõige vähem saastavate kütuste põletamine, mida saaks käitises põletada. Selle kriteeriumi mõte on kehtestada kõrge lävend. Puhastatud gaasi/vedeliku põletamisel peab heide olema vähemalt sama hea kui kõige puhtama tegelikult kasutatava turukütuse põletamisel selles konkreetsetes käitises. Võrdlus kõige vähem saastavate kütustega välistab olukorra, kus erandit saaks rakendada ka juhul, kui käitaja toob näitena, et kasutatava gaasi/vedeliku puhul on põletamine natukene puhtam kui näiteks põlevkivi/uttegaasi puhul. Eesmärk on, et erand soodustab vaid päriselt puhastatud gaasi/vedeliku kasutust.

Teine kriteerium on sätestatud § 85 lõike 2 punktis 2, mis ütleb, et muude heitkoguste kui NO_x, SO_x ja osakeste puhul ei põhjusta põletamine suuremaid heitkoguseid kui jäätmete põletamisel või koospõletamisel. Selle kriteeriumi mõte on hoida kontrolli all saasteained, mis on jäätmete puhul sageli määravad, nagu raskmetallid, dioksiinid/furaanid, HCl/HF ja muud spetsiifilised ohtlikud ühendid, ning mille risk võib suurened, kui puhastamine ei ole tegelikult piisav. NO_x, SO_x ja osakesed on teise kriteeriumi puhul eraldi välja jäetud, sest tegemist on klassikaliste indikaatoritega põletusprotsessi ja kütuse koostise kohta. Ehk neid näitajaid on võimalik võrrelda puhta turukütuse põletamisega, et täita esimese kriteeriumi nõuded. Muud heited on jäätmete spetsiifilise koostisega rohkem seotud ning seetõttu on loogiline kontrollida, et erand ei halvenda olukorda võrreldes standardse jäätmepõletuse/koospõletuse režiimiga.

Nimetatud kriteeriumidele vastamiseks peab käitaja loa andjale esitama vähemalt:

- tehnilise kirjelduse puhastusastmetest: kuidas ja milliste seadmetega gaas/vedelik puhastatakse enne põletamist;
- võrdlushinnangut esimese kriteeriumi jaoks. Millised on „kõige vähem saastavad“ kütused, mida käitises saaks põletada, ja millised oleksid nende heited võrdluses põletatava gaasi/vedelikuga (NO_x/SO_x/osakesed heited ei tohi ületada sellise kütuse põletamisel tekkivaid heitkoguseid).
- võrdlushinnangut teise kriteeriumi jaoks. Kõik muude saasteainete (v.a NO_x/SO_x/osakesed) heitkogused ei tohi olla kõrgemad kui jäätmepõletuse ja koospõletusele kehtestatud saasteainete heitkogused;
- seire- ja kontrollkava, mis tagab, et puhastusaste püsib ja erandi eeldused on pidevalt täidetud.

Sätet ei tohi kohaldada, kui gaasi/vedeliku puhastamine on ebapiisav kõikide oluliste saasteainete puhul, puudub usaldusväärne võrdlushinnang kõige vähem saastavate kütuste suhtes ning tekib risk, et muud heited (v.a NO_x/SO_x/osakesed) võivad olla jäätmepõletusega võrreldes suuremad.

Punktiga 71 tunnistatakse kehtetuks THS-i § 85 lõige 4, mille kohaselt ei kohaldata jäätmepõletus- ja koospõletustehaste peatükki nafta ja põlevkiviõli rafineerimisel tekkivate destilleerimis- või töötlemisjääkide omatarbeks põletamisele. Säte on vastuolus THD-ga, kuna direktiiv seob jäätmepõletuse ja koospõletuse erirežiimi kohaldamise üksnes jäätmete põletamisega. Liikmesriik ei või luua direktiivis nimetatud erandit, mis võimaldab jäätmete põletamise korral jäätmepõletuse peatüki kohaldamise välistada. Kui rafineerimisjäädid ei ole jäätmed, ei ole jäätmepõletuse peatükk niigi kohaldatav ning § 85 lõige 4 on tarbetu ning tekitab ebaselgust. Kui aga tegemist on jäätmetega, võib sätte kohaldamine viia olukorrani, kus jäätmete põletamisele ei kohaldata direktiivis ette nähtud heite piirväärtusi, seire- ja kontrollinõudeid, mistõttu väheneks keskkonna ja inimeste tervise kaitse tase ning suureneks

EL-i õiguse rikkumise risk. Seetõttu jäetakse direktiiviga vastuolus olev erand õigusest välja, tagades, et jäätme põletuse ja koospõletuse nõuded kohalduvad kõigile jäätmete põletamise juhtudele ning muudel juhtudel reguleeritakse tegevust kompleksloa üldiste nõuete ja parimat võimalikku tehnikat kirjeldavate tingimustega.

Punktiga 72 täiendatakse § 91 lõikega 4, millega lisatakse jäätme põletus- ja koospõletustehaste käitamisele nõue võimaluste piires vältida või minimeerida polüklooritud dibenso-p-dioksiinid ja dibensofuraanide (PCDD/PCDF) ja dioksiinitaoliste polüklooritud bifenuülide (PCB) heidet. Muudatusega võetakse üle THD artikli 48 lõige 1. Säte on seotud § 104 lõikega 4, millega täiendatakse PCDD/PCDF ja PCB heite seire tingimusi, et omada paremat kontrolli ning soodustada eriti ohtlike püsivate orgaaniliste saasteainete vältimist.

Punktiga 73 täiendatakse § 104 lõikega 2¹, millega lisatakse jäätme põletus- ja koospõletustehastest väljuvatest gaasidest ja heitveest seiret tegeva labori kvaliteedikontrolli nõue. Labori kvaliteeditagamise süsteem peab põhinema Euroopa Standardimiskomitee standardil või kui see ei ole kättesaadav, siis Rahvusvahelise Standardimisorganisatsiooni standardil, riiklikul või mõnel teisel rahvusvahelisel standardil, mis tagab samaväärse teadusliku tasemega andmete esitamise (vt ka seletuskirja punkti 51). Muudatusega võetakse üle THD VI lisa 6. osa punkt 1.2.

Punktiga 74 täiendatakse § 104 lõikega 4, millega lisatakse jäätme põletus- ja koospõletustehastes õhku eralduva heite seiramise nõuded muudes kui tavapärastes käitamistingimustes. Jäätme põletus ja -koospõletustehastest õhku eralduvat heidet seiratakse ka muudes kui tavapärastes käitamistingimustes. Heidet, mis tekib käivitamise ja seiskamise ajal, kui jäätmeid ei põletata, sealhulgas PCDD/F-ide ja dioksiinitaoliste PCB-de heitkoguseid, hinnatakse mõõtmiskampaaniates, mis korraldatakse iga kolme aasta järel, kavandatud käivitus- või seiskamistoimingute ajal. Täpsustuse eesmärk on tagada, et nende eriti ohtlike püsivate orgaaniliste saasteainete heite ohjamine ei piirduks üksnes tavapäraste käitamistingimustega, vaid hõlmaks ka olukordi, kus heite tekkimise risk võib olla suurem, eelkõige käitise käivitamisel ja seiskamisel ning muus ebastabiilses töörežiimis. Nõue tugevdab ennetuspõhimõtte rakendamist: käitaja peab lisaks heidete mõõtmisele ja hindamisele rakendama tehnilisi ja korralduslikke meetmeid, mis vähendavad PCDD/F-ide ja PCB-de teket ja sattumist välisõhku niivõrd, kui see on käitise tehnilistest võimalustest lähtudes mõistlikult saavutatav. Muudatusega võetakse üle THD artikli 48 lõige 1.

Punktiga 75 täiendatakse § 154 lõikega 5, mille kohaselt peab seiret tegeva labori kvaliteedikontroll põhinema Euroopa Standardimiskomitee standardil või kui see ei ole kättesaadav, siis Rahvusvahelise Standardimisorganisatsiooni standardil, riiklikul või mõnel teisel rahvusvahelisel standardil, mis tagab samaväärse teadusliku tasemega andmete esitamise (vt ka seletuskirja punkti 51). Muudatusega võetakse üle THD artikli 70 lõige 3.

Punktiga 76 täiendatakse seadust peatükiga 6¹, millega reguleeritakse sigade ja lindude intensiivkasvatust. Muudatusega võetakse üle THD peatükk 6A ja lisa Ia. Uue peatüki loomise eesmärk on kehtestada sigade ja lindude intensiivkasvatuse käitistele neile omane õigusraamistik, mis tagab tegevuse keskkonnamõjude kontrolli ja kooskõla tööstusheite direktiiviga (EL) 2024/1785. Eraldi peatükk võimaldab määrata käitamisreeglid, sealhulgas heite piirväärtused, seire- ja sõnnikukäitlusnõuded, ning luua õigusselguse keskkonnamoju kohaldamisel. Samuti võimaldab peatükk sätestada erandid vähese loomakoormuse,

karjamaapõhise või hooajalise välitingimustes pidamise korral, tagades paindliku ja ühtse järelevalveraamistiku.

Paragrahviga 154¹ määratakse kindlaks peatüki kohaldamisala. Lõikes 1 sätestatakse, et peatükki kohaldatakse sigade ja lindude intensiivkasvatusega tegelevatele käitistele, mille tegevuseks on vajalik keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 41 lõike 1 kohane keskkonnaluba ning mille tegevus vastab käitamisreeglitele.

Lõikes 2 sätestatakse loomühikutes väljendatud künnised, millest alates kuulub käitis kõnealuse peatüki reguleerimisalasse. Künnised vastavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile (EL) 2024/1785. Loomühikute arvestus põhineb käitise maksimaalsel võimsusel, st loomade arvul loomühikutes, mida käitises on lubatud pidada, arvestades õiguslikke ja tehnilisi piiranguid, ning ei sõltu käitise tegelikust hetke koormusest ega ajutistest kõikumistest. Erandid on ette nähtud mahepõllumajandusliku tootmise ning väikese loomkoormuse ja hooajalise välitingimustes pidamise korral. Sättes ette nähtud erandit kohaldatakse üksnes juhul, kui kõik selles sätestatud tingimused on täidetud. Loomühikute arvestamisel lähtutakse üksnes sellisest maast, mida kasutatakse tegelikult loomade karjatamiseks või sööda tootmiseks nende loomade tarbeks. Arvesse ei võeta maad, mille kasutus ei ole sisuliselt seotud käitises peetavate loomade tootmisega, ega maad, mille kasutamine põhineb üksnes formaalsetel kokkulepetel ilma tegeliku tootmis- ja kasutusseoseta. Sööda tootmise ja kasutamise seos peab olema tõendatav. Lisaks eeldab erandi kohaldamine, et loomi peetakse väljaspool hooneid olulise osa ajast või hooajaliselt. Oluliseks osaks ajast loetakse perioodi, mis on objektiivselt tuvastatav ning moodustab märkimisväärse osa aastasest pidamisajast (nt karjatamisperiood), kus loomade pidamine on tegelikult seotud maa kasutamisega. Välipidamise nõue ei ole täidetud üksnes väikese väliaediku kasutamisega hoone vahetus läheduses, vaid eeldab, et loomade pidamine on sisuliselt seotud maa kasutamisega. Eeltoodud tingimuste eesmärk on eristada madala keskkonnamoormusega, maapõhiseid loomapidamissüsteeme intensiivsetest tootmissüsteemidest ning välistada erandi kohaldamine olukordades, kus nõuete täitmine on üksnes formaalne.

Kui käitises kasvatatakse rohkem kui ühte kodulinnukategooriat ja nende hulgas munakanu, arvutatakse käitise loomühikute arv munakanade korral munakanadele ettenähtud koefitsiendi alusel ja korrutatakse selle tulemus omakorda kaaluteguriga 0,93.

Lõikes 3 sätestatakse loomühikute arvutamise alused sigade ja kodulindude kaupa, et tagada ühtne ja võrreldav arvestuspraktika. Koefitsiendid on muutmata kujul üle võetud tööstusheite direktiivist (EL) 2024/1785.

Lõike 4 eesmärk on vältida käitiste kunstlikku jagamist mitmeks formaalselt eraldiseisvaks üksuseks, mille tulemusel välditaks põhjendamatult peatüki 6¹ kohaldamist. Säte võimaldab lähestikku paiknevaid ning sama või majanduslikult ja õiguslikult seotud käitajate kontrolli all olevaid käitisi käsitada künnisvõimsuse arvutamisel ühe üksusena, et tagada õigusnormide eesmärgipärane kohaldamine. Sätte rakendamine võimaldab Keskkonnaametil arvestada tegelikku tootmismahu ja käitiste koondumist ning kohaldada nõudeid terviklikult, mis toetab keskkonna hea taseme säilitamist ning tagab intensiivse loomakasvatusega tegelevate ettevõtjate võrdse kohtlemise. Samas ei ole käitiste automaatne liitmine alati põhjendatud, mistõttu on loa andjale jäetud kaalutusõigus otsustada konkreetse juhtumi asjaolusid arvestades, kas käitisi tuleb käsitada ühe üksusena.

Lõige 5 täpsustab, et lõikes 4 sätestatud võimaluse kohaldamata jätmine ei tohi viia käesolevast seadusest tulenevate kohustuste vältimiseni ning toimib sätte eesmärgipärase tõlgendamise suunisenä. See tähendab, et olukorras, kus käitiste eraldi käsitlemine võimaldaks seadusest tulenevate nõuete kohaldamist vältida, tuleb loa andjal kaaluda nende käsitlemist ühe üksusena. Komisjon avaldab hiljemalt 5. augustil 2028 juhised kriteeriumide kohta, mille alusel hinnata käitiste käsitlemist ühe üksusena, sealhulgas majandus- ja õigussuhete aspekte, konsulteerides liikmesriikidega. See toetab edaspidi sätte ühtset kohaldamist.

Paragrahv 154² määrab käitamisreeglite sisu. Lõikes 1 selgitatakse käitamisreeglite terminid, mida kasutatakse sea- ja linnukasvatuse tegevusalade puhul. See viitab neile kehtestatavatele reeglitele, millega sätestatakse parima võimaliku tehnikaga saavutatavad heite piirväärtused, keskkonnatoime tasemed, nendega seotud seirenõuded ning asjakohasel juhul sõnniku maale laotamise tavad, saastuse vältimise ja leevendamise tavad, söötmise korraldus, sööda ettevalmistus, loomade laudas pidamise korraldus, sõnnikukäitletus, sealhulgas kogumine, ladustamine, töötlemine ja maale laotamine, ning surnud loomade ladustamine. Tegemist on uue terminiga THS-is. Sea- ja linnukasvatusele loodavad käitamisreeglid kehtestatakse Euroopa komisjoni rakendusmäärusega eeldatavalt hiljemalt 1. septembriks 2026 ning need hakkavad asendavama sigade ja kodulindude kasvatusele kehtestatud PVT-järeldusi (IRPP PVT-järeldused). Pärast rakendusmääruse kehtestamist täiendatakse eelnõu sõnastust vastava viitega.

Lõike 2 eesmärk on täpsustada Kliimaministeeriumi rolli teabe vahendajana. Uute või ajakohastatud käitamisreeglite avalikustamine Kliimaministeeriumi kodulehel tagab, et Keskkonnaametil ning käitajatel on ajakohane teave parima võimaliku tehnika arengust ning uute või ajakohastatud käitamisreeglitest. See võimaldab pädeval asutusel arvestada tehnika arenguga lubade andmisel, muutmisel ja järelevalves ning tagada käitajate tegevuse vastavus kehtivatele nõuetele.

Paragrahvis 154³ täpsustatakse termineid, mida kasutatakse loomühikute määramisel. Lõigetes 1 ja 2 seotakse sigade ja kodulindude määratlused Euroopa Liidu õigusaktidega, et tagada nende ühtne tõlgendus. Sigade definitsioon pärineb nõukogu direktiivi 2008/120/EÜ (2) artiklist 2 ning kodulindude definitsioon Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/429 (1) artikli 4 punktist 9.

Paragrahvis 154⁴ määratakse loomühik standardse mõõtühikuna, mille abil koondatakse eri loomakategooriate andmed võrreldavaks, ning viidatakse § 154¹ lõikes 3 sätestatud koefitsientidele.

Paragrahvis 154⁵ sätestatakse käitaja keskkonnakaitselised kohustused. Lõikes 1 sätestatakse käitaja kohustus teha heitkoguste ja nendega seotud keskkonnatoime tasemete seiret käitamisreeglite ja seirenõuete järgi. Võrreldes kehtiva seadusega sätestatakse seirekohustus selgemalt käitamisreeglite järgi, mis asendab kompleksloapõhise seirekorra.

Lõikes 2 sätestatakse keeld ületada käitamisreeglites määratud heite ja keskkonnatoime tasemeid. Võrreldes kehtiva THS-iga täpsustatakse, et piirväärtuste järgimine on seotud käitamisreeglitega, mitte individuaalse kompleksloa tingimustega. See vähendab Keskkonnaameti töökoormust, sest kõigile sea- ja linnukasvatuse käitistele kehtivad samad maksimaalsed heitetasemed ning selle arvelt väheneb lubade menetluse aeg.

Lõikes 3 kohustatakse käitajat võtma viivitamata parandusmeetmeid, kui käitamisreeglites sätestatud piirväärtusi või keskkonnatoime tasemeid ei järgita. See vastab THS-is sätestatud kohustusele loa rikkumiste kõrvaldamiseks, kuid rõhutab, et parandusmeetmed tuleb võtta ka käitamisreeglites sätestatud piirväärtuste või keskkonnatoime tasemete ületamisel.

Lõikes 4 sätestatakse, et sõnnikut tuleb käidelda kooskõlas parima võimaliku tehnikaga, mis on nimetatud käitamisreeglites jt asjakohastes õigusaktides, ning vältides saastatust.

Paragrahv 154⁶ reguleerib seirenõudeid. Lõikes 1 sätestatakse käitaja kohustus teha asjakohast seiret käitamisreeglite järgi. Võrreldes kehtiva korraga seotakse seirenõuded käitamisreeglitega, mis asendab kompleksloapõhise seire ning loob ühtse lähenemise sigade ja lindude intensiivkasvatuse käitistele.

Lõikes 2 täpsustatakse seireandmete saamise viise, nähes ette mõõtmismeetodite kasutamise ning vajaduse korral arvutusmeetodid. Täpsed meetodid on kajastatud käitamisreeglites.

Lõikes 3 sätestatakse seireandmete ja teistele käitamisreeglitele vastavuse tõendamiseks vajalike dokumentide säilitamise kohustus vähemalt viieks aastaks. Eesmärk on tagada, et Keskkonnaametil oleks võimalik kontrollida käitise vastavust käitamisreeglites sätestatud nõuetele. Oluline on, et säilitatavad seireandmed oleks töödeldud viisil, mis võimaldavad järelevalvel hinnata käitise keskkonnamõju ja nõuetele vastavust.

Lõikes 4 sätestatakse kohustus esitada seireandmetel põhinev teave Keskkonnaameti nõudmisel keskkonnaotsuste infosüsteemi kaudu. Võrreldes kehtiva seadusega säilib aruandluskohustus, kuid see seotakse käitamisreeglites sätestatud piirväärtuste ja keskkonnatoime tasemetega.

Lõike 5 eesmärk on tagada Keskkonnaameti tõhus järelevalvevõimalus käitamisreeglite täitmise kontrollimiseks. Selleks on käitaja kohustatud Keskkonnaameti nõudmisel viivitamata esitama lõikes 3 nimetatud andmed ja teabe. Üldsuse juurdepääs nimetatud teabele toimub keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 24 alusel, mis sätestab keskkonnateabele juurdepääsu põhimõtted ja piirangud.

Paragrahv 154⁷ reguleerib meetmeid, mida rakendatakse juhul, kui peatükis 6¹ sätestatud nõudeid ei täideta. Lõikes 1 sätestatakse Keskkonnaameti pädevus nõuda käitajalt lisaks § 154⁵ lõike 3 alusel rakendatavatele meetmetele lisaabinõusid, mis on vajalikud nõuete täitmise viivitamatuks taastamiseks. Säte tagab, et peatükis 6¹ ja ühtlasi käitamisreeglites sätestatud nõuetest kõrvalekaldumise korral on Keskkonnaametil piisavad õigused reageerida paindlikult ja proportsionaalselt, lähtudes rikkumise iseloomust ja mõjust keskkonnale, ning vältida või kiiresti kõrvaldada võimalik kahjulik mõju keskkonnale.

Lõige 2 sätestab Keskkonnaametile võimaluse viivitamata sekkuda, kui peatükis 6¹ ja ühtlasi käitamisreeglites sätestatud nõuete rikkumine põhjustab või võib põhjustada olulist keskkonnakahju või ohtu inimeste tervisele, ning tagada, et käitise tegevust jätkatakse alles siis, kui nõuete täitmine on taastatud.

Punktiga 77 tunnistatakse kehtetuks § 158 lõige 1¹, milles on sätestatud erand, mille kohaselt võis veisekasvatuse käitistes teha korrapärast kontrolli harvem kui üks kord kolme aasta jooksul.

Veisekasvatuskäitised on seni kuulunud Keskkonnaameti korrapärase keskkonnavalase kontrolli programmi ning korraliste kompleksloa kontrollide sagedus on määratud riskihindamise tulemuste põhjal THS-i § 157 lõike 2 punkti 1 kohaselt.

Muudatuse jõustumisel ning veisekasvatuse käitiste üleminekul keskkonnavalubadele on Keskkonnaametil vaja välja töötada veisekasvatustele eraldi riskihindamise metoodika. Keskkonnavalubade alusel tegutsevate farmide suhtes ei ole seni kohaldatud eraldi kontrollimise sageduse mudelit. Kontrollide kavandamisel arvestatakse muu hulgas Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti (PRIA) kontrollide alusel tehtud riskihindamise tulemusi ning veemajanduskavade rakendamisel tehtavaid kontrolle.

Arvestades, et kompleksloalt keskkonnavalubadele üle minevad veisekasvatused on veekeskkonnale jätkuvalt olulise mõjuga, planeeritakse probleemsemate käitiste puhul kontrollide sageduseks edaspidi üldjuhul üks kord kolme kuni viie aasta jooksul.

Punktiga 78 täiendatakse seadust §-ga 158¹, milles sätestatakse käitamisreeglite alusel tegutsevate käitiste korrapärane keskkonnavalane kontroll. Paragrahvi lisamise eesmärk on eelkõige tagada regulatsiooni süsteemne terviklikkus ja õigusselgus. Kehtivas THS-is reguleerib § 158 kompleksloa kohustusega käitiste korrapärast keskkonnavalast kontrolli. Kuna peatüki 6¹ kohaldamisalasse jäävad käitised (sea- ja linnukasvatuse käitised, mille suhtes kohaldatakse EL-i käitamisreegleid) ei tegutse tulevikus kompleksloa alusel, ei laiene neile ka § 158. Samas on käitamisreeglite täitmine THS-i alusel kehtestatud siduv nõue ning nende täitmise üle peab riik tagama tõhusa ja korrapärase järelevalve.

Lõige 1 sätestab, et Keskkonnaamet kontrollib järelevalves peatüki 6¹ kohaldamisalasse jäävates käitistes käitamisreeglites ning muudes asjakohastes õigusaktides sätestatud nõuete täitmist. Käitamisreeglite järgimine ei ole üksnes formaalne kohustus, vaid allub riiklikule keskkonnavalasele kontrollile nagu kompleksloa nõuete järgimine.

Lõikes 2 sätestatakse kontrollide sagedusvahemik. Korrapärane keskkonnavalane kontroll tehakse vähemalt üks kord viie aasta jooksul. Selline ajavahemik on kooskõlas THD järelevalveloogikaga ning võimaldab rakendada riskipõhist kontrolli, vältides samas põhjendamatult tihedat halduskoormust käitajale ja töökoormust järelevalveasutusele.

Lõige 3 sätestab järelkontrolli kohustuse olulise rikkumise tuvastamisel. Kui korrapärase kontrolli käigus ilmneb käitamisreeglites või muudes õigusaktides sätestatud nõuete oluline rikkumine, tuleb kuue kuu jooksul teha järelkontroll. Selle eesmärk on tagada rikkumiste kiire kõrvaldamine ning vältida olukorda, kus nõuete täitmata jätmise kestab pikema aja jooksul.

Muudatus ei loo uut menetlusliiki, vaid täpsustab senise riikliku järelevalve korralduse kohaldumist uuele regulatsioonile. Sellega tagatakse, et ka kompleksloalt keskkonnavalale ja käitamisreeglitele üle viidud käitised alluvad selgelt määratud ja õiguslikult kindlale keskkonnavalasele kontrollile, mis on THS-i eesmärkide saavutamiseks vältimatult vajalik.

Punktiga 79 täiendatakse § 162 lõikega 3, millega sätestatakse juriidilisest isikust käitaja kõrgendatud rahatrahvi ülemmäär kompleksloa nõuete kõige raskema rikkumise korral. Madalama tasemega rikkumiste puhul jääb kehtima § 162 lõikes 2 sätestatud juriidilise isiku rahatrahvi ülemmäär kuni 400 000 eurot. Lõiget 3 kohaldatakse üksnes juhul, kui rikkumine vastab lõike 3 punktides 1 või 2 sätestatud kõige raskema rikkumise tunnustele.

Lõike 3 kohaselt võib juriidilist isikut kõige raskema rikkumise eest karistada rahatrahviga kuni 1 500 000 euronit või kolme protsendini käitaja aastakäibest Euroopa Liidu Liidus trahvi määramise aastale eelnenud majandusaastal. Vastavalt karistusseadustiku (edaspidi KarS) § 1 lõikele 1 võib muudes seadustes, kui karistusseadustikus, sätestatud väärtegade eest karistamiseks nendes seadustes sätestada erisusi, kui seda nõuab reguleeritava valdkonna eripära. Sellest tulenevalt kehtestatakse käesoleva eelnõuga erinevad rahatrahvid, kui KarS § 47 lõikes 2 sätestatud rahatrahvid 100–400 000 eurot.

See tagab, et raske rikkumise korral on võimalik juriidiline isik vastutusele võtta kõrgema rahalise määraga, kui madalama tasemega rikkumiste korral. Konkreetse trahvi suuruse määramisel tuleb igal juhul lähtuda rikkumise asjaoludest, süüst, proportsionaalsuse põhimõttest ning rikkumisega saadud või saada võidud majanduslikust kasust. Kriteeriumid, mille alusel rikkumine kvalifitseeritakse raskeks rikkumiseks, peavad tulenema seadusest endast ega saa jääda üksnes kohtuvälise menetleja juhtumipõhise kaalutusotsuse sisustada. Kõige raskemad rikkumised on seotud konkreetsete ja kontrollitavate järgnevate asjaoludega:

- kompleksloas kehtestatud sama või samalaadse nõude rikkumise eest samas käitises on käitajale tehtud viimase kolme aasta jooksul ettekirjutus vastavalt korraaitse seaduse § 28 lõikele 1;
- kompleksloas kehtestatud sama või samalaadse nõude rikkumise eest on käitajat varem karistatud väär- või kuriteo korras.

Raske rikkumine on seotud varasema rikkumisega ning selle korduvusega. Punkti 1 kohaselt arvestatakse kolme aastat karistuse jõustumise algusest. Lõike 3 punktidega 1 ja 2 tagatakse kõige raskemate rikkumiste tuvastamine objektiivsete asjaoludega ning piiratakse kaalutusruumi.

Tööstusheite direktiivist tuleneva nõude otsene ülevõtmine, mille kohaselt peab kõige raskemate rikkumiste korral juriidilise isiku suhtes kohaldatava rahalise halduskaristuse ülemmäär olema vähemalt 3 protsenti käitaja Euroopa Liidu aastakäibest, ei taga kõigi käitajate puhul piisavat heidutavat mõju. Väiksema müügituluga käitajate puhul võib 3 protsendi alusel arvatud ülemmäär jääda madalamaks kui kehtiv tavapäraste rikkumiste eest ette nähtud rahatrahvi ülemmäär. Selle tõttu kehtestatakse raskemate rikkumiste eest nii fikseeritud ülemmäär, kui ka käibepõhine ülemmäär. 2024. aasta Euroopa Liidu sisese müügitulu andmete põhjal analüüsiti 64 tööstusheite seaduse kohaldamisalasse kuuluva juriidilise isiku müügitulu ja sellest arvatud kolme protsendilist võimalikku rahatrahvi ülemmäära. Analüüsi tulemusel selgus, et üksnes käibepõhise ülemmäära kasutamisel oleks 30 käitise puhul ehk ligikaudu 47 protsendil käitistest rahatrahvi ülemmäär madalam kui kehtiv tavapäraste rikkumiste ülemmäär 400 000 eurot. See ei taga piisavalt selget ega sisulist vahet tavapäraste rikkumiste ja kõige raskemate rikkumiste vahel.

Kavandatav 1 500 000 euro suurune fikseeritud ülemmäär kõige raskemate rikkumiste korral ületab kehtivat tavapäraste rikkumiste ülemmäära ligi neljakordselt. Sellega luuakse karistusraamis selge astmeline eristus tavapäraste rikkumiste ja kõige raskemate rikkumiste vahel. Kõige raskemate rikkumiste puhul peab rahatrahvi ülemmäär võimaldama arvestada rikkumise suuremat ohtlikkust, võimalikku mõju keskkonnale ja inimeste tervisele, rikkumise ulatust, kestust ning vajadust tagada nii üld- kui ka eripreventiivne mõju. Analüüsitud müügitulu andmete põhjal kohaldatakse kavandatav fikseeritud ülemmäär ligikaudu 80 protsendile kompleksluba omavatele juriidilistele isikutele. Täpsemalt jääb 49 kompleksluba omava juriidilise isiku puhul kolm protsenti 2024. aasta Euroopa Liidu

sisesest müügitulust alla 1 500 000 euro. Ülejäänud 15 juriidilise isiku puhul (ligikaudu 20 protsenti juriidilistest isikutest) ületab kolm protsenti Euroopa Liidu sisesest müügitulust 1 500 000 eurot ning sellisel juhul rakenduks käibepõhine ülemmäär. Seega ei ole fikseeritud ülemmäär üksnes formaalne kaitsemehhanism, vaid täidab sisulist rolli väiksema ja keskmise müügituluga käitajate puhul. Samal ajal jääb suurema majandusliku võimekusega käitajate puhul toimima käibepõhine ülemmäär, mis takistab olukorda, kus fikseeritud summa ei oleks suurettevõtja jaoks piisavalt heidutav.

Statistilise jaotuse hindamiseks kasutati mediaani, kvartiile ja protsentiile, kuna käitiste müügitulu jaotub ebaühtlaselt ning aritmeetiline keskmine võib olla mõjutatud üksikutest väga suure käibega ettevõtjatest. Analüüsi kohaselt on kolme protsendilise käibepõhise ülemmäära mediaan ligikaudu 403 825 eurot. Esimene kvartiil on ligikaudu 133 145 eurot ning kolmas kvartiil ligikaudu 1 469 736 eurot. See tähendab, et veerandil käitistest oleks üksnes käibepõhine ülemmäär ligikaudu 133 145 eurot või vähem, pooltel käitistest ligikaudu 403 825 eurot või vähem ning kolmveerandil käitistest ligikaudu 1 469 736 eurot või vähem. Need näitajad kinnitavad, et ainult käibepõhine mudel üksi ei taga väiksema müügituluga käitajate puhul kõige raskemate rikkumiste korral sanktsioneerimise nõudeid, mis tulenevad THD-st.

Käibe kindlakstegemisel lähtutakse käitaja trahvi määramise aastale eelnenud majandusaasta kinnitatud aruandes kajastatud müügitulust. Kui nimetatud majandusaasta aruanne ei ole veel kinnitatud või seda ei ole võimalik kasutada, lähtutakse käitaja sellele eelnenud majandusaasta kinnitatud aruandes kajastatud müügitulust. Kui aruandeperiood erineb 12 kuust, arvutatakse aastakäive proportsionaalselt 12 kuu kohta. Selline lähenemine tagab, et käibepõhine rahatrahvi ülemmäär põhineb objektiivselt kontrollitavatel majandusandmetel ning vastab direktiivi 2010/75/EL artikli 79 lõike 2 eesmärgile siduda raske rikkumise eest kohaldatav maksimaalne rahatrahv käitaja tegeliku majandusliku suutlikkusega Euroopa Liidus.

Muudatus tugevdab tööstusheite regulatsiooni täitmist, suurendab kompleksloa kohustuse ja kompleksloa nõuete järgimise motivatsiooni ning seeläbi vähendab raskete rikkumistega kaasnevat riski inimese tervisele ja keskkonnale.

Punktiga 80 täiendatakse seadust §-ga 162¹, millega sätestatakse vastutus käitamisreeglites seatud nõuete rikkumise eest. Käitamisreeglid on THD-st tulenev uus regulatiivne instrument, mida kohaldatakse sigade ja kodulindude intensiivkasvatusega tegelevatele käitistele. Kuna nende käitiste puhul asendatakse senine kompleksloapõhine lähenemine keskkonnaloa ja käitamisreeglite süsteemiga, on vajalik sätestada eraldi vastutussäte käitamisreeglites esitatud nõuete rikkumise kohta.

Lõikes 1 nähakse füüsilisele isikule käitamisreeglites seatud nõuete rikkumise eest ette rahatrahv kuni 300 trahviühikut. Lõikes 2 sätestatakse sama teo eest juriidilise isiku vastutus rahatrahviga kuni 200 000 eurot. Need lõiked reguleerivad tavapäraseid käitamisreeglite rikkumisi, kus karistuse ülemmäär sea- ja linnukasvatusega tegelevate ettevõtete käitamisreeglite rikkumisekorral on madalam kui kompleksloa nõuete rikkumise korral. See tuleneb sektori eripärast, selliste käitiste regulatiivsest raamistikust ja riskiprofiilist, mis erinevad klassikalistest kompleksloa kohustusega tööstuskäitistest.

Lõikes 3 sätestatakse kõrgendatud rahatrahvi ülemmäär kõige raskemate rikkumiste puhul. § 162¹ lõike 3 punktid 1 ja 2 täpsustavad, millised on kõige raskema rikkumise tunnused.

Tegemist on sama lähenemisega, mida on kirjeldatud seletuskirja punktis 79. Muudatusega võetakse üle THD artikli 79 lõige 2.

Erinevus § 162 lõikega 3 seisneb fikseeritud ülemmääras, milleks seatakse kuni 400 000 eurot. Selleks analüüsiti 32 sea- ja linnukasvatusega seotud juriidilise isiku 2024. aasta Euroopa Liidu sisese müügitulu andmeid. Analüüs näitab, et üksnes kolme protsendilise käibepõhise ülemmäära kasutamisel jääks 26 käitise ehk ligikaudu 80 protsendi puhul rahatrahvi ülemmäär alla lõikega 2 kehtestatava 200 000 euro piirmäära. Seetõttu ei tagaks pelgalt käibepõhine mudel väiksema müügituluga loomakasvatuskäitiste puhul piisavat heidutavat mõju.

Kavandatav 400 000 euro suurune fikseeritud ülemmäär ületab kehtivat 200 000 euro piirmäära kahekordselt. Sellega luuakse selge vahe tavapäraste rikkumiste ja kõige raskemate rikkumiste vahel, kuid arvestatakse samal ajal sigade ja kodulindude kasvatuse sektoripõhist eripära, väiksemat majanduslikku mastaapi ning käitamisreeglite standardiseeritumat iseloomu võrreldes kompleksloaga tööstuskäitistega.

Analüüsitud andmete põhjal jääb 29 juriidilise isiku (ligikaudu 90 protsenti juriidilistest isikutest) puhul kolme protsendine käibepõhine ülemmäär 2024. aasta Euroopa Liidu sisese müügitulust alla 400 000 euro, kelle puhul rakenduks analüüsitud andmete põhjal fikseeritud ülemmäär. Ülejäänud suurema müügituluga käitajate puhul rakenduks käibepõhine ülemmäär, näiteks suuremate ettevõtjate puhul ulatuks käibepõhine ülemmäär ühest kuni kuue miljoni euroni. Seega tagab kaheastmeline süsteem, et väiksemate käitajate puhul ei jää karistusraam liiga madalaks, kuid suurema majandusliku võimekusega käitajate puhul kasvab ülemmäär proportsionaalselt käibega.

Eelnõuga täiendatakse juriidilisest isikute kõige raskemaid rikkumisi ning seotakse need kõrgema karistumääraga ainult § 162 ning § 162¹ lõigetes 2 sätestatud tegude eest. Selle põhjuseks on § 163 ja § 163¹ toodud rikkumiste käsitlus, kus mõlema paragrahvi puhul on tegemist teavitamiskohustuse rikkumisega. Kompleksloa ning käitamisreeglitega kehtestatud nõuete peamine eesmärk on heite vähendamine ning vältimine, millega tagatakse keskkonna ja inimeste tervise kaitse kõrge tase. Nende nõuete korduval rikkumisel on otsene mõju vastuvõtjale. Teavitamiskohustus on formaalne nõue ajakohaseks reageerimiseks avariidele või käitises toimuvatele muudatustele, mis võivad keskkonda ja inimeste tervist mõjutada. Lisaks kuulub avarii või selle tekkimise ohu põhjustamine juba karistusseadustiku § 362⁸ kohaldamisalasse.

Punktiga 81 täpsustatakse § 163 lõiget 2, lisades avariist viivitamata teatamata jätmise koosseisu keskkonna kõrval ka mõju inimeste tervisele. Muudatus viib vastutussätte kooskõlla seaduse üldise eesmärgi ja THD muudatustega, mille kohaselt tuleb tööstusheite regulatsioonis arvestada lisaks keskkonnakaitsele ka inimeste tervise kaitset.

Punktiga 82 täiendatakse § 163¹ lõiget 1 täpsustusega, milliste tingimuste täitumisel loetakse teavitamata jätmist väärteoks. Täpsustusega tagatakse, et käitajat on võimalik karistada üksnes juhul, kui ta on alustanud käitise tegevuse olulise muudatuse või laienduse elluviimist olukorras, kus sellest oleks pidanud loa andjat teavitama.

Punktiga 83 täiendatakse seadust §-ga 169³. Paragrahvi eesmärk on tagada õigusselge ja halduskoormust vähendav üleminek kehtiva õiguse alusel antud komplekslubadelt keskkonnalubadele veisekasvatusega tegelevatele käitajatele. Veisekasvatuse

tegevusvaldkond arvatakse THS-i kohaldamisalast välja. Sellest tekib vajadus vormistada kehtivad kompleksload ümber keskkonnalubadeks.

Lõige 1 sätestab, et loa andja vormistab veisekasvatusega tegeleva käitaja kehtiva kompleksloa nelja aasta jooksul § 169³ jõustumisest arvates keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 53 lõike 3 alusel kehtestatud andmekoosseisuga keskkonnaloaks. Ümbervormistamine toimub avatud menetluseta, kuna käitise tegelik tegevus ei muutu ning keskkonnamõju ei suurene. Avatud menetluseta toimub protsess üksnes juhul kui tegemist on ümbervormistamisega ning loas sisulisi muudatusi ei tehta. Kuni kompleksloa ümbervormistamiseni kohaldatakse käitisele kehtiva kompleksloa tingimusi ja tööstusheite seadusest tulenevaid nõudeid.

Lõige 2 sätestab, et enne käesoleva paragrahvi jõustumist esitatud veise kasvatusega tegeleva käitaja kompleksloa taotluste menetlemisel kohaldatakse keskkonnaseadustiku üldosa seadust, atmosfääriõhu kaitse seadust, jäätmeseadust või veeseadust, sõltuvalt käitise tegevusest ja keskkonnamõjust. Sätte eesmärk on tagada pooleliolevate menetluste jätkamine kehtiva õiguse kohaselt ilma uut taotlust esitamata.

Lõige 3 sätestab riigilõivu tagastamise enam tasutud osas juhul, kui isikul puudub veise kasvatuseks kompleksloa kohustus, loa taotluse menetlus on pooleli ning Keskkonnaamet menetleb kompleksloa taotlust edasi keskkonnaloa taotlusena.

Punktiga 84 täiendatakse seadust §-ga 169⁴.

Lõige 1 sätestab sea- ja linnukasvatusega tegelevate käitiste kehtivate komplekslubade ümbervormistamise keskkonnaloaks ühe aasta jooksul alates § 169⁵ punktis 1 sätestatud tähtajast. Ümbervormistamine toimub keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 53 lõike 3 alusel kehtestatud andmekoosseisu kohaselt. Ümbervormistamine viiakse läbi avatud menetluseta, kuna tegemist on olemasolevate lubade vormilise kohandamisega uue õigusraamistikuga ning see ei too kaasa loa sisuliste tingimuste muutmist. Avatud menetluseta toimub protsess üksnes juhul kui tegemist on ümbervormistamisega ning loas sisulisi muudatusi ei tehta.

Lõige 2 sätestab, et enne käesoleva paragrahvi jõustumist esitatud sea- ja linnukasvatusega tegeleva käitaja kompleksloa taotluste menetlemisel kohaldatakse keskkonnaseadustiku üldosa seadust ning atmosfääriõhu kaitse seadust, jäätmeseadust või veeseadust, sõltuvalt käitise tegevusest ja keskkonnamõjust. Sätte eesmärk on tagada pooleliolevate menetluste jätkamine kehtiva õiguse kohaselt ilma uue taotluse esitamise vajaduseta.

Lõige 3 sätestab riigilõivu tagastamise enam tasutud osas juhul, kui isikul puudub veise kasvatuseks kompleksloa kohustus, loa taotluse menetlus on pooleli ning Keskkonnaamet menetleb kompleksloa taotlust edasi keskkonnaloa taotlusena.

Punktiga 85 täiendatakse seadust §-ga 169⁵ ja §-ga 169⁶. §-ga 169⁵ sätestatakse üleminekusätted peatükis 6¹ kehtestatud nõuete kohaldamiseks sea- ja linnukasvatuse käitistele. Paragrahvis nähakse ette nõuete järkjärguline rakendamine sõltuvalt käitise suurusest, et tagada käitajatele piisav aeg uute kohustustega kohanemiseks. Punkti 1 kohaselt rakendatakse nõudeid alates 1. septembrist 2030 käitistele, mille künnisvõimsus on 600 loomühikut või rohkem, s.o suurimatele käitistele, mille keskkonnamõju on kõige suurem. Punkti 2 kohaselt laieneb kohaldamisala alates 1. septembrist 2031 käitistele, mille

künnisvõimsus on 400 loomühikut või rohkem. Punkti 3 kohaselt kohaldatakse alates 1. septembrist 2032 peatükis 6¹ sätestatud nõudeid ülejäänud § 154¹ lõikes 2 nimetatud käitistele. Selline etapiviisi rakendamine on kooskõlas tööstusheite direktiiviga 2024/1785 ning võimaldab arvestada sea- ja linnukasvatuse eripära ning sektori majanduslikku suutlikkust.

§-ga 169⁶ seatakse üleminekusätteid kompleksloa alusel tegutsevate käitiste nõuete kohaldumisele. Üleminekusätteid on käitisepõhised. Üleminekureeglid seovad üksikute uute kohustuste kohaldamise konkreetse käitise tunnustega, eelkõige käitise peamist tegevusvaldkonda puudutava PVT-järelduste avaldamise kuupäeva, käitise tegevuse alustamise aja ning loa läbivaatamise või muutmise aluse olemasoluga ning käivituvad vastavalt nendele asjaoludele. Seetõttu ei kohaldu üleminekusätteid automaatselt ega üheaegselt kõigi komplekslubade suhtes, vaid rakenduvad iga käitise kohta eraldi, lähtudes sellest, millise käitisega on tegemist ja millise konkreetse üleminekusätte ning sellega seotud kohustuse kohaldamise eeldused on täidetud.

Paragrahvi 169⁶ lõikega 1 võetakse üle THD artikli 3 lõike 1 esimene lõik. Üleminekusätte kohaselt rakendatakse kavandatud seaduse § 41 lõike 2 punktides 6¹, 20 ja 21 ning §-s 44¹ sätestatud nõudeid nelja aasta jooksul pärast käitise peamise tegevusvaldkonna kohta käiva PVT-järeldusi käsitleva otsuse avaldamist, eeldusel et nimetatud PVT-järeldusi käsitlev otsus on avaldatud pärast 1. juulit 2026. Viidatud sätteid käivad keskkonnatoime tasemete ning keskkonnatoime piirväärtuste ja nende seire kohta ning on kõik uued loa tingimused.

Üleminekusätte eesmärk on tagada, et uued loatingimuste elemendid, nagu ressursikasutuse seire ning keskkonnatoime tasemed ja piirväärtused koos vastavushindamise tingimustega, rakenduksid sektori põhjal koos nendega seotud PVT-järelduste ajakohastamisega. Nimetatud nõuded eeldavad, et PVT-järeldustes on olemas uue lähenemise rakendamiseks vajalikud keskkonnatoime tasemed, võrdlusalused ja meetodilised lähtekohad, mis ütleavad, milliseid ressursse ja millisel viisil seirata ning kuidas keskkonnatoime tasemeid ja piirväärtusi määrata. Seetõttu ei seota nõuete kohaldamist üksnes tööstusheite direktiivi ülevõtmise üldkuupäevaga, vaid PVT-järelduste avaldamisega, mis on tööstusheite kompleksloa süsteemis keskne käivitav sündmus loa tingimuste ajakohastamiseks.

Üleminekusätte katab järgmised loatingimuste komponendid:

- § 41 lg 2 p 6¹ – loas sätestatavad seirenõuded asjakohaste ressursside (energia, vesi, tooraine) tarbimisele ja korduskasutamisele;
- § 41 lg 2 p 20 – keskkonnatoime tasemed ning keskkonnatoime piirväärtused, mis määratakse § 44¹ kohaselt;
- § 41 lg 2 p 21 – keskkonnatoime piirväärtustele vastavuse hindamise tingimused või viide sellistele tingimustele;
- § 44¹ – keskkonnatoime tasemete ja nende piirväärtuste määramise reeglistik, mille alusel kujundatakse loatingimused.

Nelja-aastane tähtaeg annab loa andjale ja käitajale mõistliku aja, et ajakohastada kompleksloa tingimused kooskõlas uute PVT-järeldustega ning korraldada vajalik andmekogumine ja seire ning vajaduse korral rakendada meetmeid, mis võimaldavad saavutada loas määratavad keskkonnatoime piirväärtused. Kui käitise peamise tegevusvaldkonna PVT-järeldusi käsitlev otsus avaldatakse näiteks 2028. aastal, tuleb § 41 lõike 2 punktides 6¹, 20 ja 21 ning §-s 44¹ sätestatud nõuetele vastavad loatingimused

kehtestada ja rakendada hiljemalt 2032. aastaks, st nelja aasta jooksul alates PVT-järeldusi käsitleva otsuse avaldamisest.

Sätet rakendatakse kooskõlas kompleksloa nõuete läbivaatamise üldise loogikaga. Loa tingimusi ajakohastatakse PVT-järelduste avaldamise järel ning üleminekusäte täpsustab, et just nendele uutele nõuetele antakse üleminekuks selge, direktiivist tulenev nelja-aastane ajaraam. Sellega välditakse ühtaegu kahte ebasoovitavat tulemust, milleks on ühelt poolt nõuete enneaegset rakendamist olukorras, kus sektori PVT-järeldustes ei ole veel uuteks loatingimusteks piisavalt selgeid keskkonnatoime tasemeid, ning teiselt poolt põhjendamatu viivitust, kus uued ressursikasutuse ja keskkonnatoime nõuded jääksid loa süsteemis kehtestamata määramata ajaks.

Paragrahvi 169⁶ lõige 2 sätestab, et sellistele käitistele, mille peamise tegevusvaldkonna kohta käivad PVT-järeldused on avaldatud pärast 1. juulit 2026 ning mis saavad alles pärast selliste PVT-järelduste avaldamist esmakordselt kompleksloa, kohaldatakse lõikes 1 osutatud sätteid alates PVT-järelduste avaldamise kuupäevast. Sätte eesmärk on eristada uusi käitisi olemasolevatest käitistest. Kui käitis saab oma esimese kompleksloa alles pärast seda, kui tema põhitegevusalaga seotud uued PVT-järeldused on avaldatud (pärast 1. juulit 2026), siis ei ole põhjendatud anda talle nelja-aastast üleminekuaega, vaid lõikes 1 nimetatud uued loatingimused peavad olema arvesse võetud kohe loa andmisel.

Näiteks kui peamise tegevusvaldkonna PVT-järeldusi käsitlev otsus avaldatakse 2028. aastal ning käitis saab kompleksloa 2029. aastal, kohaldatakse lõikes 1 nimetatud nõudeid käitise suhtes kohe esmase loa saamise järel. Sama loogika on ka kehtivas THS-is PVT-järeldusi käsitlevate otsuste rakendamisega, kus olemasolevad käitised saavad uue PVT-järelduste nõuete rakendamiseks nelja-aastase üleminekuaja, kuid esmakordselt loa saavate käitiste puhul tuleb uue PVT-järelduse nõudeid arvestada kohe loa andmisel.

Paragrahvi 169⁶ lõige 3 sätestab üleminekuorra selliste kompleksloa alusel tegutsevate käitiste jaoks, mille tegevusvaldkond kuulus THD I lisa kohaldamisalasse juba enne 4. augustit 2024, millel on kompleksluba ning mis on tegevust alustanud enne 1. juulit 2026. Nende käitiste puhul nähakse ette, et teatavaid uusi või oluliselt täpsustatud loatingimuste nõudeid ei pea kohaldama kohe seaduse jõustumisel, vaid need rakenduvad järk-järgult seoses loa ajakohastamisega ning hiljemalt kindlaks kuupäevaks.

Lõikes 3 nimetatud nõuded hõlmavad järgmist:

- kompleksloa tingimustes heite piirväärtuste määramise aluste täpsustamist (§ 41 lg 2 p 7);
- pinna- ja põhjavee ning pinnase kaitsemeetmete ja korrapärase seire nõuete täpsustamist, sealhulgas olmevee veevõtukohtade valgalade arvestamist ja tegevuskohas esinevatele asjakohastele ohtlikele ainetele tähelepanu juhtimist (§ 41 lg 2 p 9);
- keskkonnajuhtimissüsteemi nõudeid ja sellega seotud regulaarse aruandmise kohustust (§ 41 lg 2 p 23 ja 24 koostoimes §-ga 47²);
- PVT-järeldustega saavutatavast heitetasemest erandi tegemise lisatingimusi (§ 44 lg-d 7⁴–7⁷);
- kaudse heite korral reoveepuhasti mõju arvestamise lisatingimusi (§ 44 lg 12–14);
- heite piirväärtustele vastavuse hindamise tingimusi (§ 47¹).

Üleminekuorra eesmärk on tagada, et uute kohustuste rakendamine toimuks kooskõlas loa läbivaatamise loogikaga ning oleks käitajatele ja loa andjale ajaliselt teostatav. Nimetatud tingimusi on selgitatud seletuskirjas konkreetse sätte kohta käiva muudatusettepaneku juures.

Ajaliselt on lõige 3 üles ehitatud kolmele n-ö käivitavale sündmusele, millest kohaldub see, mis saabub varem. Esiteks rakenduvad nimetatud nõuded alates kompleksloa muutmisest, kui kompleksluba muudetakse kompleksloa nõuete läbivaatamise tulemusel THS-i § 49 lõike 1 punktis 4, 5, 6, 8 või 9 nimetatud juhul. See tagab, et juhul kui loa tingimusi peab sisuliselt ajakohastama, viiakse samas menetluses loa tingimustesse ka uued või täpsustatud tingimused. Teiseks, kui luba enne ei muudeta, tuleb nimetatud nõuded kohaldada hiljemalt nelja aasta jooksul pärast käitise peamist tegevusvaldkonda käsitleva PVT-järeldusi käsitleva otsuse avaldamist, tingimisel et see otsus on avaldatud pärast 1. juulit 2026. Kolmandaks sätestatakse lõpptähtajana, et nimetatud nõuded peavad rakenduma hiljemalt 1. septembrist 2036, et vältida olukorda, kus nõuete kohaldamine võiks venida määramata ajaks.

Seega on lõike 3 eesmärk tagada ühtaegu olemasolevate käitiste järjepidev üleminek, nõuete sidumine loa läbivaatamise ja PVT-järelduste ajakohastamise tsükliga ning ühtne lõpptähtaeg, millest alates peavad nimetatud nõuded olema kõikide asjaomaste käitiste puhul rakendunud.

Paragrahvi 169⁶ lõige 4 sätestab üleminekukorra sellistele käitistele, mille tegevusvaldkond kuulus direktiivi 2010/75/EL I lisasse juba enne 4. augustit 2024 ning mille käitaja on esitanud nõuetekohase kompleksloa taotluse enne 1. juulit 2026, tingimisel et käitis alustab tegevust enne 1. juulit 2027. Tegemist on selliste käitistega, mille loamenetlus algas enne uue õigusraamistiku kohaldamise kuupäeva, kuid mille tegevus algab ülemineku perioodil.

Lõikes 4 nähakse ette, et § 41 lõike 2 punktides 7, 9, 23 ja 24 ning § 44 lõigetes 6, 7, 7⁴–7⁷ ja 12–14 ning §-s 47¹ sätestatud uued või oluliselt täpsustatud loatingimused ei rakendu sellistele käitistele automaatselt seaduse jõustumisel, vaid kohaldatakse samadel alustel ja sama ajaraami järgi, nagu lõikes 3 kirjeldatud olemasolevate käitiste puhul. Sellega tagatakse, et lõikes 4 mainitud käitised ei satuks põhjendamatult ebasoodsamasse olukorda võrreldes käitistega, mis juba tegutsevad ja mis said kompleksloa enne 1. juulit 2026.

Sarnaselt lõikele 3 on lõike 4 loogika üles ehitatud kolmele alternatiivsele käivitavale sündmusele, millest kohaldub varaseim. Esiteks rakenduvad nimetatud nõuded alates kompleksloa muutmisest, kui kompleksluba muudetakse kompleksloa nõuete läbivaatamise tulemusel § 49 lõike 1 punktis 4, 5, 6, 8 või 9 nimetatud juhul. Teiseks, kui luba enne ei muudeta, kohaldatakse nõudeid hiljemalt nelja aasta jooksul pärast käitise peamist tegevusvaldkonda puudutava PVT-järeldusi käsitleva otsuse avaldamist, tingimisel et otsus on avaldatud pärast 1. juulit 2026. Kolmandaks on sätestatud lõpptähtajana 1. september 2036, et välistada nõuete kohaldamise põhjendamatult edasilükkumine ja tagada, et üleminek ei veniks määramata ajaks.

Lõikes 4 nimetatud nõuete sisu ja eesmärki on selgitatud seletuskirjas vastavate muudatuste juures. Üleminekusäte määrab üksnes nende kohaldumise ajastuse ja seose loa läbivaatamise ning PVT-järelduste ajakohastamise tsükliga.

Paragrahvi 169⁶ lõige 5 käsitleb eraldi § 44 lõigetes 3 ja 3¹ sätestatud nõuete üleminekukorda selliste käitiste puhul, mille tegevusvaldkond kuulus direktiivi 2010/75/EL I lisasse juba enne 4. augustit 2024. Need sätted on seotud eelkõige loatingimuste täpsustamisega ning loa ajakohastamisega, kui on vaja arvestada keskkonnakvaliteedi nõudeid ja nende täitmiseks vajalikke meetmeid. THS-i § 44 lõiked 3 ja 3¹ käivad heite piirväärtuste määramise kohta, mille tingimusi on võrreldes kehtiva seadusega täpsustatud.

Erinevalt lõigetest 3 ja 4 on lõikes 5 loa muutmise käivitavate sündmuste loetelu natukene kitsam. Nõudeid kohaldatakse kompleksloa muutmise arvates, kui kompleksloa muudetakse selle nõuete läbivaatamise tulemusel § 49 lõike 1 punktis 4, 5, 6 või 9 nimetatud juhul. Selline lähenemine on valitud, et siduda § 44 lõigetes 3 ja 3¹ sätestatud nõuete rakendamine eeskätt nende juhtudega, kus loa ajakohastamist nõuab üks järgmisest:

- käitise põhjustatud saastamise suurenemine, et on vaja vähendada heite piirväärtusi või määrata täiendavad heite piirväärtused,
- käitise tegevuse ohutuse tagamiseks tuleb kasutada muid meetmeid kui kompleksloas määratud;
- keskkonna kvaliteedinormatiive muudetakse või kehtestatakse uus keskkonna kvaliteedinormatiiv;
- loa kehtivuse tähtaega on vaja pikendada.

Kui nimetatud alustel kompleksloa varem ei muudeta, kohaldatakse § 44 lõikeid 3 ja 3¹ hiljemalt nelja aasta jooksul pärast käitise peamist tegevusvaldkonda puudutava PVT-järeldusi käsitleva otsuse avaldamist, tingimusel et otsus on avaldatud pärast 1. juulit 2026, või hiljemalt 1. septembrist 2036, olenevalt sellest, kumb kuupäev on varasem. Nagu lõigetes 3 ja 4, tagab ka siin lõpptähtaeg, et nõuete kohaldamine ei sõltu üksnes loa läbivaatamiste sagedusest ega jääks kestma määramata ajaks.

Paragrahvi 169⁶ lõige 6 reguleerib selliste käitiste üleminekut, mis on seotud enne 4. augustit 2024 direktiivi 2010/75/EL kohaldamisalasse kuuluvate tegevusaladega. See puudutab käitiseid mis tegelevad THS-i alusel kompleksloa alltegevusvaldkondade ja künnisvõimsuste kohta kehtestatud ministri määruses nimetatud külmaõhku alltegevusvaldkonnas ning tekstiili või kiu viimistlemisega ning mis alustasid tegevust enne 1. juulit 2026.

Nendele käitistele nähakse ette, et kehtestatavat seadust kohaldatakse nelja aasta möödumisel 1. juulist 2026, kuid erandina ei kohaldata samast kuupäevast automaatselt § 41 lõike 2 punktides 6¹, 20 ja 21 ning §-s 44¹ sätestatud nõudeid. Tegemist on uute ressursikasutuse ja keskkonnatoimega seotud loatingimustega, mille rakendamine eeldab sektoripõhiseid PVT-järeldusi ja nendes sisalduvaid keskkonnatoime tasemeid ning meetodilisi lähtekohti. Kuna lõike 6 käitised ei ole otseselt uue THD kohaldamisala laienemise sihtrühm, tagab erand proportsionaalsuse ning väldib uute kohustuste enneaegset kohaldamist.

Paragrahvi 169⁶ lõige 7 käsitleb uusi tegevusvaldkondi, mis on loetletud § 19 lõike 3 alusel kehtestatud ministri määruses, mis lisandusid uue THD kohaldamisalasse selle jõustumisel 4. augustil 2024. Nende käitiste puhul nähakse ette, et kehtestatavat seadust kohaldatakse nelja aasta möödumisel käitise peamise tegevusvaldkonnaga seotud PVT-järeldusi käsitlevate otsuste avaldamisest või hiljemalt 1. septembrist 2034, olenevalt sellest, kumb kuupäev on varasem.

Sarnaselt lõikega 6 välistatakse ka lõikes 7 nimetatud käitiste puhul § 41 lõike 2 punktides 6¹, 20 ja 21 ning §-s 44¹ sätestatud nõuete kohaldamine. Eesmärk on hoida direktiivi kohaldamisalasse enne uue THD avaldamist mittekuuluvate käitiste üleminek proportsionaalne ja realistlik, arvestades nende sektorite eripära ning PVT-järelduste ajakohastamise rütmi. Lõpptähtpäev 1. september 2034 tagab ühtlasi, et üleminek ei veniks määramata ajaks ning loa andmine ja järelevalve oleksid ajaliselt ette nähtavad.

Paragrahvi 169⁶ lõige 8 täpsustab, et kuni paragrahvi lõigetes 3–5 osutatud asjakohase kohaldamiskuupäevani kohaldatakse nendes lõigetes nimetatud käitiste suhtes THS-i redaktsiooni, mis kehtis enne käesoleva paragrahvi jõustumist. Säte välistab olukorra, kus ülemineku perioodil tuleks samale käitisele kohaldada nii uut kui varasemat regulatsiooni samaaegselt ilma selge kohaldamisloogikata. Ühtlasi tagab säte käitajale ja loa andjale õiguskindluse loa kehtivate tingimuste täitmisest ja järelevalvest ülemineku perioodil.

Paragrahvi 169⁶ lõige 9 sätestab, et käitiste puhul, millele antakse esimest korda kompleksluba pärast käitise peamise tegevusvaldkonna PVT-järeldusi käsitlevate otsuste avaldamist tingimusel, et see otsus on avaldatud pärast 1. juulit 2026, kohaldatakse komplekslubade andmise suhtes kehtestatava seaduse nõudeid alates PVT-järelduste avaldamise kuupäevast.

Sätte eesmärk on tagada, et uued käitised projekteeritakse ja loastatakse kohe kooskõlas ajakohaste PVT-järelduste ning uue THS-i raamistikuga ning neile ei kohaldata nelja-aastast üleminekuaega. See lähenemine on kooskõlas nii THD süsteemse loogika kui ka varasema THS-i praktikaga, mille kohaselt esmakordsel loa andmisel tuleb lähtuda kehtivatest PVT-järeldustest kohe ilma üleminekuajata.

Punktiga 86 täiendatakse seaduse normitehnilist osa, lisades viite Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2024/1785.

Eelnõu §-ga 2 muudetakse riigilõivu seadust.

Punktiga 1 jäetakse § 124 lõikest 2 välja tekstiosa „, veise-“, mis tuleneb veisekasvatuse tegevusvaldkonna väljajätmisest THS-i kohaldamisalast. See tähendab, et veisekasvatusest kaob kompleksloa kohustus ning kuna § 124 lõikes 2 nimetatud erand käib komplekslubade kohta, siis seda enam ei kohaldata.

Punktiga 2 tunnistatakse § 124 lõige 2 kehtetuks. Alates 2030. aasta 1. septembrist kaob sea- ja linnukasvatustelt kompleksloa kohustus, mille tõttu tunnistatakse lõige samast kuupäevast kehtetuks.

Eelnõu §-ga 3 muudetakse keskkonnatasude seadust.

Punktiga 1 muudatusega asendatakse KeTSi § 20 lõikes 5 sõna „reostusnäitajate“ sõnaga „saastenäitajate“. 2019. aasta 30. jaanuaril vastu võetud veeseaduses ei kasutata enam terminit „reostusnäitaja“. Veeseaduse alusel kehtestatud keskkonnaministri 8. novembri 2019. a määruses nr 61 „Nõuded reovee puhastamise ning heit-, sademe-, kaevandus-, karjääri- ja jahutusvee suublasse juhtimise kohta, nõuetele vastavuse hindamise meetmed ning saasteainesisalduse piirväärtused“ on sätestatud, et saastenäitaja piirväärtus on maksimaalne lubatud saasteaine sisaldus suublasse juhitud kasutatud vees või vett iseloomustav muu omadus, näiteks temperatuur, mille ületamise korral loetakse vesi üle kahjutuspiiri rikutuks. Seega on terminoloogiliselt õigem kasutada terminit „saastenäitaja“. Sisulist muutust senistes põhimõtetes see kaasa ei too.

Punktiga 2 muudatusega tunnistatakse kehtetuks § 33⁵ lõige 3, mille kohaselt anti valdkonna eest vastutavale ministrile volitusnorm kehtestada määrusega nõuded Keskkonnaametile

elektroonilisel teel esitatavate dokumentide vormingu ja allkirjastamise ning elektroonilise teabevahetuse kohta.

See määrus ei ole enam asjakohane, kuna keskkonnatasu deklaratsioone, aruandeid ja muid keskkonnakasutusega seotud dokumente esitatakse Keskkonnaametile keskkonnaotsuste infosüsteemi KOTKAS kaudu, mitte enam e-keskkonnaametis.

Punktiga 3 muudatusega sätestatakse, et Keskkonnaamet võib automaatse haldusakti ja dokumendina anda:

- 1) korralduse keskkonnatasu deklaratsiooni esitamiseks;
- 2) korralduse keskkonnatasu deklaratsioonis esinevate puuduste kõrvaldamiseks;
- 3) ettekirjutuse maavara kaevandamise mahu aruande esitamiseks;
- 4) väljavõtte, õiendi või tõendi Keskkonnaametile esitatud keskkonnatasu deklaratsiooni kohta.

Kehtiva sätte kohaselt kehtestab minister määrusega automaatsete haldusaktide ja dokumentide nimekirja. See nimekiri on kehtestatud keskkonnaministri 20. juuni 2011. a määrusega nr 34 „Nõuded Keskkonnaametile elektroonilisel teel esitatavate dokumentide vormingu ja allkirjastamise kohta, elektroonilise teabevahetuse kohta ning automaatsete haldusaktide ja dokumentide loetelu“ (edaspidi *määrus nr 34*). Arvestades, et määrus ei ole muus osas enam vajalik (vt punkti 3 selgitus), ei ole ühe mõistlik neljapunktise loetelu kehtestamiseks määrust säilitada. Seetõttu kehtestatakse volitusnormi asemel loetelu seadusega. Punkti 3 sõnastus on sama kui määruse nr 34 § 7¹ (automaatselt antavate haldusaktide ja dokumentide loetelu) sõnastus.

Punktiga 4 muudatusega täiendatakse KeTSi § 34¹ lõiget 1 punktiga 5 ja sätestatakse, et Keskkonnaamet määrab keskkonnatasu teatega tasumisele kuuluva summa ka juhtudel, kui merevette väljutatakse naftat, naftasaaduseid, mineraalõli või tahke kütuse ja muu orgaanilise aine termilise töötlemise vedelsaaduseid. Näiteks, kui laevade punkerdamise käigus või reostunud pilsivee merre pumpamisel toimub naftasaaduste heide merevette. Keskkonnatasu arvutamise ja deklareerimise kohustus on praegu laeva tegelikul valdajal. Tihti esineb olukordi, kus laeva tegelikku valdajat (operaatorit/omanikku) on väga keeruline suunata esitama loata tegevuse keskkonnatasu deklaratsiooni ning Keskkonnaamet peab lõpuks tasumisele kuuluva summa ikkagi määrama maksukorralduse seaduse § 92 lõike 1 punkti 1 või 2 alusel. Sättega kiirendatakse tasunõude esitamise protsessi. Samuti ei ole laeva operaator/tegelik omanik üldjuhul teadlik, et juhtus õnnetus ja merre juhiti saasteaineid ning selle eest tuleb Eesti territoriaalvetes ja majandusvööndis tasuda keskkonnatasu. Merereostusjuhtumi keskkonnatasu määramisel rakendatakse KeTSi § 27 lõike 1 alusel naftasaaduste korral 50-kordset saastetasumäära.

Punktiga 5 muudetakse KeTSi § 45 lõiget 2¹ ja sätestatakse, et raadamisõiguse tasu maksnud isikul on õigus taotleda makstud raadamisõiguse tasu tagastamist ühe aasta jooksul pärast metsaseaduse § 41 lõikes 13 sätestatud tähtaja lõppu. Nimetatud sätte järgi võib metsaomanik teha raiet 24 kuu jooksul pärast kümne päeva möödumist metsateatise registreerimisest metsaregistris või pärast metsakaitseeksperdi akti registreerimist metsaregistris.

Varem oli võimalik taotleda tagastamist kahe aasta jooksul. See säte koostati eeldusel, et metsateatis kehtib aasta, seega kokku sai tagastamist taotleda kolm aastat nagu on ette nähtud teiste tasude puhul ja ka maksukorralduse seaduses üldiselt. Riigilõivuseaduse muutmise ja

sellega seondvalt teiste seaduste muutmise seadusega (RT I, 30.12.2023, 1, jõust 01.07.2024) muudeti metsaseaduses metsateatise kehtivus kahele aastale, seega jääks muudatuseta metsateatistel raadamisõiguse tagastamiseks kokku neli aastat, mis on võrreldes teiste keskkonnatasudega põhjendamatult pikem periood.

Punktiga 6 muudatusega täpsustatakse § 55³ lõike 3 sõnastust, mis sätestab aastas kohaliku omavalitsuse poolt väljamakstava tuuleenergiast elektrienergia tootmise tasu maksimaalse suuruse eluruumi kohta. Varasemat sõnastust täpsustatakse kuupäeva lisamisega, sisulist muutust lõikes ei tehta. Sätte algne sõnastus ei arvesta olukorraga, kus ühe aasta jooksul võib kehtida kaks erinevat töötasu alamäära (näiteks käesoleval 2026. aastal). Seetõttu on vajalik täpsustada, mis kuupäeva seisuga kehtiv töötasu alammäär tuleb tasu väljamaksmisel aluseks võtta. Tähtaja seadmisel on lähtutud tuuleenergiast elektrienergia tootmise tasu taotluste esitamise tähtajast, milleks on samuti 1. märts. Muudatusega tagatakse mõjualade elanike võrdne kohtlemine ja suurem õigusselgus.

Eelnõu § 4 sätestab seaduse jõustumisaja.

Seaduse § 1 punktid 6, 15, 78, 80 ja 84 ning § 2 punkt 2 on kavandatud jõustuma 2030. aasta 1. septembril. Hilisem jõustumisaeg on seotud tööstusheite direktiivi alusel sätestatud uue sigade ja lindude intensiivkasvatusele pühendatud peatüki jõustumise tähtpäevaga.

Seaduse § 3 punkt 5 jõustub 2027. aasta 1. mail, arvestades maksukorralduse seaduse § 4¹. Maksuseaduse, samuti selle muudatuse vastuvõtmise ja jõustumise vahele peab üldjuhul jääma vähemalt kuus kuud. Sätet ei kohaldata maksukohustuslast soodustava mõjuga maksuseaduse ja selle muudatuse korral.

Ülejäänud seadusesätted jõustuvad üldises korras.

Seaduseelnõu menetlemise ajal on Euroopa Liidu tasandil menetluses Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiive 2008/98/EÜ, 2010/75/EL, (EL) 2015/2193 ja (EL) 2024/1785 seoses teatavate nõuete lihtsustamisega ja halduskoormuse vähendamisega ehk nn keskkonnaomnibuss, millega kavandatakse muuhulgas muuta tööstusheite direktiivi, eesmärgiga lihtsustada teatavaid nõudeid ja vähendada halduskoormust. Keskkonnaomnibuss keskendub ettevõtjate ja pädevate asutuste halduskoormuse vähendamisele, loamenetluste ja aruandluse lihtsustamisele ning regulatsiooni paindlikumale rakendamisele, säilitades samal ajal keskkonna ja inimeste tervise kaitse kõrge taseme. Keskkonnaomnibussi jõustumisel tekib vajadus muuta tööstusheite seadust ning üle vaadata ka käesolevas eelnõus kavandatud kompleksloa nõuded. Keskkonnaomnibuss on plaanitud jõustuma 2027. esimeses kvartalis. Eeltoodust hoolimata esitatakse käesolev eelnõu kooskõlastamiseks, kuna kavandavad muudatused on piiritlevad konkreetsete sätetega.

4. Eelnõu terminoloogia

Seoses direktiivi 2024/1785 ülevõtmisega sõnastatakse seaduses järgmised uued terminid:

1) Keskkonnatoime – tarbimistasemetega, materjalide, vee ja energiaressursside ressursitõhususega, materjalide ja vee korduskasutamisega ning jäätmetekkega seotud toime.

2) Keskkonnatoime piirväärtus – loas määratud toimeväärtus, väljendatuna kindlaksmääratud tingimuste jaoks kindlates parameetrites, mida ei tohi ületada.

3) Parima võimaliku tehnikaga saavutatav keskkonnatoime tase – keskkonnatoime tase, mis on saavutatav tavapärastel käitamistingimustel PVT-järeldustes kirjeldatud parima võimaliku tehnika või parimate võimalike tehnikate kombinatsiooni kasutamisel.

4) Võrdlusalused – parima võimaliku tehnikaga saavutatavate keskkonnatoime tasemete soovituslik vahemik, mida tuleb kasutada keskkonnajuhtimissüsteemis võrdluseks.

5) Kujunemisjärgus tehnikaga saavutatav heitetase – heitetase, mis on saavutatav tavapärastel käitamistingimustel PVT-järeldustes kirjeldatud kujunemisjärgus tehnika või kujunemisjärgus tehnikate kombinatsiooni kasutamisel, väljendatuna teatava ajaperioodi keskmise väärtusena kindlaksmääratud võrdlustingimustes.

6) Kujunemisjärgus tehnikaga saavutatav keskkonnatoime tase – rida keskkonnatoime tasemeid, mis on saadud tavapärastel käitamistingimustel kujunemisjärgus tehnika või kujunemisjärgus tehnikate kombinatsiooni abil, nagu on kirjeldatud PVT-järeldustes.

7) Tööstuse põhjalik ümberkujundamine – tööstusettevõtjate poolt kujunemisjärgus tehnika või parima võimaliku tehnika rakendamine, mis hõlmab kogu käitise või selle osa konstruktsiooni või tehnoloogia olulist muutmist või olemasoleva käitise asendamist uue käitisega, mis võimaldab väga oluliselt vähendada kasvuhoonegaaside heidet kooskõlas kliimanetraalsuse eesmärgiga ja optimeerib kaasnevat keskkonnakasu vähemalt sellises ulatuses, mida on võimalik saavutada kohaldatavates PVT-järeldustes kindlaksmääratud tehnikaga, võttes arvesse keskkonnalist ristmõju.

8) Käitamisreeglid – Euroopa Liidu õigusaktides sätestatud nõuetele vastavad reeglid, mille alusel sätestatakse heite piirväärtused, keskkonnatoime piirväärtused, nendega seotud seirendused ning asjakohasel juhul sõnniku maale laotamise tavad, saastuse vältimise ja leevendamise tavad, söötmise korraldus, sööda ettevalmistus, loomade pidamisviis, sõnnikukäitlus (sealhulgas kogumine, ladustamine, töötlemine ja maale laotamine), ning surnud loomade ladustamine.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu vastab Euroopa Liidu õigusele. Eelnõukohase seadusega võetakse üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2024/1785, millega muudeti direktiivi 2010/75/EL tööstusheite kohta ning nõukogu direktiivi 1999/31/EÜ jäätmete ladestamise kohta. Direktiivi ülevõtmist käsitlev tabel on toodud seletuskirja lisan 2.

6. Seaduse mõjud

Tööstusheite seaduse ajakohastamisel ja täpsustamisel kooskõlas tööstusheite direktiivi (EL) 2024/1785 nõuetega on keskendutud peamiselt kehtiva korra selgemaks ja süsteemsemaks muutmisele, parima võimaliku tehnika rakendamise edendamisele ning kompleksloa kui keskkonnakorraldusliku instrumendi toimimise tõhustamisele. Mõjude kujunemisel on määrav see, et muudatused ei muuda tööstusheite regulatsiooni põhilooikat, vaid täpsustavad selle rakendamise viise ja menetluslikke lahendusi, et tagada parem õigusselgus, proportsionaalsus ning ressursside tõhusam kasutamine.

Kavandatud muudatused mõjutavad eelkõige 248 tööstuskäitist ning Keskkonnaameti tegevust. Ettevõtjate halduskoormus väheneb märkimisväärselt, kuna komplekslubade kohustus kaob ligi 73% senistest käitistest. Ülejäänud u 27% käitiste puhul täpsustatakse olemasolevate komplekslubade tingimusi. Muudatustest varasem ja kõige olulisem on nõue auditeerida ettevõtte keskkonnajuhtimissüsteemi. Muud lisanduvad tingimused rakenduvad järk-järgult kompleksloa muutmise kaudu ning mitme tegevusala puhul alles pikema üleminekuaja jooksul (nt keskkonnatoime tasemete kehtestamine suurte põletusseadmete

puhul eelduslikult alates 2036. aastast). Keskkonnaametile tähendab muudatus ühelt poolt komplekslubade arvu vähenemisega kaasneva koormuse vähenemist ning teisalt võimalust keskenduda järelevalve tõhustamisele ja keskkonnanõuete sisulisemale rakendamisele.

Mõju avaldub eelkõige keskkonnakaitse taseme paranemises, loamenetluste ühtlustamises ja kiirenemises ning koormuse ümberjaotumises nii käitajate kui ka loa andja tasandil. Samal ajal arvestatakse seaduse rakendamisel vajadusega tagada ettevõtjatele piisav üleminekuajag ning võimalus kohaneda täpsustatud nõuetega, vältides järske ja ebaproportsionaalseid mõjusid. Seadus on kujundatud selliselt, et uute nõuete lisandumist tasakaalustab reeglite selginemine ja menetluspraktika tõhustumine, mis tervikuna loob eeldused tööstusheite valdkonna jätkusuutlikuks ja ettenähtavaks arenguks. Seaduse rakendamine ei too kaasa olulisi riske ning sellega ei kavandata põhimõttelisi muudatusi õiguskorras. Seetõttu ei ole seletuskirjale lisatud HÕNTE § 46 nõuetele vastavat põhjalikku mõjuanalüüsi. Muudatustel ei ole sotsiaalset, sealhulgas demograafilist mõju ega mõju riigikaitsele ja välissuhetele. Mõju avaldub majandusele, ametnike töökoormusele ja ülesannete hulga ning avalike teenuste kättesaadavusele.

Keskkonnaameti järelevalve ja loamenetluse töökoormust väljendatakse täistööaja ekvivalendina (edaspidi *FTE*), mis kajastab konkreetsele tegevusele kuuluvat tööaega võrrelduna ühe täistööajaga ametniku aastase tööajaga ega ole üks-ühele võrdsustatav ametikohtade arvuga.

6.1. Mõju avaldav muudatus

Veisekasvatusega tegelevad käitised arvatakse THS-i kohaldamisalast välja.

Sihtrühm

1. Veisekasvatusega tegelevad käitised (seisuga 27.02.2026 on kompleksluba 99 veisekasvatusekäitisel, mis on 92 eri ettevõtte omandis).
2. Keskkonnaameti ametnikud (3,5 FTE loamenetluse ja 2 FTE järelevalve töövood, sealhulgas veekeskkonna ja välisõhu valdkond).

Kaasnev mõju

Majanduslikud mõjud: mõju ettevõtlusele, halduskoormus

Ettevõtjate halduskoormus väheneb, kuna kompleksloa saamiseks või muutmiseks esitatavate andmete hulk väheneb tunduvalt. Enam ei pea veisekasvatusega tegelev käitaja täitma kompleksloa taotluse tööstusheite eriosa. Kompleksloaga peab ette nägema konkreetseid heite piirväärtused, mille kontrollimiseks tuleb kavandada ka konkreetne seirekorraldus. Keskkonnalubades ei kehtestata samasugustel alustel heite piirväärtusi ja seirekorraldust nagu komplekslubadel, mis tähendab, et käitajatel võib väheneda esitatavate andmete maht. Lisaks kaovad korralised kontrollid, nende asemel tehakse riskipõhist kontrolli.

Kehtiva THS-i kohaselt on veisekasvatus kompleksloa kohustusega tegevusala. Samas ei kuulu veisekasvatus THD kohaldamisalasse ning seetõttu ei ole selle tegevusala suhtes kehtestatud kogu Euroopa Liidu jaoks ühtseid PVT-järeldusi. Eesti on veisekasvatusele välja töötanud riigisisese PVT-järeldused keskkonnaministri käskkirjaga. Seadusega arvatakse veisekasvatus THS-i kohaldamisalast välja, mistõttu tunnistatakse kehtetuks ka veisekasvatuse suhtes kehtestatud riigisiseste PVT-järelduste käskkiri. Veisekasvatuse PVT-järelduste võrdlus kehtivate õigusaktidega näitab, et valdav osa PVT-järeldustes sisalduvatest nõuetest on juba teistes kehtivates õigusaktides sätestatud ning on käitajatele

siduvad. Seega ei anna PVT-järeldestel põhinev kompleksloakohustus veisekasvatuse puhul põhjendatud regulatiivset lisandväärtust.

Veisekasvatuse PVT-järeldeste kehtetuks tunnistamise majanduslik mõju käitajatele on sõnnikuhoidlate rajamise ja rekonstrueerimise kontekstis pigem soodne. Kehtivate PVT-järeldeste kohaselt ei käsitata uute laguuntüüpi vedelsõnnikuhoidlate rajamist parima võimaliku tehnikana, mistõttu on kujunenud olukord, kus uute hoidlate rajamisel eelistatakse või nõutakse rõngasbetoonist mahuteid, mis on märkimisväärselt kallimad kui alternatiivsed lekkekindlad laguunlahendused. Veisekasvatuses on üks peamisi kitsaskohti just vedelsõnnikuhoidlate mahutavus. Suurte piimakarjade puhul on vajalikud hoidlad väga mahukad ning nende rajamine üksnes betoonkonstruktsioonidena tähendab ettevõtjatele märkimisväärselt kulu.

PVT-järeldeste kehtetuks tunnistamine loob võimaluse kasutada ka teisi tehnilisi lahendusi, sealhulgas lekkekindlaid laguuntüüpi hoidlaid, mis on ehituslikult lihtsamad ja investeringuna odavamad. Samal ajal ei tähenda see keskkonnakaitse vähenemist. Veeseaduse § 164 lõike 5 kohaselt peab sõnnikuhoidla olema lekkekindel kogu kasutusea jooksul ning selle konstruktsioon peab tagama ohutuse ja lekete vältimise nii hoidla täitmisel kui ka tühjendamisel.

Hoidla tüüp	Maht	Hind	€/m³
Laguuntüüpi hoidla (HDPE, ilma katusega)	20 000 m ³	216 000 €	10,8 €/m³
Laguuntüüpi hoidla	10 000 m ³	~108 000 €	~11 €/m³
Rõngasbetoonhoidla	10 000 m ³	~391 500 €	~39 €/m³

Vedelsõnnikuhoidlate rajamise kulu sõltub oluliselt kasutatavast konstruktsioonist. Näiteks ligikaudu 10 000 m³ mahuga rõngasbetoonist vedelsõnnikuhoidla rajamise maksumus on u 350 000–400 000 eurot (35–40 €/m³). Samas suurusjärgus lekkekindla HDPE membraaniga laguuntüüpi hoidla rajamise maksumus on u 100 000–120 000 eurot (10–12 €/m³). Seega võib investeringukulu sõltuvalt valitud tehnilisest lahendusest erineda ligikaudu kolm-neli korda. Soodsama lahenduse kasutamine võib aidata käitajatel lahendada hoidlate mahutavuse probleemi väiksema investeringukuluga, säilitades samas veeseaduse nõude, et hoidlad peavad olema lekkekindlad kogu nende kasutusaja jooksul.

Üleminek keskkonnalubadele ei vabasta käitajaid keskkonnanõuete täitmisest, kuid võimaldab lihtsamat ja proportsionaalsemat halduskoormuse jaotust, kus kohustused tulevad otse konkreetse keskkonnaaspekti riskitasemest. Lühiajaliselt võib üleminekuga kaasneva vajadus täpsustada loaandmeid või korrastada infosüsteemides kajastuvat teavet, kuid see on ühekordne koormus. Loa omanikel tuleb pärast seaduse jõustumist nelja aasta jooksul üle minna keskkonnaloale. Ümbervormistamise algatab Keskkonnaamet ning see toimub avatud menetluseta, kuna käitise tegelik tegevus ei muutu ning keskkonnamõju ei suurene. Lubade ümbervormistamine on lühiajaline koormus Keskkonnaametile.

Kokkuvõttes on muudatusel positiivne majanduslik mõju ettevõtjatele. Mõõdukalt positiivset mõju avaldab halduskoormuse vähenemine: keskkonnaloa taotluse andmekoosseis ning aruandlus lihtsustub.

Keskkonnamõju

Tööstuskäitiste heite vähendamise regulatsioon põhineb parimat võimalikku tehnikat käsitlevate järelduste järgimisel. PVT-järeldustes kehtestatud tehnikad ning heitetasemed kantakse kompleksloale. Keskkonnaministri käskkirjaga kehtestatud PVT-järeldused veiste intensiivkasvatuse kohta tunnistatakse pärast seaduse jõustumist kehtetuks. Veisekasvatuse PVT-järelduste kehtetuks tunnistamisega kaob veiste intensiivkasvatusega tegelevatelt käitistelt laguunide rajamise keeld, mis tuleneb praegu sellistele käitistele kohalduvatest PVT-järeldustest. Sõnnikuhoidla lekkekindluse nõue jääb kehtima sõltumata sellest, kas tegemist on rõngasbetoonhoidla, betoonlaguuni või membraaniga laguuntüüpi hoidlaga.

Veisekasvatuse PVT-järelduste läbivaatusel tuvastati, et veekaitsega seotud nõuded (nt sõnnikuhoidlate lekkekindlus, piisav mahutavus ja sõnniku laotamise piirangud) tulenevad juba teistest kehtivatest õigusaktidest, eelkõige veeseadusest ja nitraadidirektiivist. Seetõttu ei anna PVT-järeldustel põhinev kompleksloakohustus veekaitse seisukohalt regulatiivset lisaväärtust. Seega ei kaasne muudatusega otseselt olulist mõju veekeskkonnale. Olulised keskkonnaaspekte, eelkõige veekeskkonnaga seotud nõudeid, regulaarivad ka edaspidi eriseadused ning nende täitmist kontrollitakse jätkuvalt. Muudatused puudutavad eeskätt regulatsiooni vormi ja loamenetluse korraldust, mitte keskkonnanõuete sisulist taset.

Riigivalitsemine: mõju keskvalitsuse korraldusele – avalikud teenused, mõju riigieelarvele

Muudatus mõjutab Keskkonnaameti töökorraldust eelkõige loamenetluse ja järelevalve korraldamise kaudu. Kompleksloa kohustuse kaotamine vähendab loamenetluse keerukust. Muudatus ei vähenda otseselt järelevalve vajadust, kuna veisekasvatus avaldab veekeskkonnale suurt mõju. Kuid plaaniliste kontrollide asemel tehakse edaspidi riskipõhist kontrolli.

Veisekasvatuse kompleksloa korralisteks kontrollideks kulus 2025. aastal ligikaudu 0,86 FTE-d ning 2026. aastaks on planeeritud ligikaudu 1,85 FTE-d, kusjuures koos järel- ja erakorraliste kontrollidega ulatub järelevalve kogukoormus hinnanguliselt vastavalt 1 ja 2 FTE-ni. Arvestades, et veisekasvatused avaldavad ka edaspidi veekeskkonnale suurt mõju, ei anna kompleksloalt keskkonnaloale üleminek järelevalves märkimisväärset kokkuhoidu. Küll aga võib lihtsam loamenetlus vähendada Keskkonnaameti halduskoormust, sest edaspidi ei kuulu taotluse ja loa koosseisu tööstusheite eriosa. Samas on endiselt vajalik tegevust reguleerida keskkonnaloaga. Hinnanguliselt võib muudatus kaasa tuua loa andja töökoormuse vähenemist 10% ehk 0,35 FTE võrra.

Muudatus, millega veisekasvatuse ettevõtted viiakse komplekslubade süsteemist üle keskkonnalubadele, ei avalda olulist mõju riigieelarvele. Võimalik mõju seisneb väikeses halduskulude vähenemises nii lubade menetlemisel kui ka nende muutmisel, kuna keskkonnalubade menetlus on üldjuhul lihtsam ja vähem ressursimahukas. Samuti võib riigilõivutulu mõnevõrra väheneda või suurenda sõltuvalt sellest, kas veisekasvatuse käitiste arv kasvab. Samas on veisekasvatuse valdkonnas juba kehtestatud riigilõivudele teatud soodustused, mistõttu jääb mõju riigieelarvele tervikuna marginaalseks. Kokkuvõttes ei ole muudatusel olulist ega märkimisväärset mõju riigieelarve tuludele ega kuludele.

6.2. Mõju avaldav muudatus

Sigade ja lindude intensiivkasvatuse reguleerimine alates 1. septembrist 2030 keskkonnaloa alusel ning sellistele käitistele EL-i ühtsete käitamisreeglite täitmise kohustuse seadmine.

Sihtrühm

1. Sigade ja lindude intensiivkasvatusega tegelevad käitised, mis kuuluvad THS-i lisatava 6¹. peatüki kohaldamisalasse (kompleksloaga sea- ja linnukasvatuse käitisi on praegu kokku 57, mis on 32 eri ettevõtte omandis).
2. Keskkonnaameti ametnikud (2 FTE loamenetluse ja 1 FTE järelevalve töövood, sealhulgas veekeskkonna ja välisõhu valdkond).

Kaasnev mõju

Muudatus kujundab ümber sea- ja linnukasvatuse intensiivkasvatuse loakohustuse ja loa nõuete rakendamise mudeli. Muudatuse eesmärk on minna kompleksloalt järk-järgult üle keskkonnaloale, säilitades samal ajal ühtlustatud ja kõrge keskkonnakaitse taseme Euroopa Liidu ühtsete käitamisreeglite kaudu. Käitiste nõuded ei kujune edaspidi individuaalselt kompleksloa ega PVT-järelduste kaudu, vaid lähtuvad Euroopa Komisjoni rakendusaktiga kehtestatavatest käitamisreeglitest.

Muudatus mõjutab kõiki sea- ja linnukasvatusega tegelevaid käitisi, millel on praegu kompleksloa (kokku 57 käitist). Muudatused ei rakendu kohe, mis tagab sektorile piisava kohanemisaja. Peatüki 6¹ jõustumine on seotud Euroopa Komisjoni rakendusaktiga kehtestatavate käitamisreeglite avaldamisega. Rakendusakt tuleb kehtestada hiljemalt 1. septembril 2026 ning nõuded hakkavad kohalduma neli aastat pärast käitamisreeglite avaldamist, eelduslikult alates 2030. aastast, täpsemalt rakendusakti avaldamise kuupäevast.

Lisaks on ette nähtud nõuete järkjärguline kohaldumine käitise tegevusmahu järgi, et vähendada üleminekuga seotud riske ja koormust ning võimaldada nii käitajatele kui ka loa andjale sujuvat rakendamist. Nõuded hakkavad esmajärjekorras kohalduma käitistele, mille tegevusmaht on vähemalt 600 loomühikut, üks aasta hiljem käitistele, mille tegevusmaht on vähemalt 400 loomühikut ning seejärel ka käitistele, mis vastavad THS-i § 154¹ lõike 2 kohastele künnisvõimsustele (sigade kasvatamisel 350 LÜ, ainult munakanade kasvatamisel 300 LÜ, muude kodulinnukategooriate kasvatamisel 280 LÜ ning sigade ja kodulindude kasvatamisel mis tahes kombinatsioonis alates 380 LÜ). Kuna kehtiv künnisvõimsus on suurem kui uue süsteemi järkjärgulisel rakendumisel kavandatavad künnised 4–6 aasta perspektiivis, võib lisanduda süsteemi ka uusi käitisi, millele hakkavad kehtima keskkonnaloa ja Euroopa Liidu käitamisreeglite kohustused tegevusmahu ja kohaldumise ajagraafiku järgi.

Peamine oodatav mõju on käitajate halduskoormuse vähenemine, samuti väheneb loa andja töökoormus, kuna keskkonnaloa menetlus ja haldamine on võrreldes kompleksloaga lihtsam ja nõuab vähem ressursse. Kompleksloa asendumine keskkonnaloaga vähendab eeskätt menetluste ulatust ja detailsusastet, mis omakorda võimaldab Keskkonnaametil suunata ressursse riskipõhiselt ja keskenduda järelevalves tegevustele, millel on suurim mõju välisõhule ja veekeskkonnale. Samas tuleb arvestada, et uute käitiste lisandumine süsteemi võib osaliselt suurendada keskkonnaloa menetluste arvu. Mõju suurus sõltub sellest, kui palju uusi käitisi ületab tulevikus § 154¹ lõike 2 kohased künnised ning milliseks kujuneb sektori tootmisstruktuur.

Majanduslikud mõjud: mõju ettevõtlusele, halduskoormus

Muudatuse majanduslik mõju avaldub eelkõige käitajate halduskoormuse muutuses ning võimalikest kohanemiskuludest, mis sõltuvad käitamisreeglite sisust ja käitise tegevusmahust. Arvestades, et 6¹. peatükki hakatakse kohaldama neli aastat pärast Euroopa Komisjoni rakendusaktiga kehtestatavate käitamisreeglite avaldamist, jääb käitajatele

ettevalmistusteks piisavalt aega. Lisaks vähendab järkjärguline kohaldumine riski, et ulatuslikke muudatusi peaks samaaegselt tegema sektori kõigis käitistes.

Suurim mõju on olemasolevatele (praegu kompleksloaga) sea- ja linnukasvatuskäitistele, kuna keskkonnaloa menetlus on üldjuhul lihtsam ja vähem ressursimahukas kui kompleksloa menetlus. Keskkonnaloa alusel tegevus hakkab tuginema Euroopa Liidu ühtsetele käitamisreeglitele. See aitab vähendada erinevaid lähenemisi loamenetluse käigus kui ka vajadust teha sagedasi ja mahukaid loa muudatusi. Loa muutmise algatab Keskkonnaamet ning käitaja peab vajaduse korral esitama lisaandmeid.

Samas tuleb arvestada, et madalamate künniste jõustumisel (600 loomühikut, seejärel 450 loomühikut ning edasi § 154¹ lõike 2 künnised) võib süsteemi lisanduda uusi käitisi, millel tekib keskkonnaloa taotlemise ja käitamisreeglite täitmise kohustus. See toob kaasa vajaduse kohandada tegevust ja vajaduse korral investeerida meetmetesse, mida käitamisreeglid eeldavad (nt sõnnikukäitluse tarvis, ammoniaagi ja lõhna vähendamine, veekasutuse ja toitainete juhtimine). Mõju suurus sõltub sellest, kui paljud käitised tulevikus künnise ületavad ning millised nõuded rakendusaktiga kehtestatakse.

Riigivalitsemine: mõju valitsusasutuste korraldusele, mõju riigieelarvele

Kompleksloalt keskkonnaloale üleminek tähendab, et Keskkonnaametile muutub nii menetluste sisu kui ka nende maht. Üksikute lubade menetlemisel võib väheneda detailsete, käitisespetsiifiliste loatingimuste määramine, kuid suurenedavad võivad keskkonnaloade menetluste arv juhul, kui uute künniste tõttu lisandub süsteemi uusi käitisi. Lisanduvate käitiste täpne arv ei ole praegusel hetkel täpselt ennustatav. Paragrahvi 169⁴ lõige 1 sätestab, et sea- ja linnukasvatusega tegelevate käitiste kompleksload vormistab loa andja 1. septembrist 2030 arvates ühe aasta jooksul keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 53 lõike 3 alusel kehtestatud andmekoosseisuga keskkonnaloaks. Sellisel juhul otsustab loa andja varem kehtinud loa ümbervormistamise avatud menetluseta. Ümbervormistamine põhjustab loa andjale ajutist töökoormuse kasvu, kuid avatud menetluseta on see kiirem ja lihtsam kui avatud menetluse puhul .

Käitamisreeglite ühtne EL-i raamistik võib Keskkonnaameti jaoks vähendada töö varieeruvust ning lihtsustada menetluste standardimist. Kui nõuete tuum on määratud otsekohaldavas rakendusaktis, väheneb vajadus iga käitise puhul nõudeid n-ö uuesti kujundada, mis toetab menetluste kiirust ja ühtlust. Samuti võib see vähendada vaidlusriski, kuna ühtsetel reeglitel on tugevam ja selgem normatiivne alus kui üksikjuhtumi loatingimuste detailsetel kaalutlustel. Arvestades, et nõuete osakaal üldkokkuvõttes ei vähene, säilib käitiste korraline kontroll ja tõenäoliselt lisandub uusi loakohuslasi, ei ole töökoormuse muutumist Keskkonnaametis ette näha.

Mõju riigieelarvele on eelkõige seotud tööjõukuluga ning sõltub sellest, kas Keskkonnaamet suudab üleminekuperioodil töömahtu katta olemasolevate ressursside ümberjaotamisega (sh digiteeritud töövood, menetluste standardimine) või on vaja palgata töötajaid juurde. Kuna nõudeid hakatakse kohaldama alles neli aastat pärast käitamisreeglite avaldamist ja järkjärgult, on võimalik mõju hinnata pärast tööplaanide ja menetluskorralduse kujundamist.

Keskkonnamõjud: mõju välisõhule, mõju jäätmekäitlusele ja ringmajandusele, mõju merekeskkonnale ja veele ning inimeste tervisele

Sea- ja linnukasvatuse intensiivkasvatusele kehtestatakse ühtlustatud EL-i käitamisreeglid, mille eesmärk on tagada kogu liidus keskkonnakaitse ühesugune miinimumtase ja

vähendada sektorist tulenevat koormust eelkõige välisõhule ja veekeskkonnale. Kuna loomakasvatuse keskkonnamõju avaldub sageli hajusalt, nt ammoniaagi- ja lõhnaheide, toitainete leke ja koormus, sõnnikukäitlusest tulenevad riskid, aitab ühtsete reeglite rakendamine suunata tegevust süsteemselt riskide ennetamisele, mitte üksnes tagantjärele heite piiramisele.

Välisõhu valdkonnale avaldab potentsiaalset positiivset mõju eeskätt ammoniaagi- ja lõhnaheite vähenemine, mis parandab elukeskkonda ja vähendab terviseriske. Veekeskkonnas väheneb muudatuse tulemusel toitainete koormus, samuti aitab sõnniku käitlemise nõuete ühtlustamine ennetada pinna- ja põhjavee saastumise riske ning vähendada survet tundlikele veekogudele, sealhulgas merekeskkonnale. Eriti oluline on see piirkondades, kus veekeskond on juba koormatud ja toitainete lisakoormus võib takistada veekogude seisundi paranemist.

Jäätme- ja ringmajandusele võib mõju avaldada sõnniku ja kõrvalsaaduste tõhusam kasutamine näiteks väetisena või biogaasi tootmises, käitamisreeglite järgimine soodustab paremat sõnniku kogumist, ladustamist ja kasutuse planeerimist.

Keskkonnamõju kujuneb pikema aja jooksul. Nõuded hakkavad kohalduma alles neli aastat pärast käitamisreeglite avaldamist ning järkjärguline kohaldumine tähendab, et keskkonnakasu realiseerub etapiviisi, alustades kõige suurema tegevusmahuga käitistest. Samas aitab ühtne EL-i raamistik kaasa pikaajalisele positiivsele mõjule, kuna vähendab regulatiivset killustatust ja toetab keskkonnaeesmärkide ühtlasemat saavutamist kogu sektoris.

Sea- ja linnukasvatuse tegevus on üks sagedasemaid põhjusi, miks inimesed pöörduvad Keskkonnaameti poole ebameeldivate lõhnaäringute, sobimatu sõnnikukäitluse või murest veekeskkonnale tekitatavate riskide tõttu. Ühtsete EL-i käitamisreeglite kehtestamine ja nende alusel kujundatav keskkonnaluba loovad Keskkonnaametile selgema ning ühtlasema normatiivse aluse selliste pöördumiste menetlemiseks ja järelevalvemeetmete rakendamiseks. Järelevalvet on võimalik suunata senisest enam riskipõhiselt, nt asustuse lähedus, tundlikud veekogud, varasemad rikkumised või korduvad kaebused, ning vähendada ebähtlast käsitlust, mis omakorda võib parandada menetluste kiirust ja etteaimatavust. Samas eeldab see üleminekuperioodil töövoogude ja juhendmaterjalide ajakohastamist ning järelevalvemenetluste standardimist, et tagada käitamisreeglite ühtlane rakendamine ja tõhus kontroll.

Muudatus avaldab kaudselt positiivset mõju inimeste tervisele, eeskätt välisõhu ja elukeskkonna kvaliteedi paranemise ning veekeskkonna saastumisriskide vähenemise kaudu. Inimeste heaolu ja tervist võivad mõjutada sea- ja linnukasvatusest tulenevad lõhnaäringud ning nendega kaasnev kaudne mõju õhukvaliteedile, samuti joogiveeallikate ja põhjavee kvaliteedile piirkondades, kus toitainete koormus ja sõnnikukäitlusest tulenev risk on suurem. Ühtsete Euroopa Liidu käitamisreeglite rakendamine ning nende kaudu standarditud nõuded tegevusele toetavad selliste mõjude ennetamist ning vähendavad võimalust, et keskkonnahäiringud kujunevad püsivaks konfliktiallikaks kohaliku kogukonna ja käitise vahel.

Mõju realiseerub ajas ja etapiviisi, kuna 6¹. peatükki kohaldatakse alles neli aastat pärast käitamisreeglite avaldamist ning nõuded laienevad järk-järgult esmalt suurema tegevusmahuga käitistele. Seetõttu on inimeste tervisega seotud positiivsed mõjud

eelduslikult suuremad piirkondades, kus suurte käitiste osakaal on suurem ning kus keskkonnakoormus on juba praegu märgatav. Mõju ulatus võib sõltuda ka käitamisreeglite sisust ja nende rakendamise tulemuslikkusest, mistõttu on vaja tagada ühtne rakenduspraktika ja riskipõhine järelevalve, eriti tundlikes piirkondades ja asustuse läheduses.

6.3. Mõju avaldav muudatus

Uus kohustus käsitleda kompleksloa tingimustes lisaks heitele ka keskkonnatoimet, sealhulgas vee, energia ja materjalide kasutuse tulemuslikkust, ning sätestada loa keskkonnatoime tasemete vahemikud ja keskkonnatoime piirväärtused (vee puhul). Lisaks täiendavad lisatingimused, mida loa andja peab arvestama heite piirväärtuste määramisel.

Sihtrühm

1. Kompleksluba omavad käitised (mõjutatud on 92 kompleksloaga käitist, mis on 67 eri ettevõtte omandis).
2. Keskkonnaameti ametnikud (7,35 FTE loamenetluse ja 5,1 FTE järelevalve töövood).

Kaasnev mõju

Komplekslubade tingimuste määramise põhiloogika ei muutu. Loatingimuste määramise raamistik laieneb heite piiramiselt ka ressursikasutuse kontrollimisele. Mõju avaldub eelkõige kompleksloa taotlemise-, andmise ja läbivaatamise menetlustes, kui loatingimuste põhjendamine ja dokumenteerimine muutub põhjalikumaks. Samuti ka uute tingimuste täitmisel, kui on vaja tagada nende nõuetele vastavuse seire. Lisaks avaldub mõju järelevalves, kui lisandub kontrollitav loatingimus (nt veekasutuse piirväärtustele vastavuse kontroll). Arvestada tuleb, et veekasutuse seiret tehakse kompleksloa alusel Eestis juba praegu, mistõttu ei ole see käitajatele uus seirevaldkond, peamine muutus seisneb seireandmete sidumises konkreetsete keskkonnatoime piirväärtustega. Mõju saab hakata hindama pärast käitise põhitegevusala kohta käivate PVT-järelduste avaldamist.

Majanduslikud mõjud: mõju ettevõtlusele, halduskoormus

Ettevõtjate halduskoormus võib mõõdukalt suureneda eelkõige loamenetluse etapis, kuna keskkonnatoime tasemete määramiseks tuleb võib olla esitada lisaandmeid ressursikasutuse, nt vee, energia ja materjalide kohta. Vee tarbimise andmeid juba kogutakse, mistõttu lisanduv koormus on üldjuhul seotud andmete süstematiseerimise ja põhjendamisega, mitte uue seirekorralduse ülesehitamisega.

Kui loa kehtestatakse veekasutuse keskkonnatoime piirväärtus, võib osadel käitajatel tekkida vajadus teha tehnilisi või korralduslikke muudatusi. Näiteks optimeerida oma veekasutust, vett korduvalt kasutada või protsesse ümber korraldada, ent see sõltub konkreetse käitise tegevusest, PVT-järelduste sisust ja loatingimuste kujundamisest. Üldiselt on muudatuse eesmärk suunata ressursikasutust tõhusamaks ning toetada riskide ennetamist. Seetõttu võib tekkida ka kulude kokkuhoiu võimalus, kui ressursikasutus on rohkem optimeeritud. Kuid see ei ole automaatne ega kõigi käitajate puhul ühesugune.

Nimetatud nõue ei kohaldu kohe seaduse jõustumisel. Seadus näeb ette ka üleminekuaja ning nõuet rakendatakse neli aastat pärast vastava tegevusvaldkonna PVT-järelduste avaldamist, kui see avaldatakse pärast 2026. aasta 1. juulit. See hajutab uue kohustuse majanduslikke mõjusid, mis võivad tekkida uue nõude kohaldamisel.

Riigivalitsemine: mõju valitsusasutuste korraldusele, mõju riigieelarvele

Muudatusest on kõige rohkem mõjutatud Keskkonnaamet. Keskkonnatoime taseme vahemike ja eriti veekasutuse keskkonnatoime piirväärtuste kehtestamine eeldab loa andjalt samalaadset hindamist, nagu tuleb teha heite piirväärtuste määramisel. Tuleb analüüsida taotluse andmeid, võrrelda neid PVT-järeldustes sisalduvate tasemetega, arvestada käitise eripära ning põhjendada seatavaid loatingimusi haldusaktis. Töömahu suurenemine sõltub mõjutatud käitiste keerukusest ja esitatud andmete kvaliteedist.

Järelevalves lisandub kontrollimist vajav loatingimus, mis eeldab seireandmete regulaarset analüüsi ning vajaduse korral järelevalvemenetluse algatamist.

Koormust saab vähendada rakenduspraktika ühtlustamisega, sealhulgas menetlusjuhiste ja meetodika väljatöötamisega ning ametnike täiendkoolitustega, mis võimaldavad kujundada ühtlasemaid loatingimusi, vähendada juhtumipõhise analüüsi varieeruvust ning kiirendada menetlust. Uute juhendite väljatöötamine ja ametnike koolitamine suurendab samuti hooajaliselt Keskkonnaameti koormust. Arvestades eelnevalt suureneb ametnike töökoormus 0.55 FTE võrra.

Kui lisanduvat töömahtu ei ole võimalik katta olemasolevate ressursside ümberjaotamisega, siis suurenevad tööjõukulud, seeläbi ka riigieelarvekulud. Muudatus eeldab ka KOTKAS arendusi. Mõju täpne ulatus sõltub rakendamise ajakavast ja sellest, kui paljudele kompleksloaga käitistele ning millisel ajalisel perioodil muudatusega kaasnevad nõuded rakenduvad.

Keskkonnamõjud: mõju välisõhule ja kiirgusele, mõju jäätmetele ja ringmajandusele, mõju merekeskkonnale ja veele

Keskkonnamõju seisneb eelkõige selles, et kompleksloas seatavad tingimused hakkavad senisest süsteemsemalt suunama ressursikasutust ning keskkonnatoimet. Energia ja materjalide kasutuse tulemuslikkuse käsitlemine loatingimustes võib toetada ressursitõhusust ja ringmajanduslikke lahendusi (toorme parem kasutus, jäätmetekke vältimine, laiem kõrvalsaaduste kasutus). Konkreetne keskkonnakasu sõltub käitise tegevusest ja tehnoloogilistest võimalustest.

Välisõhu valdkonnas võib keskkonnatoime arvestamine avaldada kaudset positiivset mõju, kuna energiatõhususe ja protsesside optimeerimise kaudu väheneb energiatarve, samuti sellega seotud heide, mis võimaldab omakorda hoida kokku ka kulusid. Kõige otsesem keskkonnamõju on veekeskkonnale, sest vee puhul nähakse ette võimalus kehtestada siduvad keskkonnatoime piirväärtused. See aitab vähendada liigset veekasutust ja suurendada korduskasutust, mis omakorda toetab veeressursside kaitset ning vähendab survet veekogudele.

Veekasutuse vähendamine ja protsesside optimeerimine vähendab veekasutust ja ka koormust veesüsteemidele. Keskkonnainfo kättesaadavuse ja keskkonnateadlikkuse seisukohalt muutub ressursside kasutuse ja keskkonnatoime teave senisest struktureeritumaks ja võrreldavamaks, kuna see kajastub kompleksloa tingimustes ning järelevalve käigus antud hinnangutes. See suurendab läbipaistvust ja toetab andmete avalikustamist.

6.4. Mõju avaldav muudatus

Auditeeritud keskkonnajuhtimissüsteem muudetakse kompleksloa kohustuslikuks osaks.

Sihtrühm

1. Kompleksloaga käitised, kus tuleb rakendada auditeeritud KKJS-i (92 käitist).
2. Keskkonnaameti ametnikud (7,35 FTE loamenetluse ja 5,1 FTE järelevalve töövood).

Kaasnev mõju

KKJS muutub edaspidi siduvaks kompleksloa elemendiks, mitte üksnes PVT-järeldustes sisalduvate tehnikate soovituslikuks või kaudseks käsitluseks. Kehtivas korras eeldatakse PVT-järelduste täitmise kaudu sageli ka keskkonnajuhtimise elementide rakendamist, kuid KKJS ei ole olnud tervikuna kompleksloa tingimus ning selle sisu ei ole loamenetluses käsitletud ühtselt. Muudatusega luuakse selgem õiguslik alus, mille kohaselt peab käitaja KKJS-i rakendama ning esitama loa andjale regulaarselt teavet keskkonnajuhtimise eesmärkide täitmise ja edusammude kohta.

Mõju ei ole kõikidele käitistele ühesugune. THS-i § 47² lõike 4 kohaselt peab KKJS-i üksikasjalikkus olema kooskõlas käitise laadi, suuruse, keerukuse ja võimaliku keskkonnamõjuga, st süsteemi nõutav detailsus on riskiga proportsionaalne. Lisaks võimaldab THS-i § 47² lõige 5 arvestada juba kehtivate õigusaktide alusel koostatud dokumente ja süsteeme (nt energiaauditid, riskijuhtimise dokumendid, ohutuse ja protsessijuhtimise süsteemid), nii et KKJS-is võib piisata viiest nende dokumentidele, kui nende sisu vastab nõuetele. Seetõttu ei tähenda muudatus paljudele käitistele nullist uue süsteemi loomist, vaid olemasolevate elementide koondamist terviklikuks juhtimissüsteemiks.

Majanduslikud mõjud: mõju ettevõtjatele, halduskoormus

Ettevõtjatele avaldub mõju eelkõige halduskoormuse suurenemises KKJS-i loatingimusena käsitlemisel, sealhulgas süsteemi kirjeldamisel, eesmärkide ja tulemusnäitajate määramisel ning korrapärase info esitamisel loa andjale. Koormuse ulatus sõltub käitise suurusest ja keerukusest ning sellest, mil määral käitaja on juba rakendanud KKJS-i elemente muude kohustuste tõttu.

Paljudel käitajatel on KKJS-i põhielemendid (nt energiaauditi tulemused, ressursikasutuse jälgimine, avariivalmiduse protseduurid, sisekontrolli dokumendid) olemas ning THS-i § 47² lõike 5 alusel saab neid kasutada KKJS-i osana neile viidates. Nendel juhtudel lisandub koormus süsteemi struktureerimisest ja sidumisest THS-i nõuetega. Suurema mõjuga võib muudatus olla käitajatele, kellel puudub terviklik juhtimissüsteem ning olemasolevatele üksikelementidele tuleb luua tervikraamistik, sealhulgas eesmärgid ja mõõdikud.

Edaspidi võib kõnealune muudatus vähendada vaidlusriske ja parandada ettevõtja juhtimisvõimet, kuna süsteemne keskkonnajuhtimine toetab ennetust ning vähendab tõenäosust, et rikkumised ja avariid kujunevad korduvaks probleemiks. Samas tähendab § 47² lõikes 7 nimetatud auditeerimiskohustus käitajatele lisakulu, kuna KKJS-i tuleb vähemalt iga kolme aasta järel lasta auditeerida akrediteeritud vastavushindamisasutusel või EMAS-tõendajal. Kulude suurus sõltub käitise suurusest, keerukusest ja olemasolevate juhtimissüsteemide küpsusest, kuid auditeerimine vähendab samal ajal õigus- ja vastavusriske ning võib vähendada käitaja koormust loa muutmisel või läbivaatamisel, kuna loa andjal ei ole tarvidust esitada lisapäringuid ega korralda korduvalt kontrolle.

Praegu on Eestis 51 käitist, mille KKJS on auditeeritud. See moodustab ligi 60% kõikidest kompleksloaga käitistest, mis peavad omama auditeeritud KKJS-i.

§ 41 lõige 2 punkti 24 kohaselt peab käitaja esitama loa andjale korrapäraselt ja vähemalt kord aastas teave KKJS-is seatud keskkonnapoliitika eesmärkide saavutamisel tehtud edusammude kohta. Tegemist on uue nõudega loal, mille täitmine mõjub negatiivselt käitaja halduskoormusele.

Täiendav mõju ettevõtete halduskoormusele avaldub KKJS-i asjakohase info avalikustamisel. Käitaja avalikustab KKJS-is sisalduva asjakohase teabe oma kodulehel või muul käitaja poolt määratud veebilehel või registris. Kui käitaja rakendab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1221/2009 kohast EMAS KKJS-i, võib asjakohane teave olla avalikustatud ka selle määruse kohase pädeva asutuse registris või Euroopa Komisjoni keskkonnaaruannete elektroonilises andmebaasis. Teabe avalikustamine on kohustuslik vähemalt üks kord iga kolme aasta järel või kui avalikustatud teave on muutunud. EMAS KKJS-i rakendavatel käitajatel on nimetatud kohustus juba tulenevalt EMAS süsteemist kaetud, seega nendele käitajatele muudatus mõju ei avalda.

Avalikustamisele kuuluva info täpsem sisu sõltub Euroopa Komisjoni rakendusaktist, millega kehtestatakse avalikustatava teabe ulatus ja vorm. Rakendusakti koostamise tähtaeg oli 1. jaanuar 2026, kuid seletuskirja koostamise ajaks ei ole seda veel kehtestatud, mistõttu ei ole praegu võimalik määrata, millised KKJS-i elemendid ja kui detailselt tuleb need avalikustada.

Arvestades, et KKJS-i avalikustamise kohustus hakkab kohalduma eelduslikult alates 2027. aasta juulist, on ette nähtud, et Kliimaministeerium töötab koostöös Keskkonnaameti ja asjaomaste ettevõtjatega välja rakendusjuhise, mis täpsustab ajutiselt asjakohase teabe sisu ja esitamise viisi kuni Euroopa Komisjoni rakendusakti jõustumiseni. Juhise koostamisel lähtutakse eesmärgist tagada avalikkusele piisav ja sisuline teave käitise keskkonnajuhtimise korralduse kohta, kuid samal ajal arvestatakse ärisaladuse ja konfidentsiaalse teabe kaitse nõudeid ning välditakse sellise detaili avalikustamist, mis võib kahjustada ettevõtja õigustatud huve või anda konkurentsieelise kolmandatele isikutele. Selline lähenemine tagab nõude proportsionaalse rakendamise.

Riigivalitsemine: mõju valitsusasutuste korraldusele, mõju riigieelarvele (infosüsteemid)

Keskkonnaameti jaoks avaldub mõju loamenetluse ja järelevalve töövoogudes. See tähendab, et menetluses tuleb lisada loale nõue KKJS-i kohustuslike elementide rakendamiseks. Auditeeritud KKJS-i puhul on KKJS-i teabe piisavus tagatud ning järelevalve rolliks selle piisavuse hindamisel jääb kontrollida vaid auditeerimisnõude täitmist. See kinnitab loa andjale, et KKJS-i tingimused on täidetud.

THS-i § 47² lõike 7 kohaselt tuleb keskkonnajuhtimissüsteemi auditeerida esmakordselt hiljemalt 1. juuliks 2027 ning seejärel vähemalt iga kolme aasta järel teeb seda kas määruse (EÜ) nr 765/2008 kohaselt akrediteeritud vastavushindamisasutus või määruse (EÜ) nr 1221/2009 (EMAS) artikli 2 punktis 20 määratletud akrediteeritud või litsentsitud tõendaja. Auditi eesmärk on kontrollida keskkonnajuhtimissüsteemi ja selle rakendamise vastavust THS-i § 47² nõuetele. See kohustus toimib halduspraktikas kvaliteedi tagamise mehhanismina, mis võimaldab loa andjal ja järelevalvel tugineda sõltumatu kolmanda isiku kinnitusele KKJS-i nõuetele vastavuse kohta.

Keskkonnaametil puuduks edaspidi vajadus kontrollida loamenetluses ja järelevalves süsteemi sisulisi elemente samas detailsuses iga kord uuesti. Loa andjale jääb eelkõige auditi

olemasolu ja ajakohasuse kontrollimine. See aitab vähendada Keskkonnaameti töömahtu KKJS-i sisulisel hindamisel, kiirendada menetlusi ning suunata rohkem tähelepanu riskipõhisele järelevalvele. Selle juures jääb loa andjale kohustus analüüsida, millised nõuded KKJS-i kohta tuleb lubadele lisada ja vajadusel täpsustada kohustuslike elementide kohaldamist konkreetse käitise eripära arvestades. See suurendab Keskkonnaameti töökoormust 0,5 FTE võrra. Loa andmekoosseisu täienemisega kaasnevad ka keskkonnaotsuste infosüsteemi KOTKAS arendused.

§ 41 lõige 2 punkti 24 kohaselt käitaja poolt loa andjale vähemalt kord aastas esitatava teave KKJS-is seatud keskkonnapoliitika eesmärkide saavutamisel tehtud edusammude kohta saab lahendada keskkonnaotsuste infosüsteemi KOTKAS olemasoleva kohustuste mooduli kaudu, seega ei nõua selle nõude rakendamine lisaraha.

Keskkonnamõjud: mõju välisõhule ja kiirgusele, mõju jäätmekäitlusele ja ringmajandusele, mõju merekeskkonnale ja veele

KKJS-i kohustuslikuks muutmise keskkonnamõju on eeskätt kaudne ja süsteemne. See ei kehtesta üksikuid uusi heitepiiranguid, vaid tugevdab käitaja võimet juhtida keskkonnamõjusid terviklikult ja ennetada riske. Selline juhtimismudel toetab paremat vastavust PVT-järeldustele ning vähendab tõenäosust, et keskkonnariskid, nagu tehnilised rikked või avariid, realiseeruvad heidete suurenemise või keskkonnakahjuna. Välisõhu ja vee valdkonnas võib positiivne mõju avalduda parema seire ja protsessijuhtimise kaudu, eriti juhul, kui KKJS aitab tuvastada ressursikasutuse ebaefektiivsust, heiteallikaid või käitamistava, mis suurendavad heiteid. Ringmajanduses ja jäätmekäitluses võib KKJS soodustada ressursside kasutuse mõõtmist ja parendamist ning vähendada jäätmeteket või suurendada kõrvalsaaduste kasutust. Kiirguse valdkonda muudatus otseselt ei mõjuta, välja arvatud spetsiifilised käitised, kus keskkonnanjuhtimissüsteem aitab paremini juhtida kiirgusallikate kasutust.

6.5. Mõju avaldav muudatus

Täpsustatakse kaudse vetteheite piirväärtuste määramise tingimusi.

Sihtrühm

1. Kompleksluba omavad käitised, mis juhivad tööstusreovett ühiskanalisatsiooni (92 kompleksloaga käitise hulgast on selliste käitiste osakaal ligikaudu 45).
2. Keskkonnaameti ametnikud (7,35 FTE loamenetluse ja 5,1 FTE järelevalve töövood).
3. Vee-ettevõtjad, kes võtavad tööstusreovett vastu (EVEL-i andmetel 42, kuid sihtrühm sõltub sellest, paljud neist teenindavad kompleksloaga käitisi).

Kaasnev mõju

Kaudne vetteheide tähendab olukorda, kus tööstuskäitise reovett ei juhita suublasse otse, vaid see suunatakse ühiskanalisatsiooni ning jõuab keskkonda pärast käitisevälise reoveepuhasti puhastust. Sellisel juhul ei ole tööstusreovee mõju hinnatav ainult lõppheite kaudu, vaid oluline on ka see, kas reovesi on reoveepuhasti jaoks sobivas koostises, kas puhastusprotsess on stabiilne ning kas puhastamisel tekkivaid ressursse (reoveesetteid, toitaineid või energiat) saab ohutult taaskasutada.

Muudatusega täpsustatakse kaudse heite käsitlemist eeskätt THS-i § 44 lõigetes 12–14. Muudatuse eesmärk ei ole luua uut regulatiivset kohustust kaudse heite piiramiseks, vaid seada selgemad ja tõendatavamad eeldused, millal ja kuidas võib loa andja kaudse heite

puhul arvesse võtta reoveepuhasti mõju ning määrata kaudse heite piirväärtused viisil, mis ei kahjusta reoveepuhasti toimimist ega suurenda keskkonnakoormust.

THS-i § 44 lõige 12 koondab kaudse heite piirväärtuste määramise eeltingimused. See tähendab, et loa andja saab reoveepuhasti mõju arvesse võtta üksnes juhul, kui on põhjendatult hinnatud, et:

- tööstusreovesi ei kahjusta kogumissüsteemi ega reoveepuhasti toimimist, sealhulgas ei sea ohtu puhastusseadmeid ega protsesse;
- on tagatud vee-ettevõtte töötajate tervise ja ohutuse kaitse;
- kaudne heide ei kahjusta puhasti väljundheite nõuetele vastavust, mis tähendab, et vee-ettevõtja peab suutma täita veeseadusest tulenevad heitvee kvaliteedinõuded;
- suublasse jõudev saastekoormus ei tohi suureneeda võrreldes olukorraga, kus käitis peaks täitma PVT-põhiseid otseheite nõudeid ehk kaudse heite erisus ei tohi viia halvemale lõpptulemusele kui otseheite puhul.

THS-i § 44 lõiked 13 ja 14 täpsustavad menetluslikku ja tõendamise loogikat. Loa andja peab oma otsuses selgelt põhjendama, millistel alustel on lõike 12 tingimused täidetud, ning käitaja peab loa muutmise korral esitama ajakohastatud hinnangu, kui muutuvad reovee koostis, kogus, kasutatavad ained või muud asjaolud, mis võivad mõjutada kaudse heite riskitaset. Praktikas tähendab see, et kaudse heite eelduste kontroll ei ole ühekordne formaalsus, vaid seotud käitise tegevuse ja selle muutustega.

Muudatus avaldab suurimat mõju Keskkonnaametile ja neile käitistele, mis juhivad reovett ühiskanalisatsiooni. Loa tingimuste kujundamisel tuleb senisest selgemalt siduda kaudse heite piirväärtused § 44 lõike 12 tingimustega ning otsuses tuleb ära näidata, miks on põhjendatud reoveepuhasti mõju arvesse võtta. Vee-ettevõtjatele avaldub mõju väiksemas ulatuses, kuid positiivselt. Kuna reovee vastuvõtutingimuste ja puhasti puhastusvõime arvestamine muutub menetluses selgemaks, väheneb konflikti risk vastutuses ja suureneb õigusselgus.

Muudatuse praktiline väärtus seisneb vastutusahela läbipaistvamaks muutmises. Kompleksluba katab tööstuskäitise reovee koostisega seotud tingimused ja seire, mille täitmise üle vastutab käitaja, teenusleping ja ühiskanalisatsiooni vastuvõtutingimused määravad vee-ettevõtja ja käitaja vahelise suhte, ning lõppheite nõuete täitmine suublas jääb vee-ettevõtja vastutusalasse. Selline selgem jaotus aitab vältida olukorda, kus reoveepuhasti ei saavuta heitvee kvaliteedinõudeid ning põhjuse tuvastamine on keeruline või vaieldav.

Majanduslikud mõjud: mõju ettevõtlusele, halduskoormus

Käitaja peab esitama Keskkonnaametile põhjendatud hinnangu, et THS-i § 44 lõike 12 tingimused on täidetud ning et kaudse heite lubamine ei too kaasa puhasti töökindluse vähenemist või lõppheite halvenemist. Vajaduse korral tuleb ajakohastada reovee iseloomustust, seirekorraldust ja proovivõtu kokkuleppeid ning hinnata eelpuhastuse vajadust.

Lisakoormus on üldjuhul piiratud, kuna:

- ka praeguses süsteemis kooskõlastavad käitaja ja vee-ettevõtja tegevuse teenuslepinguga;
- ühiskanalisatsiooni juhitavate saasteainete piirangud on ka juba kehtivates normides (sh ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse raamistik ja kohalikud eeskirjad);

- seadusega ei kehtestata kaudse heite jaoks uusi arvulisi piirväärtusi, vaid täpsustatakse loa andmisel kasutatavat hindamisloogikat ja põhjendamist.

Koormuse suurus sõltub käitise tegevusvaldkonnast ning sellest, kas reovee koostis on stabiilne ja seirepraktika juba välja kujunenud. Paljud käitajad teevad vajalikud analüüsid ja iseloomustuse niigi vee-ettevõtja nõuete või lepinguliste kohustuste alusel, seetõttu lisandub peamiselt kohustus esitada sama teave struktureeritult ka loa menetluses ning ajakohastada hinnangut loa muutmise korral.

Keskkonnamõjud: mõju jäätmetele ja ringmajandusele, mõju merekeskkonnale ja veele

Muudatusel on eelduslikult positiivne mõju veekeskkonnale ja inimeste tervisele. Eriti oluline on THS-i § 44 lõike 12 põhimõte, et kaudse heite erisust ei saa kasutada viisil, mis viib suublasse jõudva saastekoormuse suurenemiseni võrreldes PVT-põhise otseheite stsenaariumiga. See maandab riski, et reostus nihkuks käitise väljapoole või muutub raskemini kontrollitavaks.

Ringmajanduse puhul on oluline, et kaudse heite käsitus seotakse reoveepuhasti ressursi taaskasutuse võimega. Reoveepuhastid ei ole üksnes saaste eemaldajad, vaid üha enam ka osalised ressurside (nt sette, toitainete ja energia) ringluses. Kui tööstusreoveest pärinevad püsivad või bioakumuleeruvad ained või raskmetallid kogunevad settesse, võib see piirata sette ohutut taaskasutust. Kaudse heite parem kontroll ja seire toetab selliste riskide varasemat tuvastamist ja vältimist. Eesti andmestik näitab, et reoveesette taaskasutus on olnud märkimisväärne. Keskkonnaagentuuri koostatud aruandes „Asulareovee puhastamise direktiivi nõuete täitmine Eestis“ on kirjeldatud, et 2014. aastal suunati üle 2000 inimekvivalendiga (ie) reoveekogumisalade reoveepuhastitest taaskasutusse 92% eraldatud settest. Sellises olukorras on tööstusreoveest pärinevad püsivad ja bioakumuleeruvad ained või raskmetallid potentsiaalselt kriitilise tähtsusega, sest need võivad akumulereuda settes ja mõjutada selle taaskasutusvõimalusi, näiteks põllumajanduslikus kasutuses.

Lisaks toetab THS-i § 44 lõike 12 reoveepuhasti töötajate tervise ja ohutuse tingimus seda, et ohtlikud ained ei satuks puhastisse viisil, mis ohustab puhasti töötajaid või seadmeid. Seega on mõju ühtaegu keskkonna- ja tervisekaitseline.

Riigivalitsemine: mõju valitsusasutuste korraldusele – avalikud teenused

Keskkonnaametile tähendab muudatus seda, et kaudse heite tingimuste kohaldamine muutub otsuse põhjendamise tasandil rangemaks ja ühtlasemaks. Kompleksloaga tuleb määrata ühiskanalisatsiooni juhitavad lubatud ained ja nende kogused. Sellega kaasneb ettevõttele seirekohustus reovees neid aineid seirata ja loa andjale kohustus seire täitmist ja lubatud kogustest kinni pidamist kontrollida. Loa andja peab § 44 lõigete 12–14 kohaldamisel põhjendama, miks on võimalik reoveepuhasti mõju arvesse võtta, ning vajaduse korral küsima vee-ettevõtjalt teavet puhasti võimsuse ja vastuvõtutingimuste kohta ja kasutama seda. See võib menetluse üksikutes etappides lisada töömahtu, kuid tervikuna on realistlik käsitleda muudatust menetluse standardimisena. Selgemad eeldused ja tõendamiskohustuse jaotus vähendavad vaidlusi, aitavad vältida korduvaid päringuid ning toetavad paremini tõendatud haldusotsuseid. Arvestades kaudse heite tingimuste lisamist loale, suhtlust vee-ettevõtjaga, kaalutusotsuse tegemist ja põhjendamist ning hilisemat kohustuste kontrollimist, suureneb Keskkonnaameti töökoormus hinnanguliselt 0,3 FTE-d. Direktiivist tulenevate nõuete täitmisega võivad kaasned ka keskkonnaotsuste infosüsteemi KOTKAS arendused, mis hõlmavad loa ja loa taotluse täiendamist.

Kaudse vetteheite korral ei looda vee-ettevõtja teenuslepingule ega ühiskanalisatsiooni vastuvõtutingimustele paralleelset uut menetlusprotsessi, sest Keskkonnaamet ei hakka eraldi andma luba reovee ühiskanalisatsiooni juhtimiseks ega asenda vee-ettevõtja otsustusruumi teenuse osutamise üle. Ühiskanalisatsiooni reovee vastuvõtmise õiguslikuks aluseks jääb ka edaspidi eraõiguslik teenusleping ning vee-ettevõtja õigus ja kohustus määrata vastuvõtutingimused (sh eelpuhastusnõuded, proovivõtt, koormuspiirangud ja vajaduse korral teenuse piiramine) säilib muutumatuna.

THS-i § 44 lõiked 12–14 reguleerivad üksnes seda, millistel tingimustel ja kuidas võib Keskkonnaamet kompleksloa andmisel arvesse võtta reoveepuhasti puhastusmõju ning määrata käitise kompleksloas kaudse heite piirväärtused ja seirenõuded. Seega on kompleksluba suunatud käitise tegevuse keskkonnariskide juhtimisele ning sätestab käitaja kohustused tema kontrollitavas osas (millise kvaliteediga reovesi käitisest väljub ja kuidas seda seiratakse), kuid ei reguleeri vee-ettevõtja kohustust teenust osutada ega anna käitajale õigust reovett ühiskanalisatsiooni juhtida sõltumata teenuslepingu tingimustest.

Seega isegi kui käitise kompleksloas on kaudse heite piirväärtused ja seiretingimused määratud, saab reovett ühiskanalisatsiooni juhtida ainult juhul, kui vee-ettevõtja on nõustunud teenust osutama ja teenuslepingus sätestatud vastuvõtutingimused on täidetud. Vastupidi, teenuslepingu olemasolu ja vee-ettevõtja suutlikkus ei vabasta käitajat kompleksloa tingimustest, ehk kui käitaja rikub loas sätestatud kaudse heite tingimusi, on see käsitatav kompleksloa rikkumisena sõltumata sellest, millised on teenuslepingu sanktsioonid. Seega täidavad teenusleping ja kompleksluba erinevaid funktsioone ning seaduse eesmärk on muuta nende koostoime selgemaks ja ennetada vastuolusid, mitte luua uut menetluskorraldust olemasoleva kõrvale.

6.6. Mõju avaldav muudatus

Keskkonnatasude seaduse muutmiselega kaasnevad muudatused.

Keskkonnatasude seaduse muudatuse peamine mõju seisneb regulatsiooni ajakohastamises, õigusselguse suurendamises ning menetluste tõhustamises.

Mõju riigiasutuste töökorraldusele

Eelnõu lihtsustab ja ühtlustab Keskkonnaameti töökorraldust suurema õigusselguse tagamise kaudu. Automaatsete haldusaktide loetelu sätestamine seaduses ning aegunud määruse kehtetuks tunnistamine vähendab regulatiivset killustatust ning aegunud regulatsioon tunnistatakse kehtetuks. Infosüsteemi KOTKAS kasutamine on juba praktikas juurutatud ning eelnõu viib õiguse selle praktikaga kooskõlla.

Lisaks võimaldab muudatus merereostusjuhtumite korral keskkonnatasu määrata kiiremini, mis muudab järelevalve ja tasude kogumise tõhusamaks.

Mõju ettevõtjatele ja füüsilistele isikutele

Eelnõu ei too kaasa uusi kohustusi ega kulusid. Muudatused on valdavalt tehnilised ja täpsustavad.

Mõningane mõju kaasneb raadamisõiguse tasu tagastamise tähtaja lühendamise, mille tulemusel tuleb isikutel esitada tagastamistaotlused senisest lühema aja jooksul. Samas on muudatus põhjendatud metsateatise kehtivusaja pikenedamisega ning tagab võrreldavuse teiste keskkonnatasude regulatsiooniga.

Mõju halduskoormusele

Eelnõuga muutub regulatsioon selgemaks ja dubleerivad või aegunud sätted kõrvaldatakse. Merereostusjuhtumite puhul saab keskkonnatasu määrata edaspidi kiiremini, kuna ettevõtetal ei ole nende juhtumite puhul edaspidi deklareerimiskohustust.

Mõju keskkonnale

Eelnõul puudub otsene keskkonnamõju. Kaudne positiivne mõju võib avalduda merereostusjuhtumite kiirema menetlemise ja tasude tõhusama määramise kaudu, mis toetab keskkonnanõuete täitmist.

Mõju riigieelarvele

Eelnõul ei ole olulist mõju riigieelarve tuludele ega kuludele. Merereostusjuhtumite menetlemise kiirenemine võib aidata kaasa tasude tõhusamale laekumisele, kuid mõju ei ole eelduslikult märkimisväärne.

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevus, eeldatavad kulud ja tulud

Seadusemuudatus täpsustab ja laiendab kompleksloa sisu. Loa andjal tuleb edaspidi määrata keskkonnatoime tasemed ja piirväärtused, ressursikasutuse seirenõuded ning hinnata põhjendatult võimalikke erandeid. See eeldab uue või täiendatud metoodika väljatöötamist ning ametnike täiendkoolitust, et arendada edasi olemasolevat kompleksloa nõuete määramise süsteemi ning suurendab Keskkonnaameti töökoormust.

Keskkonnajuhtimissüsteemid muutuvad kompleksloa kohustuslikuks osaks ning osa selles sisalduvast teabest tuleb avalikustada. Riigi ülesanne on kujundada selge KKJS-i asjakohase teabe esitamise ja avalikustamise praktika ning koostada juhised kuni Euroopa Komisjoni rakendusakti vastuvõtmiseni, millist teavet on vaja avalikustada. Lisaks tõuseb Keskkonnaameti töökoormus KKJS-i nõuete kujundamisega loale ja vajadusel KKJS-i kohustuslike elementide kohaldamise täpsustamisega loal konkreetse käitise eripära arvestades. Selle juures ei tõsta KKJS-i sõltumatu kolmeaastane auditkohustus Keskkonnaameti sisulist kontrollikoormust, kuna amet saab tugineda akrediteeritud hindaja kontrollile.

Veise-, sea- ja linnukasvatus viiakse kompleksloa süsteemist keskkonnanõuete süsteemi ning sea- ja linnukasvatuse suhtes kohaldatakse ühtseid Euroopa Liidu käitamisreegleid. Riigi jaoks tähendab see menetluskoormuse ümberjaotumist ja kompleksloa menetluste arvu vähenemist.

Riigi kulud on seotud peamiselt Keskkonnaameti töökoormuse suurenemisega ning uue tööstusheite direktiivi rakendamiseks vajalike metoodikate, uuringute ja juhendmaterjalide väljatöötamisega. Täiendavat tuge on vaja eelkõige keskkonnajuhtimissüsteemi, keskkonnatoime tasemete ja piirväärtuste, ressursikasutuse seire, ohtlike ainete hindamise, kaudse vetteheite ning erandite andmise uute nõuete ühtseks rakendamiseks. Samuti on vajalik koostada sektoripõhiseid juhendeid uute tegevusalade ja loomakasvatuse üleminekukorra jaoks ning toetada rakendamist koolituste ja standardsete tööriistadega. Tegemist on valdavalt ühekordsete või ajutiste kuludega, mille eesmärk on tagada uute nõuete õigusselge, ühtlane ja halduskoormust vähendav rakendamine. Kokkuvõttes suureneb Keskkonnaametis tööjõu vajadus uue tööstusheite direktiivi rakendamiseks 1,3

FTE võrra ja tulenevalt veisekasvatuse seaduse kohaldamisalast väljaarvamisega väheneb 0,35 FTE võrra, mis teeb riigieelarveliste lisavahendite vajaduseks 1,0 FTE-d.

Lisaks nõuavad riigieelarvest raha infosüsteemi KOTKAS arendused, et võimaldada uute nõuete rakendamist komplekslubadel. Seaduse rakendamiseks vajalikud keskkonnaotsuste infosüsteemi arendused tulenevad olemasoleva loa taotluse ja loa andmekoosseisu muutmisest. Selle maksumuseks võib kujuneda hinnanguliselt kuni 35 000 eurot. Aastal 2026 tehtav analüüs annab täpsema hinnangu keskkonnaotsuste infosüsteemi arendamiseks kuluva summale. Seaduse muutmine ei ole suunatud lisatulu teenimisele.

Eelnõukohastel keskkonnatasude seaduse muudatustel ei ole olulist mõju riigieelarve tuludele ega kuludele. Merereostusjuhtumite menetlemise kiirenemine võib aidata kaasa tasude tõhusamale laekumisele, kuid mõju ei ole eelduslikult märkimisväärne.

8. Rakendusaktid

Seoses tööstusheite seaduse, riigilõivuseaduse ja keskkonnatasude seaduse muutmisega muudetakse järgmisi rakendusakte:

1. Vabariigi Valitsuse 6. juuni 2013. aasta määrus nr 89 „Alltegevusvaldkondade loetelu ning künnisvõimsused, mille korral on käitise tegevuse jaoks nõutav kompleksluba“ muutub seoses volitusnormi muutmisega kehtetuks ning regulatsioon kehtestatakse uuesti ministri määruse tasandil. Määruse alltegevusvaldkondade loetellu lisatakse uued tegevusalad koos künnisvõimsustega, mis tulenevad tööstusheite direktiivi reguleerimisala täiendustest.
2. Energeetika- ja keskkonnaministri 27. jaanuari 2026. aasta määrus nr 9 „Keskkonnakompleksloa taotlusele esitatavad täpsustavad nõuded ja loa andmise kord ning keskkonnakompleksloa taotluse ja loa andmekoosseis“ kehtestatakse seoses volitusnormi asukoha muutumisega uue terviktekstina.
3. Keskkonnaministri 20. juuni 2011. a määrus nr 34 „Nõuded Keskkonnaametile elektroonilisel teel esitatavate dokumentide vormingu ja allkirjastamise kohta, elektroonilise teabevahetuse kohta ning automaatsete haldusaktide ja dokumentide loetelu“ kaotab seaduse vastuvõtmisel kehtivuse. Määrus ei ole enam asjakohane, kuna keskkonnatasu deklaratsioon, aruandeid ja muid keskkonnakasutusega seotud dokumente esitatakse Keskkonnaametile keskkonnaotsuste infosüsteemi KOTKAS kaudu, mitte enam e-keskkonnaametis.

Rakendusaktide kavandid on toodud seletuskirja lisas 1.

9. Seaduse jõustumine

Paragrahvi 1 punktid 6, 15, 78, 80 ja 84 ja § 2 punkt 2 on kavandatud jõustuma 2030. aasta 1. septembril ning § 3 punkt 5 2027. aasta 1. mail. Paragrahvi 1 punktide 6, 15, 78, 80 ja 84 ja § 2 punkti 2 hilisem jõustumisaeg on seotud tööstusheite direktiivi alusel sätestatud uue sigade ja lindude intensiivkasvatusele pühendatud peatüki jõustumise tähtpäevaga. Paragrahvi 3 punkt 5 jõustumisaeg on valitud selle järgi, et maksuseaduse, samuti selle muudatuse vastuvõtmise ja jõustumise vahele peab üldjuhul jääma vähemalt kuus kuud. Ülejäänud punktid on kavandatud jõustuma üldises korras.

10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu saadetakse kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu Justiits- ja Digiministeeriumile, Põllumajandus- ja Regionaalministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Sotsiaalministeeriumile, Rahandusministeeriumile ja Eesti Linnade ja Valdade Liidule.

Eelnõu saadetakse arvamuse avaldamiseks Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile, Eesti Keskkonnauuringute Keskus OÜ-le, Eesti Geoloogiateenistusele, SA-le Keskkonnaõiguse Keskus, Eesti Keskkonnajuhtimise Assotsiatsioonile, Eesti Keskkonnamõju Hindajate Ühingule, Eestimaa Looduse Fondile, Eesti Keskkonnaühenduste Kojale, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Keemiatööstuse Liidule, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskojale, Eesti Mäetööstuse Ettevõtete Liidule, Eesti Ehitusmaterjalide Tootjate Liidule, Eesti Vee-ettevõtete Liidule, Eesti Ringmajandusettevõtete Liidule, Eesti Tööstuskojale, Eesti Rohetehnoloogia Liidule, Eesti Tõusigade Aretusühistule, LEMMA OÜ-le, Alkranel OÜ-le, Estonian, Latvian

& Lithuanian Environment OÜ-le, Maves OÜ-le, OÜ-le Severitas, Kobras OÜ-le, Nomine Consult OÜ-le, OÜ-le Hendrikson & Ko, Eco Consult OÜ-le, ABIRONE OÜ-le, OÜ-le GeoKes, Skepast&Puhkim OÜ-le, Saarde Vallavalitsusele, Põhja-Pärnumaa Vallavalitsusele, Lüganuse Vallavalitsusele, Viru-Nigula Vallavalitsusele.

Algatab Vabariigi Valitsus xx. xxxx 2026. a

Vabariigi Valitsuse nimel

(allkirjastatud digitaalselt)

Valitsuse nõunik